รายงานการประชุม

กลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช: การติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืชอย่างยั่งยืน

วันศุกร์ที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550
โรงแรมรอยัล ปริ๊นเซส กรุงเทพฯ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

GSPC_01Gray.indd 1 5/17/08 4:43:48 AM

สารบัญ

คำนำ 3

ความนำ 4

กำหนดการประชุม 6

คำกล่าวเปิดการประชุม 7

การคุ้มครองพันธุ์พืชตามกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช 9

70% ของความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชปลูกและชนิดพันธุ์พืชหลักที่มีคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ ได้รับการอนุรักษ์ 17

แผนการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่คุกคามพืช สังคมพืช และแหล่งที่อยู่อาศัย/ระบบนิเวศ 29

ไม่มีชนิดพันธุ์ของพืชพรรณธรรมชาติกำลังจะสูญพันธุ์โดยการค้าระหว่างประเทศ 41

30% ของผลิตภัณฑ์ที่ใช้พืชเป็นฐานได้มาจากแหล่งที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน: ผลิตภัณฑ์ไม้ 47

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม 60

คำนำ

กลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช (Global Strategy for Plant Conservation) เป็นอีกหนึ่งพันธกรณีที่ภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพต้องดำเนินงาน เพื่ออนุรักษ์และดำรงรักษาทรัพยากรพืชอันทรงคุณค่าไว้ให้คงอยู่ตลอดไป เนื่องจากพืชเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เป็นแหล่งอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และเชื้อเพลิง นอกจากนี้ พืชป่าอีกมากมายหลายชนิดที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ และคุณค่าทางวัฒนธรรมสูง รวมทั้งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ บนพื้นโลก

เพื่อให้การดำเนินงานด้านการอนุรักษ์พืชของประเทศไทยเป็นไปอย่างต่อเนื่อง บรรลุเป้าหมายของแผนกลยุทธ์การอนุรักษ์พืช และวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์องค์ประกอบความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและยุติธรรม สอดคล้องกับพันธกรณีตามมาตรา 8 และ 9 ของอนุสัญญาฯ ในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในและนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ และมาตรา 10 การใช้ประโยชน์องค์ประกอบความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน รวมถึงเพื่อเป็นการจัดเตรียมข้อมูลสำหรับการเตรียมการด้านสารัตถะของประเทศไทย สำหรับการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สมัยที่ 9 ที่กำหนดจัดขึ้นในปี พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008) ซึ่งจะมีการทบทวนเชิงลึกในเรื่องการอนุรักษ์พืช

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะหน่วยประสานงานกลางอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพได้จัดการประชุมเมื่อวันศุกร์ที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ณ โรงแรมรอยัล ปริ๊นเซส กรุงเทพฯ เพื่อรวบรวมข้อมูลและติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายของชนิดพันธุ์พืชอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ เพื่อกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมที่ชัดเจนของประเทศไทยในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ชนิดพันธุ์พืชอย่างยั่งยืนในอนาคต โดยการประชุมเป็นการบรรยาย แลกเปลี่ยนข้อมูลและข้อคิดเห็นในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืชอย่างยั่งยืนจากผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการจากหน่วยงานภาครัฐ และของหน่วยงานที่มีการดำเนินงานตามเป้าหมายที่ 9-12 ของกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช (GSPC)

ทั้งนี้ สำนักงานฯ เห็นสมควรให้มีการจัดทำเอกสารการประชุมดังกล่าว เพื่อรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามเป้าหมายที่ 9-12 ของกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืชในประเทศไทย และการเตรียมการด้านสารัตถะของประเทศไทยสำหรับการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สมัยที่ 9 และให้ผู้ที่สนใจนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายของพืชในประเทศไทย

ในโอกาสนี้ ขอขอบคุณ นักวิทยาศาสตร์ นักวิชาการ อาจารย์ นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องที่ได้ร่วมประชุม ให้ข้อคิดเห็นและข้อมูลในการดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืชอย่างดีตลอดมา

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความนำ

รายงานการประชุม กลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช: การติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืชอย่างยั่งยืน

หลักการและเหตุผล

พืชเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความหลากหลายทางชีวภาพ ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เป็นแหล่งอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และเชื้อเพลิง รวมทั้งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ บนโลก การอนุรักษ์พืช จึงเป็นพันธกรณีที่ภาคีอนุสัญญาฯ จะต้องดำเนินงาน เพื่อดำรงรักษาทรัพยากรพืชอันทรงคุณค่าไว้ให้คงอยู่ตลอดไป แต่ที่ผ่านมาพืชได้ถูกคุกคามจากหลายปัจจัย ทั้งการเก็บเกี่ยวที่มากเกินขนาด การแพร่กระจายของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จนเป็นที่น่าวิตกว่าพืชหลายชนิดกำลังอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ จึงมีความจำเป็นที่ประชาคมโลกจะต้องร่วมกันยับยั้งการสูญเสียความหลากหลายของพันธุ์พืช

ประเทศไทยในฐานะภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ในลำดับที่ 188 เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2547 จึงต้องดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ ในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ใช้ประโยชน์องค์ประกอบความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและยุติธรรม และดำเนินงานให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามมาตรา 8 และ 9 ของอนุสัญญาฯ ในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในและนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ และมาตรา 10 ที่กำหนดให้มีการใช้ประโยชน์องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน เพื่อสงวนรักษาความหลากหลายของชนิดพันธุ์พืชให้คงอยู่ รวมถึงในการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สมัยที่ 9 ที่กำหนดให้จัดขึ้นในปี พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008) จะมีการทบทวนเชิงลึกในเรื่องการอนุรักษ์พืช ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องจัดเตรียมข้อมูลสำหรับการประชุมดังกล่าว

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้กำหนดให้มีการประชุมเพื่อติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืชของประเทศไทย ซึ่งรวมถึงกิจกรรมของประเทศไทยที่ได้ดำเนินการไปแล้วอาทิ การดำเนินการอนุรักษ์พืชภายใต้หน่วยงานนโยบาย มาตรการ และกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตลอดจนวิเคราะห์สถานภาพและความต้องการของประเทศไทย เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายของชนิดพันธุ์พืชในประเทศไทย

วัตถุประสงค์

เพื่อรวบรวมข้อมูลและติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายของชนิดพันธุ์พืชอย่างยั่งยืนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงาน

การประชุมประกอบด้วยการบรรยายจากผู้เชี่ยวชาญ และนักวิชาการจากหน่วยงานภาครัฐ และรัฐวิสาหกิจ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลและข้อคิดเห็นในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากพืชจากผู้เข้าร่วมการประชุม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

บุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้รับทราบและแลกเปลี่ยนข้อมูลสถานภาพการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืชอย่างยั่งยืนในภาพรวมของประเทศไทย

กลุ่มเป้าหมาย

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืช ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรเอกชน และผู้ที่สนใจ จำนวน 100 คน

กำหนดการประชุม

วันศุกร์ที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 เวลา 09.00—16.00 น.

สถานที่

ห้องหลานหลวง โรงแรมรอยัล ปริ๊นเซส หลานหลวง กรุงเทพฯ

กำหนดการ

การประชุมเพื่อติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืชอย่างยั่งยืน

วันศุกร์ที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550
โรงแรมรอยัล ปริ๊นเซส กรุงเทพฯ

09.00-09.30 น. ลงทะเบียน

09.30-09.45 น. กล่าวเปิดการประชุม
โดย ***ศ.ดร. ธวัชชัย สันติสุข***
ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ

09.45-10.00 น. รับประทานอาหารว่าง

10.00-10.45 น. การคุ้มครองพันธุ์พืชตามกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช
โดย ***นายสุรไกร สังฆสุบรรณ์***
กรมวิชาการเกษตร

10.45-11.30 น. ร้อยละ 70 ของความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชปลูกและชนิดพันธุ์พืชหลักที่มีคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ ได้รับการอนุรักษ์
โดย ***ดร. สมทรง โชติชื่น***
ศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี

11.30-12.00 น. แผนการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่คุกคามพืช สังคมพืช และแหล่งที่อยู่อาศัย/ระบบนิเวศที่เกี่ยวข้อง
โดย ***ดร. สิริกุล บรรพพงศ์***
ผู้อำนวยการสำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

12.00-13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

13.00-14.00 น. ชนิดพรรณพืชในอนุสัญญา CITES กำลังจะสูญพันธุ์โดยการค้าระหว่างประเทศ
โดย ***นายมานิตย์ ใจฉกรรจ์***
กรมวิชาการเกษตร

14.00-15.00 น. ร้อยละ 30 ของผลิตภัณฑ์ที่ใช้พืชเป็นฐานได้มาจากแหล่งที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน ผลิตภัณฑ์ OTOP
โดย ***ดร. นิคม แหลมศักดิ์***
คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

15.00-15.15 น. รับประทานอาหารว่าง

15.15-16.00 น. รับฟังความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมการประชุม

คำกล่าวเปิดการประชุม

โดย **ศ.ดร .ธวัชชัย สันติสุข**
ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์พันธุ์พืช ในการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สมัยที่ 6 พ.ศ. 2545 ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ ที่ประชุมได้จัดทำแผนกลยุทธ์ในการอนุรักษ์พืช เพื่อเป็นแนวทางให้ภาคีได้ดำเนินกิจกรรมในด้านอนุรักษ์พืช โดยมีเป้าหมายเพื่อหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายของพรรณพืช และให้มีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและยุติธรรม อันจะนำไปสู่การลดปัญหาความยากจน และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป ซึ่งประเทศไทยมีหลายหน่วยงานที่มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พืช ทั้งหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา และกลุ่มองค์กรต่างๆ อาทิ หอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพรรณพืช กรมป่าไม้ กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร องค์การสวนพฤกษศาสตร์ ภาควิชาพฤกษศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่างๆ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เป็นต้น

การอนุรักษ์พืช ตามแนวทางของแผนกลยุทธ์ว่าด้วยการอนุรักษ์พืชประกอบด้วยเป้าหมาย 16 ข้อ เพื่อให้ภาคีได้เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจและจัดทำเอกสารเกี่ยวกับความหลากหลายของพืช อนุรักษ์ความหลากหลายของพืช ใช้ประโยชน์จากความหลากหลายของพืชอย่างยั่งยืน รวมถึงส่งเสริมการศึกษาและเสริมสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความหลากหลายของพืช และเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช สำหรับประเทศไทย ได้มีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์พืชที่ตอบสนองต่อเป้าหมายของแผนกลยุทธ์ฯ โดยมีการดำเนินงานคืบหน้ามาเป็นลำดับ อย่างไรก็ดี เพื่อวิเคราะห์รวบรวมกิจกรรมของประเทศไทยที่ได้ดำเนินการไปแล้ว อาทิ การดำเนินการอนุรักษ์พืชภายใต้หน่วยงานต่างๆ ตลอดจนนโยบาย มาตรการและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนวิเคราะห์สถานภาพ และความต้องการของประเทศไทย จึงได้จัดการประชุมครั้งนี้ขึ้น โดยการประชุม จะเป็นการบรรยายและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นร่วมกันเกี่ยวกับกิจกรรม/โครงการ ของหน่วยงานที่มีการดำเนินงานตามเป้าหมายที่ 9-12 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พืชและการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายของพืชอย่างยั่งยืน ซึ่งกระผมจะขอกล่าวโดยสังเขป ดังนี้

เป้าหมาย 9 ระบุว่า ให้อนุรักษ์อย่างน้อยร้อยละ 70 ของความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชปลูกและชนิดพันธุ์พืชหลักที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ และดำรงรักษาความรู้พื้นบ้านที่เกี่ยวเนื่อง

ทั้งนี้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีการดำเนินงานตามเป้าหมายดังกล่าว โดยจัดทำโครงการเกี่ยวกับการรวบรวมองค์ความรู้ กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร ได้จัดทำโครงการเกี่ยวกับการรวบรวมพันธุ์พืชทางเศรษฐกิจ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้จัดทำโครงการเกี่ยวกับพืชสมุนไพรและพืชหอม เป็นต้น

เป้าหมาย 10 ระบุว่า ให้จัดทำแผนการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่คุกคามพืช สังคมพืช แหล่งที่อยู่อาศัยและระบบนิเวศที่เกี่ยวเนื่อง

การดำเนินงานของประเทศไทย ได้มีการจัดประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรพืช เพื่อกำหนดขอบเขตและรูปแบบที่จะรวบรวมพันธุ์พืชต่างถิ่น จัดทำแผนจัดการสำหรับชนิดพันธุ์ต่างถิ่น และจัดทำรายชื่อชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ต้องควบคุม โดยคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ดำเนินการจัดทำแผนการจัดการชนิดพันธุ์พืชต่างถิ่นที่คุกคามขึ้น โดยรายชื่อพืชถูกนำไปไว้ในฐานข้อมูลเกี่ยวกับพืชต่างถิ่น

เป้าหมาย 11 ระบุว่า ไม่มีการค้าระหว่างประเทศ ชนิดพันธุ์ของพืชพรรณธรรมชาติที่กำลังจะสูญพันธุ์โดย

เนื่องจากพบว่า ยังมีรายงานการลักลอบทำการค้าพันธุ์ไม้ระหว่างประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การค้ากล้วยไม้ระหว่างชายแดนไทย ลาว กัมพูชา และพม่า เป้าหมายนี้จึงได้กำหนดความชัดเจน ในเรื่องของการควบคุมการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับกล้วยไม้ป่าที่ถูกนำมาขายในประเทศไทย

การดำเนินงาน ได้เพิ่มบทลงโทษแก่ผู้ที่ทำการนำเข้าพันธุ์พืชจากป่าสำหรับค้า หรือการลักลอบนำเข้าพันธุ์พืชหายากจากต่างประเทศมาค้าขายในประเทศ มีการกำหนดมาตรการ การจัดการพันธุ์พืชที่ลักลอบค้าที่มาจากป่าหลังจากที่ได้รับการจับกุม และส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมแก่ประชาชนในพื้นที่ที่มีปัญหาในการลักลอบค้าพืช

เป้าหมาย 12 ระบุว่า ให้มีการจัดการร้อยละ 30 ของผลิตภัณฑ์ที่ใช้พืชเป็นฐาน ได้มาจากแหล่งที่ยั่งยืน ในส่วนของผลิตภัณฑ์ เช่น OTOP ส่วนใหญ่เกือบ 90% ผลิตมาจากพืช ซึ่งปัจจุบันไม่สามารถตรวจสอบได้ว่ามีแหล่งผลิตที่มีการจัดการ อย่างยั่งยืนหรือไม่

หน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องการอนุรักษ์พืชและป่าไม้ อย่างกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชได้กำหนดมาตรฐานและการกำหนดออกใบรับรองผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะที่นำมาจากป่าหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากเนื้อไม้ต่างๆ ส่วนกรมวิชาการเกษตร ได้กำหนดมาตรฐานผลผลิตที่มาจากพืชเช่นกัน โดยเน้นในเรื่องของมาตรฐานสิ่งแวดล้อม แต่ยังไม่มีการออกใบรับรองของผลิตภัณฑ์

เพื่อให้การดำเนินงานด้านการอนุรักษ์พืชของประเทศไทยเป็นไปอย่างต่อเนื่อง บรรลุเป้าหมายของแผนกลยุทธ์การอนุรักษ์พืช และตามวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ ในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์องค์ประกอบความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและยุติธรรม สอดคล้องกับพันธกรณีตามมาตรา 8 และ 9 ของอนุสัญญาฯ ในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในและนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ และมาตรา 10 ในการใช้ประโยชน์องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน รวมถึงเพื่อเป็นการจัดเตรียมข้อมูลสำหรับการเตรียมการด้านสารัตถะของประเทศไทย สำหรับการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สมัยที่ 9 ที่กำหนดให้จัดขึ้นในปี พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008) ซึ่งจะมีการทบทวนเชิงลึกในเรื่องการอนุรักษ์พืช สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้จัดการประชุมเพื่อรวบรวมข้อมูลและติดตามความก้าวหน้า ของการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายของชนิดพันธุ์พืชอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ เพื่อกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมที่ชัดเจนของประเทศไทย ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ชนิดพันธุ์อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต โดยการประชุมประกอบด้วยการบรรยายจากผู้เชี่ยวชาญ และนักวิชาการจากหน่วยงานภาครัฐ และจัดให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและข้อคิดเห็นในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืชอย่างยั่งยืน จากผู้เข้าร่วมการประชุม ประมาณ 100 ท่าน

ท้ายนี้ ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้สละเวลามาร่วมรับฟัง ให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นต่อการประชุมในวันนี้ และขออวยพรให้การประชุมประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายทุกประการ

การคุ้มครองพันธุ์พืชตามกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช

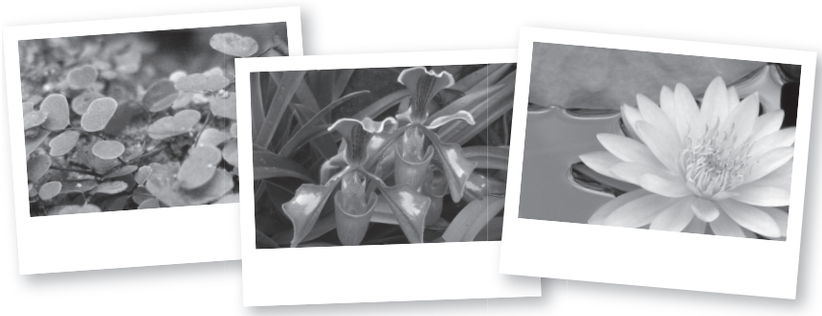

นายสุรไกร สังฆสุบรรณ์
ผู้อำนวยการกองคุ้มครองพันธุ์พืช

สวัสดีท่านผู้มีเกียรติ ขอขอบคุณสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ได้ให้โอกาสมาพูดในส่วนของงานของกรมวิชาการเกษตรในเรื่องของการคุ้มครองพันธุ์พืชในวันนี้ ซึ่งมีความยินดีที่จะเผยแพร่งานที่ทำอยู่ กรมวิชาการเกษตรถือเป็นหน่วยงานหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์พืช และเป็นหน่วยงานหลักในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพันธุ์พืช นอกจากนี้ กรมวิชาการเกษตรนี้ยังเป็นหน่วยงานที่มีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพันธุ์พืชหลายฉบับ เรื่องการคุ้มครองพันธุ์พืชตามกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช ขออธิบายถึงวิธีคิดหรือวิธีการดำเนินงานตามกฎหมาย คือ สิ่งที่ผ่านมาหรือประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ การบรรยายในวันนี้ให้เห็นถึงอดีตที่ผ่านมา หรือประสบการณ์ของกรมวิชาการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพันธุ์พืช และจนกระทั่งพัฒนามาเป็นกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช รวมทั้งวิธีคิดของเราที่จะมีในอนาคต

การคุ้มครองพืชตามกฎหมายกักพืช

กฎหมายกักพืช เป็นกฎหมายฉบับแรกๆ ที่กรมวิชาการเกษตรใช้บังคับ มีกฎหมายพันธุ์พืช มีระเบียบกรมวิชาการเกษตรว่าด้วยการแลกเปลี่ยนส่วนขยายพันธุ์พืช กฎหมายกักพืช ชื่อเต็มๆ คือ พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2542 วัตถุประสงค์หลักของกฎหมายกักพืช คือ การคุ้มครองพันธุ์พืชจากศัตรูพืชที่จะนำเข้ามาจากต่างประเทศ เพื่อคุ้มครองพันธุ์พืชจากศัตรูพืช ต่อมาก็มีการแก้ไขวัตถุประสงค์ให้เพิ่มขึ้น คือ เพิ่มเรื่องการออกใบอนุญาตส่งออกพืชไปต่างประเทศด้วย ในกฎหมายกักพืชมีการให้คำนิยามคำว่า "พืช" หมายถึง พันธุ์พืชทุกชนิด ส่วนหนึ่งส่วนใดของพืช ตัวห้ำ ตัวเบียน ตัวไหม ไข่ไหม รังไหม ผึ้ง รังผึ้ง และจุลินทรีย์ ทั้งนี้ตามนิยามไม่ได้หมายถึงพืชที่มีชีวิตอย่างเดียว แต่พูดถึงพืชที่ตายแล้วด้วย ในกฎหมายกักพืชกำหนดวัตถุ ภาษานักกฎหมาย เรียกว่า วัตถุที่ถูกกำหนดในกฎหมายนี้ กำหนดไว้ 3 ประเภท คือ

- สิ่งต้องห้าม — พืชศัตรูพืชหรือพาหะที่รัฐมนตรีประกาศ ห้ามนำเข้าเว้นแต่เพื่อการศึกษาทดลองวิจัย
- สิ่งต้องกำกัด — พืช ศัตรูพืช หรือพาหะที่รัฐมนตรีประกาศ ห้ามนำเข้าเว้นแต่มีใบรับรองปลอดศัตรูพืช
- สิ่งไม่ต้องห้าม — จะต้องแจ้งการนำเข้า

สิ่งต้องห้าม ห้ามนำเข้า ยกเว้นจะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมวิชาการเกษตรเพื่อเข้ามาศึกษาทดลองวิจัย ก็มีการประกาศสิ่งต้องห้ามที่เป็น

พืช เป็นแมลง เป็นจุลินทรีย์ ประกาศกระทรวงฉบับปัจจุบันห้ามทุกอย่างเว้นแต่จะมีการวิเคราะห์ความเสี่ยงก่อน พืช แมลง จุลินทรีย์จึงจะนำเข้ามาในอาณาจักรได้ หรืออธิบดีกรมวิชาการเกษตรจะอนุญาตให้เข้ามาเฉพาะเพื่อการศึกษาทดลองวิจัยเท่านั้น อธิบดีกรมวิชาการเกษตรจะอนุญาตให้เข้ามาเพื่อทำอย่างอื่นไม่ได้ ประเทศไทยเคยใช้กฎหมายกักพืชในการคุ้มครองพืชโดยประกาศให้พืชดัดต่อสารพันธุกรรมเป็นสิ่งต้องห้าม ซึ่งสาเหตุที่ประกาศคือจะมีการนำเข้าพืชดัดต่อสารพันธุกรรม และขณะนั้นไม่มีกฎหมายในการควบคุมคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพแห่งชาติ ซึ่งในขณะนั้นสังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้ขอให้กรมวิชาการเกษตรพิจารณาประกาศควบคุมแต่การประกาศใช้กฎหมายกักพืชมีข้อจำกัด คือ อธิบดีกรมวิชาการเกษตร จะอนุญาตได้ก็ต่อเมื่อเพื่อการทดลองศึกษาวิจัยเท่านั้น เมื่อทดลองเสร็จก็ยังเข้าไม่ได้ จึงเป็นที่มาของการแก้กฎหมาย เป็นเรื่องของกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพ เพราะว่ามีการมองว่ากฎหมายกักพืชไม่เพียงพอในการแก้ไขปัญหาเรื่องการศึกษาทดลองพืชดัดต่อสารพันธุกรรม

สิ่งต้องกำกัด คือ ห้ามนำเข้ามาในราช-อาณาจักร เว้นแต่มีใบรับรองปลอดศัตรูพืชมาแสดงใช้การห้ามเป็นหลัก

รายละเอียดพืชสิ่งต้องห้ามหรือสิ่งกำกัดจะอยู่ในประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สามารถค้นได้จากเว็บไซต์

สิ่งไม่ต้องห้าม คือ ไม่ห้ามนำเข้า แต่ว่าการนำเข้าจะต้องมาแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ในกฎหมายกักพืชกำหนดไว้ว่า การที่จะนำพืชเข้ามาในราชอาณาจักรจะต้องนำเข้าที่ด่านตรวจพืชเท่านั้น จะไปนำเข้าที่อื่นไม่ได้ จะไปนำเข้าตามชายแดนโดยไม่ผ่านด่านตรวจพืชไม่ได้ ผิดกฎหมาย มีโทษทางอาญา เจ้าหน้าที่จะต้องมีการตรวจพืชที่นำเข้าก่อนว่า พืชนั้นปลอดศัตรูพืช ซึ่งการปลอดศัตรูพืชในที่นี้ หมายถึงว่าไม่ทำให้พืชที่มีในประเทศไทยเกิดความเสี่ยงที่จะเกิดโรค

พระราชบัญญัติพันธุ์พืช

พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ในปัจจุบันมีการแก้ไขสองครั้ง คือ แก้ไขในปี พ.ศ. 2535 และในปีนี้ ซึ่งเป็นฉบับที่ 3 สาระสำคัญ หรือเจตนารมณ์กฎหมายพันธุ์พืช คือ เพื่อคุ้มครองให้เกษตรกรได้ใช้พันธุ์พืชที่ดี ตรงตามพันธุ์และมีคุณภาพดี นอกจากนี้ยังมีการใช้กฎหมายพันธุ์พืชในการคุ้มครองพันธุ์พืช มีการประกาศที่เป็นกฎหมายลำดับรองหลายครั้งเพื่อวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองพันธุ์พืชในพระราชบัญญัติพันธุ์พืช ซึ่งในพระราชบัญญัติพันธุ์พืช มีการกำหนดประเภทพันธุ์พืชออกเป็น 7 ประเภท คือ

- **เมล็ดพันธุ์ควบคุม** พันธุ์พืชที่รัฐมนตรีประกาศมาตรฐานในปัจจุบันมีการประกาศ 37 ชนิด เช่น พันธุ์ข้าว พันธุ์ข้าวโพด พันธุ์ถั่วเหลือง ถั่วเขียว พันธุ์ผัก โดยกำหนดมาตรฐานความงอก ความบริสุทธิ์ ของเมล็ดพันธุ์ การนำเข้าต้องขออนุญาต การส่งออกต้องขออนุญาต การรวบรวมก็ต้องขออนุญาต ในปัจจุบันกำลังมีการแก้ไขหลักเกณฑ์ของกฎหมายพันธุ์พืช ผู้ที่จะรวบรวมหรือผลิตเมล็ดพันธุ์พืช จะต้องมีการขอรับรองพ่อแม่พันธุ์ ในลักษณะคล้ายๆ กับการขอรับรองพันธุ์พืชใหม่ ในกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชในและต่อไปจะต้องมีการแจ้งแหล่งที่มาของพ่อแม่พันธุ์ และจะต้องมีการขออนุญาตก่อน โดยวัตถุประสงค์ก็คือเพื่อป้องกันไม่ให้มีการขโมยพันธุ์กัน เพราะว่ามีการเรียกร้องจากนักปรับปรุงพันธุ์ว่า มีบุคคลอื่นเข้ามาขโมย พ่อแม่พันธุ์ของเขาไปผสมพันธุ์หรือเอาไปขาย ซึ่งก็ได้มีการแก้ไขในส่วนของเมล็ดพันธุ์ควบคุม
- **เมล็ดพันธุ์รับรอง** เมล็ดพันธุ์ที่กรมวิชาการเกษตรรับรองคุณภาพ โดยออกหนังสือรับรองคุณภาพว่า เมล็ดพันธุ์ที่จำหน่ายนี้มีคุณภาพ ซึ่งระบุเป็นสัดส่วนโดยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องความงอกความบริสุทธิ์
- **พันธุ์พืชขึ้นทะเบียน** และ **พันธุ์พืชรับรอง** เป็นพันธุ์พืชที่กรมวิชาการเกษตรออกหนังสือรับรองลักษณะประจำพันธุ์ให้ จะเป็นลักษณะคล้ายๆ ใน

เรื่องการอนุรักษ์ ก็จะมีการบอกว่าพันธุ์พืชที่มาขอรับรองนี้มันจะมีลักษณะอะไร มีคุณภาพอย่างไร พันธุ์พืชรับรองจะมีคุณภาพที่สูงกว่าพันธุ์พืชขึ้นทะเบียน คือ พันธุ์พืชรับรองจะต้องมีคุณสมบัติที่ดีทางการเกษตร กรมวิชาการเกษตรจึงจะออกหนังสือรับรองให้

พืชสงวน พืชสงวนเป็นพืชที่ห้ามส่งออก เนื่องจากพืชนี้มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ มีการประกาศสับปะรด ประกาศพันธุ์พืชพวกองุ่น ที่ถือว่าเป็นพันธุ์ดีของประเทศไทยห้ามส่งออก แต่อย่างที่เคยเรียนว่ามีการใช้กฎหมายพันธุ์พืชในการคุ้มครองพันธุ์พืช โดยเหตุผลในเรื่องการอนุรักษ์ด้วย เราเคยประกาศให้กล้วยไม้รองเท้านารีเป็นพืชสงวนห้ามส่งออก ประกาศออกมาไม่ถึงเดือนก็ได้รับการคัดค้าน จึงจำเป็นต้องยกเลิกกล้วยไม้รองเท้านารีออกจากทะเบียนพืชสงวน ในปัจจุบันยังมีการใช้กฎหมายพันธุ์พืชในการอนุรักษ์ มีการประกาศให้กวาวเครือเป็นพืชสงวน ห้ามส่งออก ทุกวันนี้กวาวเครือก็ยังเป็นพืชสงวน ส่งออกไม่ได้ ขณะนี้มีพืชสงวนอยู่ 11 ชนิด คือ ทุเรียน ส้มโอ องุ่น ลำใย ลิ้นจี่ มะขาม มะพร้าว กวาวเครือ ทองเครือ สละ และสับปะรด ห้ามการส่งออก

พืชต้องห้าม คือ พืชห้ามนำเข้ามาในราชอาณาจักร พืชต้องห้ามเป็นพืชที่เห็นชัดว่าเราใช้กฎหมายฉบับนี้ในการคุ้มครองพันธุ์พืช ห้ามพืชที่เป็นวัชพืช หรือ พืชที่อาจจะเข้ามาแล้วทำให้พันธุ์พืชที่เป็นพันธุ์ท้องถิ่นเกิดความเสียหาย ปัจจุบันไม่มีการประกาศพืชต้องห้าม

พืชอนุรักษ์ คือ พืชในทะเบียนแนบท้ายอนุสัญญาที่ว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna an Flora: CITES) พืชอนุรักษ์นี้เป็นปัญหา ว่าเดิมประเทศไทยตั้งแต่เข้าเป็นภาคีอนุสัญญา CITES แล้ว ไม่มีกฎหมายรองรับการปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ การไม่สามารถบังคับใช้อนุสัญญาฯ ในประเทศไทย จึงต้องมีการแก้กฎหมาย และในปี พ.ศ. 2535 ก็ได้มีการแก้พระราชบัญญัติพันธุ์พืชรองรับการปฏิบัติตามอนุสัญญา CITES โดยกำหนดอำนาจให้รัฐมนตรีประกาศพืชในทะเบียนแนบท้ายอนุสัญญาฯ เป็นพืชอนุรักษ์ รัฐมนตรีมีหน้าที่ประกาศให้พืชในบัญชีเป็นพืชอนุรักษ์เท่านั้น จะประกาศพืชอย่างอื่นไม่ได้ ห้ามการนำเข้าส่งออกพืชอนุรักษ์ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากอธิบดี การอนุญาตต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข ก็คือ การนำเข้า กรมวิชาการเกษตรกำหนดว่า ต้องมีใบอนุญาต

กรมวิชาการเกษตรกำหนดหลักเกณฑ์ที่สำคัญว่า พืชอนุรักษ์ที่จะส่งออกต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ถึงจะอนุญาตให้ส่งออกได้ พืชอนุรักษ์ในทะเบียนแนบท้าย 1 ที่ได้มาจากป่าไม่ให้ส่งออก นอกจากนั้นประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งคือ ในกฎหมายพันธุ์พืชได้กำหนดให้ผู้ที่ขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า จะต้องมาขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์กับกรมวิชาการเกษตร ซึ่งถือเป็นบทบังคับ พืชอนุรักษ์ที่สำคัญในประเทศไทย คือ กล้วยไม้ พืชในวงศ์กระบองเพชร รวมทั้งไม้กฤษณา ที่จะต้องมาขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์กับกรมวิชาการเกษตร ทั้งนี้พืชอนุรักษ์ที่จะนำมาเป็นพ่อแม่พันธุ์ในการขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์ต้องแสดงหลักฐานแหล่งที่มาที่เป็นโดยชอบด้วยกฎหมาย จึงจะมาขึ้นทะเบียนเป็นพ่อแม่พันธุ์ได้

นอกจากกฎหมายสองฉบับดังกล่าวข้างต้นแล้ว คือ พระราชบัญญัติกักพืช และพระราชบัญญัติพันธุ์พืชแล้ว ยังมีระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์พืชโดยตรง ก็คือ ระเบียบกรมวิชาการเกษตรว่าด้วยหลักเกณฑ์การแลกเปลี่ยนส่วนขยายพันธุ์พืชระหว่างประเทศ พ.ศ. 2546 ระเบียบนี้ไม่ใช้กับบุคคลภายนอก แต่ใช้กับหน่วยงานของกรมวิชาการเกษตร ซึ่งหน่วยงานจะต้องใช้ระเบียบนี้ในการติดต่อกับคนภายนอก ในระเบียบนี้กำหนดข้อบังคับทั้งการนำเข้าและส่งออกพันธุ์พืชที่จะนำเข้ามาใช้ในกรมวิชาการเกษตรหรือจะส่งออกไปเพื่อแลกเปลี่ยน ในระเบียบกำหนดว่า ถ้ากรมวิชาการเกษตรหรือหน่วยงานของกรม

วิชาการเกษตรนำเข้าพืช กำหนดไว้ว่าจะต้องปฏิบัติตาม พรบ. กักพืชอย่างเคร่งครัด ดังนั้นหน่วยงานของกรมที่นำพืชเข้ามา เมื่อใช้ในการศึกษาทดลองวิจัยเสร็จแล้วจะต้องนำไปปลูกในแปลงหรือในสถานีทดลองของกรมวิชาการเกษตรที่กำหนด โดยได้กำหนดว่าสถานีใดให้ปลูกเก็บรวบรวมพันธุ์พืชใด ในส่วนการส่งออก กรมวิชาการเกษตรกำหนดว่าผู้ใดที่ประสงค์จะได้ส่วนขยายพันธุ์ของกรมวิชาการเกษตรไปศึกษาทดลองต้องนำไปเพื่อการศึกษาทดลองเท่านั้น ผู้ที่มาขอใช้ส่วนขยายพันธุ์ของกรมวิชาการเกษตรจะต้องมาทำสัญญากับกรมวิชาการเกษตร โดยมีข้อตกลงหลักที่สำคัญ คือ จะไม่นำส่วนขยายพันธุ์ที่ได้รับจากกรมวิชาการเกษตรไปขอรับสิทธิ์ในทรัพย์สินทางปัญญา ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องสิทธิบัตร หรือในเรื่องการคุ้มครองพันธุ์พืช ปริมาณก็จะต้องเป็นปริมาณที่กำหนดไม่สามารถขยายพันธุ์เกินกว่าที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด

สัญญาถ่ายโอนวัสดุชีวภาพเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร

สัญญาถ่ายโอนวัสดุชีวภาพเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อหาผลกำไร โดยผู้ที่จะใช้ส่วนขยายพันธุ์ของกรมวิชาการเกษตรต้องทำสัญญา ในสัญญานอกจากระบุข้อห้ามดังกล่าวแล้ว ในสัญญายังระบุด้วยว่า ผลการศึกษาทดลองวิจัย ต้องส่งมอบให้กรมวิชาการเกษตรด้วย เพื่อที่กรมวิชาการเกษตรจะได้ทราบว่าท่านนำไปทดลองแล้วท่านได้อะไรบ้าง ซึ่งสิ่งนี้ก็จะเป็นประโยชน์ต่อกรมต่อไป

พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช เกิดขึ้นจากการสะสมประสบการณ์ทำงานของกรมวิชาการเกษตรในเรื่องการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์พืชมายาวนาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2407 ซึ่งเป็นเหตุผลที่สำคัญประการหนึ่งที่สภานิติบัญญัติแห่งชาตินี้กำหนดให้กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้ดูแลพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่ พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 สาระสำคัญพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ประกอบด้วย 8 หมวด 69 มาตรา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- ใช้เป็นเครื่องมือที่จะพัฒนาสังคมหรือใช้บังคับพฤติกรรมของมนุษย์ แต่ในปัจจุบันนี้การออกกฎหมายบังคับคนในชาติก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากในบางครั้งการออกกฎหมายเป็นไปเพื่อปฏิบัติตามข้อตกลงหรือพันธกรณี ทั้งนี้เป็นการทำให้เราสามารถอยู่ร่วมในสังคมของโลกได้

พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืชอีกลักษณะหนึ่งของกฎหมายที่กล่าวถึงเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา เนื่องจากได้รับการเรียกร้องจากนักปรับปรุงพันธุ์มานานแล้ว แต่ก็ยังไม่มีการปฏิบัติออกมาเป็นรูปธรรม คือ ไม่มีกฎหมายระดับรองมารองรับอย่างชัดเจน การแก้ พระราชบัญญัติพันธุ์พืช ในปี พ.ศ. 2535 คือ เพื่อให้มีการรองรับเรื่องสิทธิของนักปรับปรุงพันธุ์พืช จึงมีการออกกฎหมายในส่วนของการรับรองพันธุ์พืช ให้เป็นพันธุ์พืชขึ้นทะเบียนแต่ก็ยังไม่มีการให้สิทธิการใช้

หลังจากที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ภายใต้ความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาอันเกี่ยวกับการค้า (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs) ได้กำหนดให้ประเทศที่เป็นภาคี WTO ต้องออกกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชในลักษณะที่เป็นการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ไม่ว่าจะโดยลักษณะที่เป็นสิทธิบัตร หรือเป็นกฎหมายเฉพาะ หรือทั้งสองระบบรวมกัน ประเทศไทยเราก็ไปเลือกเอาว่าจะใช้ทั้งสองระบบรวมกัน คือ กฎหมายเฉพาะที่มีประสิทธิภาพ (effective sui generis system) โดยใช้แนวทางส่วนหนึ่งในการยกร่างจากอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ (International Convention for the Protection of New Varieties of Plants, UPOV, 1978) ซึ่งมีเรื่องการคุ้มครองสิทธิของนักปรับปรุงพันธุ์ และในขณะนั้นก็มีความพยายามเรื่องการคุ้มครองพันธุ์พืช

พื้นเมือง และการคุ้มครองการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ ซึ่งเป็นประเด็นหนึ่งในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ จึงนำเข้ามาเป็นแนวทางของกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช ดังนั้นจะเห็นว่ากฎหมายการคุ้มครองพันธุ์พืชจะมีหลักการ คือ

- เพิ่มโอกาสและสร้างทางเลือกให้กับเกษตรกรในการใช้พันธุ์พืช หลักการนี้เกิดขึ้นจากถ้ามีการคุ้มครองสิทธินักปรับปรุงพันธุ์ นักปรับปรุงพันธุ์ก็จะมีแรงจูงใจในการปรับปรุงพันธุ์พืชใหม่ๆ ถ้ามีพันธุ์พืชใหม่ๆ เพิ่มขึ้นเกษตรกรก็จะมีทางเลือก ซึ่งทำให้มีการผลิตเพิ่มขึ้น ผลผลิตรวมจะเพิ่มขึ้นในเรื่องการเกษตร
- อนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์พันธุ์พืชพื้นเมือง
- คุ้มครองสิทธิของเกษตรกรชุมชนท้องถิ่นและส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการคุ้มครองพันธุ์พืช ซึ่งหลักการเหล่านี้ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 ที่กำหนดว่า กฎหมายภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ต้องพยายามให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด ซึ่งได้มีการดำเนินการโดยผ่านคณะกรรมการคุ้มครองพันธุ์พืช จำนวน 23 คน โดย 11 คน เป็นคณะกรรมการโดยตำแหน่ง และอีก 12 คนเป็นคณะกรรมการที่มาจากการคัดเลือก ประกอบด้วยเกษตรกร 6 ภูมิภาค และตัวแทนจากองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้แทนจากสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพันธุ์พืชและเมล็ดพันธุ์ ในมาตรา 5 รับรองส่วนนี้ของรัฐธรรมนูญ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนมีสิทธิเข้าร่วมในการออกกฎหมาย ให้ความเห็นในการออกกฎหมายลำดับรอง เป็นต้นว่า เรื่องหลักเกณฑ์การทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ หลักเกณฑ์ในการจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ คือให้คนที่มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมให้ได้มากที่สุด

คำนิยาม "พืช" หมายถึง สิ่งมีชีวิตในอาณาจักรพืช รวมทั้งเห็ด สาหร่าย แต่ไม่รวมจุลชีพอื่น นอกจากสิ่งมีชีวิตในอาณาจักรพืชซึ่งครงตามตัวแล้วยังกำหนดเห็ดและสาหร่ายด้วย เห็ดนั้นเข้าใจว่ากรมวิชาการเกษตรทำงานวิจัยและมีความเชี่ยวชาญเรื่องเห็ด ดังนั้นจึงควรจะคุ้มครองเห็ดด้วย แต่สาหร่ายไม่ค่อยเข้าใจ แต่จำได้ว่าตอนที่มีผู้เสนอในการประชุมยกร่างบอกว่าตอนนี้สาหร่ายกำลังมาแรง มีการปรับปรุงพันธุ์สาหร่ายใหม่ๆ เพื่อทำอาหารเสริม จึงได้มีการเพิ่มสาหร่ายเข้าไปด้วย ซึ่งหมายความว่าสาหร่ายพันธุ์ใหม่ สามารถมาขอรับการคุ้มครองเป็นพันธุ์พืชใหม่ได้ การเข้าถึงสาหร่ายที่มีอยู่ในธรรมชาติจะต้องขออนุญาตและแบ่งปันผลประโยชน์ ถ้าตีความจากคำนิยาม

คำนิยาม "พันธุ์พืช" หมายถึง กลุ่มของพืชที่มีพันธุกรรมและลักษณะทางพฤกษศาสตร์เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน มีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่สม่ำเสมอคงตัว และแตกต่างจากกลุ่มอื่นในพืชชนิดเดียวกันและให้รวมถึงต้นพืชที่จะขยายพันธุ์ให้ได้กลุ่มของพืชที่มีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น ยังพูดถึง พันธุ์พืช พันธุ์พืชเป็นลักษณะธรรมดาที่เป็นความหมายของ variety ธรรมดา ที่หมายถึงลักษณะนี้ มันปรากฏอยู่ในกฎหมายพันธุ์พืช เป็นลักษณะเดียวกัน เป็นพวก cultivar

พันธุ์พืชที่จะได้รับการคุ้มครองตามพระราช-บัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 คือ

- พันธุ์พืชใหม่
- พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น
- พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป
- พันธุ์พืชป่า

กฎหมายแบ่งการคุ้มครองออกเป็น 2 ประเภท คือ

- ประเภทแรก คือ ต้องขอรับความคุ้มครอง ซึ่งได้แก่ พันธุ์พืชใหม่ และพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น เป็นเรื่องการคุ้มครองสิทธิของพวกนักปรับปรุงพันธุ์พืชหรือชุมชนที่มีพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น ซึ่งจะต้องมาขอรับการคุ้มครอง ถ้าไม่มาขอรับการคุ้มครอง กฎหมายก็ไม่คุ้มครองให้
- ประเภทที่สอง คือ ให้ความคุ้มครองโดยอัตโนมัติ โดยไม่ต้องยื่นจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์ ซึ่งได้แก่ พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปและพันธุ์พืชป่า

นั่นคือ การคุ้มครองสิทธิของชุมชน และการใช้ประโยชน์ใดๆ จะต้องทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ให้รัฐ

พันธุ์พืชใหม่ต้องมีคุณสมบัติอย่างไร จึงจะได้รับความคุ้มครอง

- รัฐมนตรีประกาศให้ความคุ้มครอง
- ไม่มีการใช้ประโยชน์เกินกว่าหนึ่งปีก่อน
- วันขอจดทะเบียน
- แตกต่างจากพันธุ์อื่น มีความสม่ำเสมอ
- และความคงตัว

สิทธิของนักปรับปรุงพันธุ์ที่จะขอรับการคุ้มครอง ไม่ใช่ทุกชนิดพันธุ์พืช ต้องเฉพาะชนิดพืชที่รัฐมนตรีประกาศคุ้มครอง ซึ่งจะแตกต่างจากอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ ถ้าเป็นประเทศภาคีที่เป็นภาคีอนุสัญญาพวกนี้จะต้องคุ้มครองพันธุ์พืชทุกชนิด แต่สำหรับประเทศไทยจะคุ้มครองได้เฉพาะพันธุ์พืชที่รัฐมนตรีประกาศ ในขณะนี้เราได้มีการประกาศไปแล้ว 39 ชนิด โดยรัฐมนตรีประกาศพันธุ์พืชใหม่ 33 ชนิด รอประกาศอีก 4 ชนิด รอให้รัฐมนตรีลงนาม นอกจากคุณสมบัติที่ต้องมีรัฐมนตรีประกาศแล้ว พันธุ์พืชนี้ต้องไม่มีการใช้ประโยชน์โดยนักปรับปรุงพันธุ์พืช ใช้ประโยชน์ในที่นี้นักกฎหมายระบุไว้ว่าไม่ใช่ใช้ประโยชน์โดยทั่วไป จะต้องเป็นการใช้ประโยชน์โดยนักปรับปรุงพันธุ์และเป็นการใช้ประโยชน์ในลักษณะเป็นส่วนขยายพันธุ์ ไม่ใช่อย่างอื่น ต้องใช้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นเจตนารมณ์ ใช้เป็นส่วนขยายพันธุ์เท่านั้น ถ้าใช้ในการบริโภค ไม่ถือว่าเป็นการใช้ประโยชน์ตามกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช จะต่างกับกฎหมายสิทธิบัตร ถ้ากฎหมายสิทธิบัตรพูดถึงเรื่องการใช้ประโยชน์ก็มีการเผยแพร่โดยนักประดิษฐ์ ท่านจะต้องนึกถึงแบบนี้ถ้าท่านเป็นนักปรับปรุงพันธุ์ ท่านปรับปรุงพันธุ์มะม่วงได้โดยมีเจตนาเอาไปกิน ไม่ถือว่าเป็นการใช้ประโยชน์โดยนักปรับปรุงพันธุ์ แต่ถ้าท่านขายผล โดยมีเจตนาเพื่อขายเมล็ดเพื่อเอาไปปลูกถือว่า เป็นการใช้ประโยชน์โดยมีเจตนาใช้เป็นส่วนขยายพันธุ์ เพราะฉะนั้นถือว่าท่านใช้ประโยชน์ในส่วนนี้แล้ว ถ้าเกิน 1 ปี จะขาดลักษณะของพันธุ์ใหม่

ตรวจสอบคุณสมบัติของพันธุ์พืชใหม่ในแปลงปลูก

- **ความสม่ำเสมอ (stability)**
- **ความคงตัว (uniformity)**
- **ความแตกต่าง (distinctness)**

พันธุ์พืชใหม่ต้องแตกต่างจากพันธุ์อื่น มีความสม่ำเสมอ และความคงตัว ลักษณะนี้เจ้าหน้าที่จะต้องมีการปลูกตรวจสอบ คือ จะต้องเอาพันธุ์พืชนี้ไปปลูกเปรียบเทียบกับพันธุ์ที่มีลักษณะใกล้เคียง ถ้าพบว่ามีลักษณะแตกต่างจากพันธุ์ที่มีอยู่แล้ว และพันธุ์ที่ได้มามีความสม่ำเสมอ และมีความคงตัว

กรมวิชาการเกษตรก็จะจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ให้ ท่านจะได้รับสิทธิผูกขาด สิทธิแต่ผู้เดียวในส่วนขยายพันธุ์ของพันธุ์พืชนั้น ใครจะมาละเมิดสิทธิของท่านในส่วนนี้ไม่ได้ กฎหมายให้ความคุ้มครอง

ใน slide เขาบอกว่า ทีนี้เรามีปัญหาว่า เรามีการประกาศพันธุ์พืชที่ได้รับการคุ้มครอง 35 พันธุ์ แต่ว่ายังมีคำขอที่ค้างอยู่ที่กรมประมาณ 200 กว่าคำขอ การที่จะมายื่นขอจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ ถ้าใช้พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปจะต้องแนบหลักฐานข้อแบ่งปันผลประโยชน์มาด้วยในคำขอ ถ้าไม่มีข้อแบ่งปันผลประโยชน์ หลักสำคัญก็จะต้องแนบข้อแบ่งปันผลประโยชน์ในส่วนนี้ด้วย เรากำลังเจรจากับกรมทรัพย์สินทางปัญญาว่าให้รวมเรื่องนี้เข้าไปในเรื่องการจดสิทธิบัตรสิ่งประดิษฐ์ด้วย ถ้าสิ่งประดิษฐ์นั้นได้มาจากการใช้ประโยชน์พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป พันธุ์พืชป่า จะต้องแนบข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์มาในแบบคำขอรับสิทธิบัตรด้วย

ระยะเวลาในการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่

แบ่งเป็น

- 12 ปี สำหรับพืชที่ให้ผลผลิตไม่เกิน 2 ปี
- 17 ปี สำหรับพืชที่ให้ผลผลิต เกินกว่า 2 ปี
- 27 ปี สำหรับพืชที่ใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้

ระยะเวลาในการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ ก็คือ 12 ปี สำหรับพืชที่ให้ผลผลิตไม่เกิน 2 ปี หมายถึง นับจากปลูกและให้ผลผลิตไม่เกิน 2 ปี ถ้าเกิน 2 ปี คุ้มครอง 17 ปี ถ้าใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้ เช่น ต้นยูคาลิปตัส คุ้มครอง 27 ปี แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ท่านจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมทุกปีถ้าปีใดท่านไม่จ่ายค่าธรรมเนียมการคุ้มครองก็จะหมดสิ้นไป ค่าธรรมเนียม 1,000 บาทต่อปี

พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น

- เป็นพันธุ์พืชที่มีเฉพาะชุมชน
- ชุมชนนั้นต้องตั้งถิ่นฐานและสืบทอดวัฒนธรรมร่วมกันมาโดยต่อเนื่อง
- จดทะเบียนชุมชนกับผู้ว่าราชการจังหวัด
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ชุมชนตั้งอยู่ยื่นขอจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเฉพาะถิ่น

เป็นการคุ้มครองสิทธิของชุมชน ในกฎหมายกำหนดคุณสมบัติพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นจะต้องมีเฉพาะในชุมชนนั้นเท่านั้น ไปมีที่อื่นไม่ได้ มีที่อื่นนี้ไม่ว่าจะในหรือนอกราชอาณาจักร จะต้องมีเฉพาะในชุมชนเท่านั้น ชุมชนจะต้องมีคุณสมบัติด้วย นอกจากคุณสมบัติของพืชแล้ว ชุมชนนั้นจะต้องมีคุณสมบัติ ชุมชนนั้นต้องตั้งถิ่นฐานและสืบทอดวัฒนธรรมร่วมกันมาอย่างต่อเนื่อง จะเป็นชุมชนใหม่ๆ ไม่ได้ จะต้องตั้งถิ่นฐานสืบทอดระบบวัฒนธรรมร่วมกันมาอย่างต่อเนื่อง ขาดตอนก็ไม่ถือว่าครบองค์ประกอบต้องต่อเนื่อง ชุมชนต้องไปจดทะเบียนชุมชนต่อผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วจึงยื่นขอรับการคุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นได้ เมื่อได้รับการคุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น กฎหมายคุ้มครองชุมชนมากกว่าคุ้มครองนักปรับปรุงพันธุ์ นักปรับปรุงพันธุ์คุ้มครองเฉพาะส่วนขยายพันธุ์ แต่ชุมชนจะได้รับการคุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นในส่วนของการเก็บจัดหารวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นจะต้องขออนุญาตทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์กับชุมชนด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น

- ชุมชนมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียว ในการปรับปรุงพันธุ์ ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย ผลิต ขาย ส่งออกนอกราชอาณาจักร หรือจำหน่าย ซึ่งส่วนขยายพันธุ์
- ผู้ใดเก็บจัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ ศึกษา ทดลอง หรือวิจัยเพื่อประโยชน์ทางการค้า ต้องทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์

พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป กับพันธุ์พืชป่า

มีพันธุ์พืชอีกสองประเภท คือ พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปกับพันธุ์พืชป่า กฎหมายกำหนดว่าถ้าไม่ใช่พันธุ์พืชใหม่ พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปนี้ก็คือ พันธุ์พืชที่มีการปลูกแพร่หลาย มีหรือเคยมีปลูกอย่างแพร่หลายในราชอาณาจักร ไม่ใช่พืชและให้รวมทั้งพืชที่ไม่ใช่พืชพันธุ์พืชใหม่ พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น พันธุ์พืชป่า พันธุ์พืชป่า คือ พืชที่มีการปลูกอยู่ในธรรมชาติ ยังไม่มีการปลูกแพร่หลาย

กฎหมายกำหนดว่าผู้ใดเก็บจัดหารวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป พันธุ์พืชป่า เพื่อการศึกษาวิจัยหรือปรับปรุงพันธุ์พืชเพื่อประโยชน์ทางการค้า จะต้องมาขออนุญาตจะทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์กับกรมวิชาการเกษตรตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง กรมก็มีอนุกรรมการร่างกฎกระทรวงนี้ไปประมาณ 5 ปีได้แล้ว ตอนนี้กฎกระทรวงก็ยังอยู่ ร่างกฎกระทรวงฉบับนี้ก็ยังคงอยู่ที่เดิม คือ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ขณะนี้ประเทศไทยมีข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ตามกฎหมายที่กรมวิชาการเกษตรที่เดียวคือกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช

กองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช

- ช่วยเหลืออุดหนุนกิจการของชุมชน ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ การวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืชของชุมชน

- ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นแหล่งที่นำพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป มาใช้ประโยชน์

ในกฎหมายกำหนดให้มีการคุ้มครองพันธุ์พืช บรรดาผลประโยชน์หรือรายได้ที่ได้มาจะเข้าสู่กองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช กองทุนคุ้มครองพันธุ์พืชนี้ก็จะเป็นเงินให้ชุมชนไม่ให้กับใคร เพื่อนำไปอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตรเอาไปใช้ไม่ได้ เอาไปใช้เดินทางไปต่างประเทศไม่ได้ เอาไปซื้อรถไม่ได้ ไปจ้างพนักงานราชการไม่ได้ ต้องเอาไปให้ชุมชนเพื่อใช้ประโยชน์การอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์พืช

บทกำหนดโทษ

- พนักงานเจ้าหน้าที่ เปิดเผยข้อมูล เกี่ยวกับกรรมวิธีในการปรับปรุงพันธุ์พืชหรือยินยอมให้ผู้อื่นใช้ส่วนขยายพันธุ์ของพันธุ์พืชใหม่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สองปี หรือ ปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

- ผู้ละเมิด ผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ผลิต ขาย นำเข้า ส่งออก เป็นต้น โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ทรงสิทธิในพืชนั้น ผู้ใดเก็บ จัดหาหรือรวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป พันธุ์พืชป่า พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น หรือปรับปรุงพันธุ์ ศึกษาทดลองหรือวิจัยเพื่อประโยชน์ในทางการค้าโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือไม่ได้ทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สองปี หรือ ปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สรุป

กรมวิชาการเกษตรเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนซึ่งพันธุ์พืช ดังที่เรียนมาตั้งแต่ต้น จะเห็นว่ากรมวิชาการเกษตรจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนซึ่งพันธุ์พืช คือว่าถ้าตามวัตถุประสงค์ของการประชุมนี้ก็คือว่าเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนและมีการตรวจสอบติดตามกรมวิชาการเกษตร เต็มใจและพร้อมจะให้ความร่วมมือในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนซึ่งพันธุ์พืช และในฐานะที่กรมวิชาการเกษตรมีหน้าที่ที่จะต้องบังคับใช้ให้เป็นไปตามกฎหมาย ในส่วนของกรมวิชาการเกษตรในส่วนที่จะเกี่ยวข้องกับระเบียบข้อบังคับ ถ้าท่านทั้งหลายมีความคิดเห็นไม่ว่าจะเป็นตัวระเบียบหรือวิธีการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ก็ขอให้ได้โปรดเสนอความคิดเห็นเข้าไปในเว็ปไซต์ ของกรมวิชาการเกษตร

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

รศ. วิจิตร วังใน: กฎหมายการแบ่งปันผลประโยชน์ที่มันออกไม่ได้เพราะอะไร

นายสุรไกร สังฆสุบรรณ: มีอุปสรรคประเด็นก็คือ ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งปันผลประโยชน์นี้ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาคณะพิเศษแล้ว ผ่านมาประมาณเกือบ 2 ปีแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้น คือว่าอยู่ในขั้นตอนการตรวจถ้อยคำ ยังอยู่บนโต๊ะมาปีกว่า มีการสอบถามทุกเดือนว่าท่านจะตรวจสอบเสร็จเมื่อไหร่ เพราะว่าจะต้องส่งไปให้กระทรวงยืนยันและส่งเข้าคณะรัฐมนตรี เพื่อให้ คณะรัฐมนตรีเห็นชอบในประกาศก็จะใช้บังคับได้ ต่อไปก็จะต้องขออนุญาตและแบ่งปันผลประโยชน์ ซึ่งกรมก็คงจะทำประชาสัมพันธ์อีกครั้งหนึ่ง แต่ในขณะนี้ได้ทำการประชาสัมพันธ์อยู่เสมอ

ขอขอบคุณ สผ. อีกครั้งและขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้เกียรติรับฟังและคำถามของท่านอาจารย์

70% ของความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชปลูก และชนิดพันธุ์พืชหลักที่มีคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ ได้รับการอนุรักษ์

ดร. สมทรง โชติชื่น

ศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว

เป้าหมายปี 2010 กลยุทธ์ทั่วโลก สำหรับการอนุรักษ์พืช (GSPC)

ยับยั้งการสูญเสียความหลากหลายของพืชที่เกิดขึ้นในปัจจุบันซึ่งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ย่อย 1 ทำความเข้าใจ และจัดทำเอกสารเกี่ยวกับความหลากหลายของพืช มีอยู่ด้วยกัน 3 เป้าหมาย

เป้าหมาย 1: รายการชื่อชนิดพันธุ์พืชที่ได้รับการจำแนกแล้ว ซึ่งสามารถเข้าถึงได้อย่างกว้างขวาง เพื่อเป็นขั้นแรกที่นำไปสู่การจัดทำพรรณพืชของโลกฉบับสมบูรณ์

เป้าหมาย 2: การวิเคราะห์ประเมินเบื้องต้นของสถานภาพการอนุรักษ์ของทุกชนิดพันธุ์พืชที่ได้จำแนกแล้วในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับระหว่างประเทศ

เป้าหมาย 3: การจัดทำรูปแบบที่มีระเบียบวิธีการสำหรับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืชอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของงานวิจัยและประสบการณ์ในการปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ย่อย 2 อนุรักษ์ความหลากหลายของพืช มี 7 เป้าหมาย

เป้าหมาย 4: อย่างน้อย 10% ของแต่ละเขตนิเวศได้รับการอนุรักษ์อย่างมีประสิทธิผล

เป้าหมาย 5: การคุ้มครอง 50% ของพื้นที่ซึ่งสำคัญที่สุดสำหรับความหลากหลายของพืชได้รับความเชื่อมั่น

เป้าหมาย 6: อย่างน้อย 30% ของพื้นที่การผลิตได้รับการจัดการโดยสอดคล้องกับการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช

เป้าหมาย 7: 60% ของชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามทั่วโลกได้รับการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (*in situ*)

เป้าหมาย 8: 60% ของชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคามได้รับการเก็บรักษาไว้ในการรวบรวมสะสมนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (*ex situ*) ที่สามารถเข้าถึงได้ โดยอยู่ในประเทศที่เป็นต้นกำเนิด และ 10% ของชนิดพันธุ์พืชดังกล่าวอยู่ในโปรแกรมการฟื้นฟูและฟื้นคืนสภาพ

เป้าหมาย 9: 70% ของความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชปลูก และชนิดพันธุ์พืชหลักที่มีคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ ได้รับการอนุรักษ์และความรู้พื้นเมืองและท้องถิ่นที่เกี่ยวเนื่องได้รับการดำรงรักษา

เป้าหมาย 10: แผนการจัดการแล้วเสร็จพร้อมสำหรับอย่างน้อย 100 ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นหลักๆ

ที่คุกคามพืช สังคมพืช แหล่งที่อยู่อาศัย และระบบนิเวศที่เกี่ยวเนื่อง

- **วัตถุประสงค์ย่อย 3** ในเรื่องของการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายของพืชอย่างยั่งยืน มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 เป้าหมาย

เป้าหมาย 11: ไม่มีชนิดพันธุ์ใดของพืชพรรณธรรมชาติกำลังจะสูญพันธุ์โดยการค้าระหว่างประเทศ

เป้าหมาย 12: 30% ของผลิตภัณฑ์ที่ใช้พืชเป็นฐาน ได้มาจากแหล่งที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน

เป้าหมาย 13: การลดลงของทรัพยากรพืช และความรู้ การประดิษฐ์คิดค้น และการถือปฏิบัติที่สืบทอดตามธรรมเนียมประเพณีพื้นเมืองและท้องถิ่นที่เกี่ยวเนื่อง ซึ่งเกื้อหนุนการดำรงชีวิต ความมั่นคงทางอาหารท้องถิ่น การดูแลสุขอนามัยอย่างยั่งยืน ได้รับการยับยั้ง

- **วัตถุประสงค์ย่อย 4** ส่งเสริมการให้การศึกษาและความตระหนักเกี่ยวกับความหลากหลายของพืช มี 1 เป้าหมาย

เป้าหมาย 14: ความสำคัญของความหลากหลายของพืช และความจำเป็นที่ต้องอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช ได้รับการสอดแทรกเข้าในโปรแกรมการสื่อสาร การให้การศึกษา และการเสริมสร้างความตระหนักแก่สาธารณชน

- **วัตถุประสงค์ย่อย 5** เสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช มี 2 เป้าหมาย

เป้าหมาย 15: จำนวนบุคลากรที่ทำงานโดยใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ ที่เหมาะสมในการอนุรักษ์พืชได้รับการฝึกอบรมเพิ่มมากขึ้น ตามความต้องการของประเทศ เพื่อบรรลุเป้าหมายของกลยุทธ์นี้

เป้าหมาย 16: เครือข่ายสำหรับกิจกรรมของการอนุรักษ์พืช ได้รับการจัดตั้งหรือสร้างความแข็งแกร่งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับระหว่างประเทศ

ซึ่งรวมกันแล้วเป็น 16 เป้าหมายที่ทราบกันดีอยู่แล้ว ส่วนเรื่องที่นำเสนอต่อไปนี้อยู่ในเป้าหมายที่ 9 คือ **70% ของความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชปลูกและชนิดพันธุ์พืชหลักที่มีคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ ได้รับการอนุรักษ์** ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ประกอบด้วยหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีกรมวิชาการเกษตร และกรมการข้าว หน่วยงานอื่นๆ ได้แก่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย ซึ่งต่างมีการดำเนินงานอนุรักษ์รวบรวมพันธุกรรมพืช นอกจากนี้ยังมีโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระเทพฯ ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมพันธุกรรมพืชแหล่งใหญ่

ความหลากหลายของชนิดพืช

ในบรรดาพืชชั้นสูงทั่วโลก ที่มีการค้นพบแล้ว 300,000-500,000 ชนิด ประมาณ 250,000 ชนิด ได้รับการจำแนกแล้ว ในจำนวนนี้มี 30,000 ชนิดที่ใช้บริโภคได้ 7,000 ชนิด ได้รับการปลูกและรวบรวมโดยมนุษย์ เพื่อใช้เป็นอาหาร และประมาณ 120 ชนิด จัดว่ามีความสำคัญระดับชาติ

- พืชหลักที่เป็นทรัพยากรพืชเลี้ยงประชากรของโลกมีอยู่ประมาณ 30 ชนิด จัดเป็นพืชสำคัญหรือเป็นพืชเลี้ยงโลก (species that feed the world) พืชเหล่านี้เป็นพืชที่ให้พลังงานหรือโปรตีน ซึ่งพืชที่เป็นอาหารหลักและให้พลังงานแก่มนุษย์ได้แก่ ข้าว และข้าวสาลี

พืชสำคัญที่ใช้เป็นอาหารและให้พลังงาน (food energy supply)

ชนิดพืช	คิดเป็นร้อยละ
ข้าว	26
ข้าวสาลี	23
พืชให้น้ำตาล	9
ข้าวโพด	7
ข้าวฟ่าง	4
ถั่วเหลือง	3
มันฝรั่ง	2
มันเทศ	2
พืชน้ำมัน	6
พืชอื่นๆ	18

ความหลากหลายของสายพันธุ์

เนื่องจากชนิดพืชอาหารหลักมีจำนวนน้อย ความหลากหลายภายในชนิดของพืชจึงมีความสำคัญมาก มีรายงานว่า ข้าวมีความหลากหลายมากกว่า 100,000 สายพันธุ์ พืชผักตระกูลกะหล่ำ (cabbages) เพียงชนิดเดียว (*Brassica oleracea*) มีผักที่ต่างกันอย่างน้อยถึง 7 อย่าง (kale, cauliflower, cabbage, brussels, sprouts, kohlrabi, broccoli calabrese, savoy cabbage)

ศูนย์กลางของแหล่งกำเนิดและความหลากหลาย

พืชแต่ละชนิดมีศูนย์กลางของแหล่งกำเนิดและการแพร่กระจาย (centers of origin and diversity) อย่างน้อย 1 แห่งหรือมากกว่า เป็นศูนย์กลางเดิมของความหลากหลายของพืชนั้น ยกตัวอย่างเช่น

- เอเชียอาคเนย์: ข้าว, ถั่วพู, เผือก, มัน, กล้วย, ส้ม (citrus)
- เอเชียตะวันออก: proso millet, foxtail millet, ถั่วเหลือง, ส้ม (orange), แอปริคอท
- เอเชียใต้: ข้าว, kodo millet, มะม่วง, พริกไทยดำ
- เอเชียกลาง: ข้าวสาลี (bread, club), หอม, แครอท, ถั่ว
- เอเชียตะวันตก: พิสทาชิโอ, ข้าวสาลี, boney, ถั่วเลนทิล
- หมู่เกาะในมหาสมุทรอินเดีย: Mascarene coffee, กล้วย
- อัฟริกาใต้: finger millet, pearl millet, ข้าวฟ่าง, แตงโม
- อัฟริกาตะวันตก: ข้าวฟ่าง, มันเทศ, ถั่วพุ่ม, ปาล์มน้ำมัน
- ยุโรป: *Brassica* spp., *Forage* spp., แอปเปิล, พีช
- หมู่เกาะเมดิเตอเรเนียนใต้: ข้าวโอ๊ต, บีทรูท, มะกอกน้ำมัน, องุ่น, date-palm
- หมู่เกาะแคริบเบียน: arrowroot
- อเมริกาเหนือ: ทานตะวัน, cranberry, Jerusalem artichoke
- อเมริกากลาง: ข้าวโพด, มันสำปะหลัง, ถั่ว (phaseolus) พริกหวาน
- อเมริกาใต้: มันเทศ, มันฝรั่ง, มันสำปะหลัง, ถั่ว (phaseolus), ฟักทอง, มะเขือเทศ และโกโก้

การเสื่อมและการสูญหายของทรัพยากรพันธุกรรมพืช (genetic vulnerability and genetic erosion)

การเสื่อมของทรัพยากรพันธุกรรมพืช เป็นสภาพที่เกิดขึ้นเมื่อมีการปลูกพืชพันธุ์เดียวอย่างแพร่หลาย ซึ่งต่อมาพืชนั้นได้อ่อนแอต่อโรค แมลง และสภาพแวดล้อม เป็นเหตุให้พืชนั้นได้รับความเสียหายเป็นวงกว้าง จึงกล่าวได้ว่าการปลูกพืชพันธุ์ทันสมัยอย่างกว้างขวางแทนพันธุ์พืชพื้นเมืองของเกษตรกรที่มีอยู่หลากหลาย เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งของการเสื่อมทรัพยากรพันธุกรรมพืช

สาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรพันธุกรรมสูญหาย	จำนวนประเทศ
การปลูกพันธุ์ทันสมัยแทนพันธุ์พื้นเมือง (replacement of local varieties)	81
การบุกเบิกพื้นที่ (land clearing)	61
การใช้ประโยชน์มากเกินไป (overexploitation of species)	52
แรงผลักดันของประชากรและการขยายตัวของชุมชน (population pressure and urbanization)	46
ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม (environmental degradation)	33
เลี้ยงสัตว์มากเกินไป (overgrazing)	32
กฎหมาย/นโยบาย (legislation/policy)	22
การเปลี่ยนแปลงระบบการเกษตร (changing agricultural system)	18
ศัตรูพืช/วัชพืช/โรคพืช (pests/weeds/diseases)	9
ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม (civil strife)	6
การลดพื้นที่ว่างเปล่าโดยการทำไร่เลื่อนลอย (reduced fallow for shifting cultivation)	6

การสูญหายของทรัพยากรพันธุกรรมพืช เป็นการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งการสูญเสียของสารพันธุกรรมที่ควบคุมลักษณะสำคัญบางลักษณะหรือหลายลักษณะ (Gene-Complexes) เช่น สารพันธุกรรมที่ควบคุมลักษณะความสามารถในการปรับตัวของพันธุ์พืชพื้นเมือง

การเสื่อมและการสูญหายของทรัพยากรพันธุกรรมพืช มีผลกระทบอย่างสำคัญต่อความมั่นคงทางอาหาร

เนื่องจากความมั่นคงทางอาหารของโลกส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับพืชสำคัญ 30 ชนิด ซึ่งเป็นพืชให้พลังงานและโปรตีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพืช 3 ชนิด คือ ข้าว ข้าวสาลี และข้าวโพด ที่รวมกันแล้วให้พลังงานและโปรตีนมากกว่าครึ่งหนึ่งของพืชที่สำคัญชนิดอื่น ๆ เช่น มันสำปะหลัง และข้าวฟ่าง ซึ่งเป็นพืชที่ให้ความมั่นคงทางอาหารสำหรับเกษตรกรที่ยากจน ความหลากหลายทางพันธุกรรมภายในชนิดพืชเหล่านี้จึงมีความสำคัญสำหรับการผลิตอย่างต่อเนื่อง และมีความจำเป็นที่ต้องส่งเสริมความมั่นคงทางอาหารด้วย

การส่งเสริมความมั่นคงทางอาหาร จำเป็นต้อง

- ลดความสูญหายของทรัพยากรพันธุกรรมและส่งเสริมการอนุรักษ์ในสภาพธรรมชาติ
- สร้างความมั่นใจว่าความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชสำคัญ มีเพียงพอในการอนุรักษ์นอกสภาพธรรมชาติ และการอนุรักษ์ดังกล่าวมีความปลอดภัยและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้
- ใช้ความหลากหลายทางพันธุกรรมอย่างมีประโยชน์ ผ่านโครงการปรับปรุงพันธุ์
- ส่งเสริมระดับความเพียงพอของความหลากหลายทางพันธุกรรมทั้งชนิดพืช พันธุ์พืช และสายพันธุ์ปรับปรุง

การอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุกรรมพืช

- การอนุรักษ์ในสภาพธรรมชาติ (*in situ* conservation)
- การอนุรักษ์นอกสภาพธรรมชาติ (*ex situ* conservation)
  - การอนุรักษ์ในธนาคารเมล็ดพันธุ์ (gene bank or long-term seed storage)
  - การอนุรักษ์ในแปลงรวบรวมพันธุ์พืช (field conservation, field collection, field gene bank)
  - การอนุรักษ์ในสภาพรวม (in population, in bulk, mass reservior of composite)
  - การอนุรักษ์ในหลอดแก้ว (in vitro or in glass conservation)
  - การอนุรักษ์แบบแช่แข็ง (cold storage freeze preservation of vegetative part or cryopreservation)
  - ธนาคาร ดี เอ็น เอ (DNA Bank) gene chips, gene arrays

การอนุรักษ์พันธุ์ข้าว

เมื่อประเมินจากพื้นที่ประเทศไทยทั้งหมด 320 ล้านไร่ พบว่า เป็นพื้นที่การเกษตร 130 ล้านไร่ (41%) พื้นที่ป่า ประมาณ 100 ล้านไร่ (30%) และพื้นที่อื่นๆ โดยครึ่งหนึ่งของพื้นที่การเกษตรเป็นนาข้าว

ที่ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตศูนย์กลางแหล่งกำเนิด และการแพร่กระจายของข้าว จึงมีความหลากหลายของพันธุ์มาก มีพันธุ์ข้าวพื้นเมืองมากมาย แต่ปัจจุบันพันธุ์ข้าวพื้นเมืองสูญหายไปมาก เนื่องจากเกษตรกรนิยมปลูกข้าวพันธุ์ดีที่ให้ผลผลิตสูง แต่อย่างไรก็ตามพันธุ์ข้าวของไทยได้มีประวัติการรวบรวมสายพันธ์มายาวนาน

- **การรวบรวมพันธุ์ข้าว**

ประวัติการรวบรวมพันธุ์ข้าว มีดังนี้

พ.ศ. 2450	ได้มีการจัดการประกวดพันธุ์ข้าวขึ้นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5
พ.ศ. 2459	เมื่อขุดคลองรังสิตเสร็จ มีการจัดตั้งนาทดลอง คลองรังสิตเป็นสถานีทดลองข้าวแห่งแรก (เปลี่ยนมาเป็นศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานีในปัจจุบัน)
พ.ศ. 2460	เริ่มรวบรวมพันธุ์ข้าว ได้มากกว่า 4,000 ตัวอย่าง
พ.ศ. 2493-2510	กรมการข้าวได้ทำการรวบรวมพันธุ์ข้าวทั่วประเทศ มากกว่า 6,000 ตัวอย่าง
พ.ศ. 2525-2529	รวบรวม อนุรักษ์พันธุ์ข้าวได้ 20,775 ตัวอย่างเชื้อพันธุ์ (accession)
พ.ศ. 2538-2542	ได้มีการรวบรวมอนุรักษ์พันธุ์ข้าวอีกครั้งหนึ่ง 23,903 ตัวอย่างเชื้อพันธุ์ (accession)

- **ศูนย์ปฏิบัติการและเก็บเมล็ดเชื้อพันธุ์ข้าวแห่งชาติ**

ในปี พ.ศ. 2524 โดยการสนับสนุนจากรัฐบาลญี่ปุ่นได้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการและเก็บเมล็ดเชื้อพันธุ์ข้าวแห่งชาติ ที่ศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมและอนุรักษ์เชื้อพันธุ์ข้าวเก็บเชื้อพันธุ์ข้าว บัจจุบัน (พ.ศ. 2525-2546) มีการรวบรวมเชื้อพันธุ์ข้าว มากกว่า 24,000 ตัวอย่าง แบ่งออกเป็น

ข้าวพื้นเมือง	> 17,000 ตัวอย่าง
สายพันธุ์ดี	> 1,300 ตัวอย่าง
ต่างประเทศ	> 3,000 ตัวอย่าง
ข้าวป่า	> 1,000 ตัวอย่าง

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์เชื้อพันธุกรรมข้าว เช่น

- บริการเมล็ดเชื้อพันธุ์จำนวน 839 ราย รวม 48,681 ตัวอย่าง (พ.ศ. 2525-2543)
- จำแนกและประเมินลักษณะประจำพันธุ์ประเมินคุณค่าเชื้อพันธุ์ข้าว
- อนุรักษ์ข้าวป่าในสภาพธรรมชาติ (*in situ*) โดยจัดตั้งแปลงอนุรักษ์ข้าวป่าในสภาพธรรมชาติ ที่ตำบลบ้านสร้าง อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี พื้นที่ 87 ไร่ และที่ตำบลเหล่าปอแดง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร พื้นที่ 25 ไร่
- สำรวจรวบรวมพันธุ์ข้าวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในพื้นที่ไม่เคยสำรวจหรือพื้นที่ซึ่งยังห่างไกล อย่างเช่น บนภูเขาสูงทางภาคเหนือ ส่วนใหญ่ได้แก่ ข้าวพื้นเมืองของชนเผ่าต่างๆ

การอนุรักษ์พันธุกรรมพืชไร่

พืชไร่มีความหลากหลายของชนิดและสายพันธุ์ค่อนข้างมาก ที่ผ่านมามีการเก็บรวบรวมพืชไร่ประมาณ 26 ชนิด มากกว่า 1,000 สายพันธุ์ ในรูปแบบเมล็ดแห้งในธนาคารเชื้อพันธุ์ ในแปลงรวบรวม และในสภาพปลอดเชื้อ กระจายไปเก็บรักษาตามศูนย์วิจัยในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ เช่น

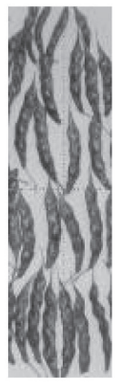

ถั่วมะแฮะ

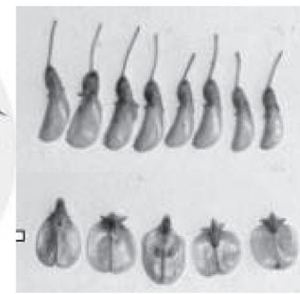

ถั่วนิ้วนางแดง

ถั่วลิสง

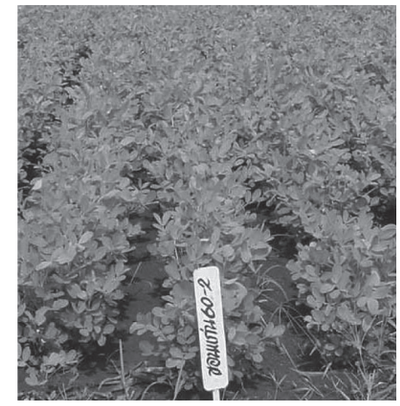

- ถั่วเขียวที่ศูนย์วิจัยพืชไร่ชัยนาท
- ถั่วเหลือง และปอสาที่ศูนย์วิจัยพืชไร่เชียงใหม่

ด้านการสำรวจรวบรวมยังมีการดำเนินงานเพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา เช่น ในปี 2550 สำรวจและรวบรวม ถั่วเขียวและถั่วป่าในสกุลใกล้เคียง รวม 35 ตัวอย่าง

- พืชไร่กลุ่มพืชเส้นใย เช่น ฝ้าย รวบรวมที่ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์ ปอแก้ว ปอกระเจาที่ศูนย์วิจัยพืชไร่ขอนแก่น ปอสาที่ศูนย์วิจัยพืชไร่เชียงใหม่
- พืชไร่กลุ่มพืชน้ำมัน งา คำฝอย และละหุ่งที่ศูนย์วิจัยพืชไร่อุบลราชธานี และมีการรวบรวมพันธุ์นำเข้าจากต่างประเทศ ปี 2550 นี้ ได้มีการนำเข้าเชื้อพันธุ์งา จากกระทรวงเกษตรของสหรัฐ-อเมริกา (USDA Genebank) รวม 123 สายพันธุ์
- พืชไร่กลุ่มข้าวโพด และข้าวฟ่างรวบรวมที่ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์และศูนย์วิจัยพืชไร่สุพรรณบุรี
- พืชไร่อื่นๆ เช่น อ้อย รวบรวมที่ศูนย์วิจัยพืชไร่สุพรรณบุรีและศูนย์วิจัยพืชไร่ขอนแก่น มันสำปะหลังที่ศูนย์วิจัยพืชไร่ขอนแก่นและศูนย์วิจัยพืชไร่ระยอง

สรุปการดำเนินงานอนุรักษ์พันธุกรรมพืชไร่

รวบรวม อนุรักษ์ เชื้อพันธุกรรมพืชไร่ 26 ชนิดพืช ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย อ้อยป่า ข้าว ปอสา ป่านรามี นุ่น ข้าวโพดไร่ ข้าวโพดฝักสด ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วมะแฮะ ถั่วลิสง งา ฝ้าย ถั่วพุ่ม ถั่วนิ้วนางแดง ถั่วหรั่ง ข้าวฟ่าง ทานตะวัน ละหุ่ง ปอแก้ว กระเจี๊ยบ ปอกระเจาฝักกลม ปอกระเจาฝักยาว ปอคิวบา เดือย และ ถั่วอื่นๆ มากกว่า 10,000 สายพันธุ์ โดยอนุรักษ์และรวบรวมในรูปเมล็ดแห้ง ในแปลงรวบรวมพันธุ์ และในสภาพปลอดเชื้อ

ตารางที่ 1 สรุปจำนวนเชื้อพันธุ์พืชไร่ที่ได้รับการเก็บรักษาในศูนย์วิจัยพืชไร่ต่างๆ ทั่วประเทศ

กลุ่ม/ชนิดของพืชไร่	จำนวน (ตัวอย่าง)
กลุ่มพืชไร่ตระกูลถั่ว	
ถั่วเขียว	2,250
ถั่วเหลือง	1,510
ถั่วพุ่ม	85
ถั่วมะแฮะ	118
กลุ่มพืชเส้นใย	
ฝ้าย	385
ป่านรามี	72
ปอคิวบา	120
ปอแก้ว	200
ปอกระเจา	160
กลุ่มพืชน้ำมัน	
งา	390
คำฝอย	30
ละหุ่ง	147
กลุ่มข้าวโพดและข้าวฟ่าง	
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	1,036
ข้าวโพดฝักสด	214
ข้าวฟ่าง	100
ท่อนพันธุ์ในแปลงรวบรวมพันธุ์	
อ้อย	> 500
มันสำปะหลัง	> 800
ในสภาพปลอดเชื้อ	
มันสำปะหลัง	> 600

การอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสวน

การอนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมพืชสวน (ปี พ.ศ. 2547-2548) กรมวิชาการเกษตรโดยสถาบันวิจัยพืชสวน ศูนย์วิจัยพืชสวน 11 แห่ง ศูนย์บริการวิชาการด้านพืชและปัจจัยการผลิต 8 แห่ง และสถาบันวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 3 (ขอนแก่น) รวมทั้งหมด 8,571 สายพันธุ์ 127,416 ต้น ได้แก่

- ไม้ผลสำคัญ 8 ชนิด 3,675 สายพันธุ์ 7,078 ต้น
- ไม้ผลอื่นๆ 1,659 สายพันธุ์ 33,194 ต้น
- ไม้ดอกไม้ประดับ 12 ชนิด 1,109 สายพันธุ์ 22,868 ต้น
- พืชผัก 15 ชนิด 1.430 สายพันธุ์ 25,894 ต้น
- พืชสวนอุตสาหกรรม มะพร้าว กาแฟ โกโก้ 9 ชนิด 698 สายพันธุ์ 36,382 ต้น

การอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสวนกลุ่มไม้ผลสำคัญ

- ทุเรียน

ได้รวบรวมสายพันธุ์ทุเรียนรวม 201 สายพันธุ์จากแหล่งพันธุกรรมท้องถิ่นและสภาพถิ่นเดิม ได้แก่

จังหวัดนนทบุรี	55 พันธุ์
จังหวัดนครนายก	10 พันธุ์
จังหวัดอุตรดิตถ์	136 พันธุ์

- ไม้ผลสำคัญอื่นๆ

ได้รวบรวมสายพันธุ์ไม้ผลสำคัญอื่นๆ จากแหล่งพันธุกรรมท้องถิ่นและสภาพถิ่นเดิม ได้แก่

ลำไย	22 สายพันธุ์
ลองกองและลางสาด	7 ตัวอย่าง
เงาะ	1 ตัวอย่าง
มังคุด	70 ตัวอย่าง

การอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสวนกลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ

ได้รวบรวมสายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ ที่มีศักยภาพในการแข่งขัน โดยเก็บรักษาที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี 250 ตัวอย่าง และศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร 202 ชนิด ได้แก่

ปทุมมา	24 ชนิด	48 พันธุ์	329 ตัวอย่าง
คาหลา			141 ตัวอย่าง
กล้วยไม้: หวายพันธุ์การค้า		140 พันธุ์	680 ตัวอย่าง
แวนด้า		10 พันธุ์	10 ตัวอย่าง

การอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสวนกลุ่มอื่นๆ

ไม้หอม

รวบรวมพันธุ์ไม้หอม ดังนี้

ศูนย์วิจัยพืชสวนแพร่	82 ชนิด
ศูนย์วิจัยเกษตรหลวงเชียงใหม่	65 ชนิด
ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ	100 ชนิด

ผักพื้นเมือง

มีการรวบรวมของพันธุ์ผักพื้นเมืองในศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ 208 ชนิด

การอนุรักษ์พันธุกรรมยางพารา

รวบรวมพันธุ์ยางพารา ดังนี้

ศูนย์วิจัยยางฉะเชิงเทรา 4,709 สายพันธุ์ ประกอบด้วย พันธุ์ป่า 1,679 สายพันธุ์, พันธุ์ปลูก 111 สายพันธุ์, ลูกผสม 2,901 สายพันธุ์

ศูนย์วิจัยยางสงขลา 806 สายพันธุ์ ประกอบด้วย พันธุ์ป่า 765 สายพันธุ์, พันธุ์ปลูกจากต่างประเทศ 7 พันธุ์, ลูกผสมไทย 34 สายพันธุ์

ศูนย์วิจัยยางหนองคาย 647 สายพันธุ์ ประกอบด้วย พันธุ์ป่า 463 สายพันธุ์, พันธุ์ปลูก 20 สายพันธุ์, ลูกผสมไทย 164 สายพันธุ์

ศูนย์บริการวิชาการด้านพืชและปัจจัยการผลิตภูเก็ต 5,000 สายพันธุ์

ศูนย์บริการวิชาการด้านพืชและปัจจัยการผลิตชัยภูมิ 233 สายพันธุ์

การอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสมุนไพร

การอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสมุนไพรของประเทศไทยเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2522 โดยโครงการพระราชดำริสวนป่าสมุนไพรเขาหินซ้อน ในปี พ.ศ. 2523 กรมวิชาการเกษตร ได้ทำการค้นหา รวบรวม ศึกษาวิจัยพันธุ์และการผลิตพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ และปี พ.ศ. 2531 ได้จัดตั้งโครงการสวนป่าสมุนไพรเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 7 แห่ง ณ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ชัยนาท สุพรรณบุรี อุบลราชธานี จันทบุรี และกระบี่ ซึ่งรวบรวมพันธุ์พืชสมุนไพรไว้มากกว่า 400 ชนิด

โลกมีพืชชั้นสูง (มีดอก) ไม่น้อยกว่า 500,000 ชนิด 10% (50,000 ชนิด) นำมาใช้ทางการแพทย์ 1% (500 ชนิด) มีการนำมาพัฒนาเป็นยาแผนปัจจุบัน (25% ของยาแผนปัจจุบันได้จากพืชสมุนไพร) ในขณะที่ประเทศไทยมีพืชประมาณ 15,000 ชนิด ในจำนวนนี้มากกว่า 13% หรือมากกว่า 2,000 ชนิด เป็นพืชสมุนไพรที่นำมาใช้ทำยา ประมาณ 30,000 ชนิด

การอนุรักษ์พันธุกรรมพืชใกล้สูญพันธุ์

โลกมีกล้วยไม้ป่าประมาณ 900 สกุล 2,500 ชนิด ในประเทศไทยพบ 177 สกุล 1,125 ชนิด ซึ่งประมาณ 150 ชนิด พบเฉพาะในประเทศไทย กรมวิชาการเกษตรมีแหล่งอนุรักษ์กล้วยไม้ป่าที่เชียงราย ศรีสะเกษ จันทบุรี ตรัง ยะลา

ในปี พ.ศ. 2549-2550 กรมวิชาการเกษตรได้รวบรวมพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพิ่มเติม ดังนี้

กล้วยไม้จากเกาะในฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามัน	30 ชนิด
พืชวงศ์กะเพรา	45 ชนิด
ไม้ดอกไม้ประดับ	50 ชนิด
กล้วยไม้ดิน	30 ชนิด
กล้วยไม้อิงอาศัย	15 ชนิด
ว่านมหาเมฆ	15 ตัวอย่าง
ว่านนางคำ	10 ตัวอย่าง

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

นอกจากที่กล่าวมาทั้งหมด โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ยังเป็นแหล่งรวบรวมพืชแหล่งใหญ่

กิจกรรมทั้งหมดของโครงการอนุรักษ์ พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

- กิจกรรมที่ 1 ปกปักพันธุกรรมพืช
- กิจกรรมที่ 2 สำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช
- กิจกรรมที่ 3 ปลูกรักษาพันธุกรรมพืช
- กิจกรรมที่ 4 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรมพืช
- กิจกรรมที่ 5 ศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช
- กิจกรรมที่ 6 วางแผนและพัฒนาพันธุ์พืช
- กิจกรรมที่ 7 สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช
- กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

กิจกรรม ปกปักพันธุกรรมพืช

- ในปี พ.ศ. 2537-2550 ได้กำหนดพื้นที่ปกปักพันธุกรรมพืช 29 พื้นที่ เป็นเนื้อที่กว่า 60,000 ไร่ โดยกระจายในเขตพรรณพฤกษชาติ 6 เขต
- ในปี พ.ศ. 2538 ได้เริ่มดำเนินกิจกรรมปลูกรักษาพันธุกรรมพืช พื้นที่ 30 แห่ง เนื้อที่ 8,125 ไร่ จำนวน 1,198,740 ต้น โดยใช้พื้นที่ของกรมวิชาการเกษตร ได้แก่
  - ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง
  - ศูนย์วิจัยยางหนองคาย
  - ศูนย์วิจัยพืชสวนแพร่
  - สถานีทดลองพืชสวนเพชรบุรี
  - ศูนย์วิจัยพืชสวนห้างฉัตร
  - ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ
  - สถานีทดลองเกษตรที่สูงภูเรือ จังหวัดเลย
  - สถานีทดลองเกษตรที่สูงวาวี จังหวัดเชียงราย
  - สถานีทดลองเกษตรที่สูงเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

สรุป

สรุปการดำเนินการของประเทศไทยตามเป้าหมาย ที่ 9 ได้ดังนี้

- รวบรวม อนุรักษ์ ความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชปลูก และชนิดพันธุ์พืชหลัก ไว้ในธนาคารเชื้อพันธุ์และแหล่งรวบรวมพันธุ์
- การดำเนินงานของประเทศไทยบรรลุผลตามเป้าหมาย

บรรณานุกรม

กรมวิชาการเกษตร. 2549. **เอกสารประกอบการรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยรอบ 6 เดือน (ตุลาคม 2548-มีนาคม 2549) เล่มที่ 2**. กรมวิชาการเกษตร จตุจักร กรุงเทพฯ

ทรงพล สมศรี. 2547. **การอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสวน**. สไลด์ประกอบการบรรยายพิเศษในการสัมมนาเรื่อง "การอนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมพืช" วันที่ 22 มีนาคม 2547 ห้องประชุม 314 ตึกกสิกรรม กรมวิชาการเกษตร.

ทรงพล สมศรี และคณะนักวิจัยโครงการอนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมพืชเพื่อการใช้ประโยชน์. 2548. **สถานการณ์และกิจกรรมการอนุรักษ์เชื้อพันธุ์พืชของกรมวิชาการเกษตรในอดีต ปัจจุบันและอนาคต**. เอกสารโรเนียว. 13 หน้า.

บริบูรณ์ สมฤทธิ์. 2547. **ทรัพยากรพันธุ์พืชและการอนุรักษ์**. เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษ ในการสัมมนาเรื่อง "การอนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมพืช" วันที่ 22 มีนาคม 2547 ห้องประชุม 314 ตึกกสิกรรม กรมวิชาการเกษตร.

พรชัย จุฑามาศ. 2547. **โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี**. สไลด์ประกอบการบรรยาย พิเศษ ในการสัมมนาเรื่อง "การอนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมพืช" วันที่ 22 มีนาคม 2547 ห้องประชุม 314 ตึกกสิกรรม กรมวิชาการเกษตร.

มงคล เกษประเสริฐ. 2547. **การอนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมพืชสมุนไพร พืชพื้นเมือง และพืชใกล้สูญพันธุ์**. สไลด์ประกอบการบรรยายพิเศษในการสัมมนาเรื่อง "การอนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมพืช" วันที่ 22 มีนาคม 2547 ห้องประชุม 314 ตึกกสิกรรม กรมวิชาการเกษตร.

รัชนี รัตนวงศ์. 2547. **การอนุรักษ์เชื้อพันธุ์ยาง**. สไลด์ประกอบการบรรยายพิเศษ ในการสัมมนาเรื่อง "การอนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมพืช" วันที่ 22 มีนาคม 2547 ห้องประชุม 314 ตึกกสิกรรม กรมวิชาการเกษตร.

วีรณา สินสวัสดิ์ ฟอเรอร์. 2547. **การอนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมพืชไร่**. สไลด์ประกอบการบรรยายพิเศษ ในการสัมมนาเรื่อง "การอนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมพืช" วันที่ 22 มีนาคม 2547 ห้องประชุม 314 ตึกกสิกรรม กรมวิชาการเกษตร.

วีรณา สินสวัสดิ์ ฟอเรอร์. 2550. **รายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยและพัฒนาด้านพืชและเทคโนโลยีการเกษตร ปีงบประมาณ 2550**. โครงการวิจัยการอนุรักษ์เชื้อพันธุ์พืช จุลินทรีย์ แมลง ไร สัตว์ศัตรูพืช และศัตรูธรรมชาติ. กรมวิชาการเกษตร.

สงกรานต์ จิตรากร. 2547. **การรวบรวมเชื้อพันธุ์ข้าว**. เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษ ในการสัมมนาเรื่อง "ระบบงานอนุรักษ์พันธุกรรมข้าว" วันที่ 15-17 กันยายน 2547 ณ สีคา รีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก.

สมทรง โชติชื่น. 2550. การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์เชื้อพันธุกรรมข้าว: อดีต ปัจจุบัน และอนาคต. หน้า 262-274. **รายงานการประชุมวิชาการข้าว และธัญพืชเมืองหนาว ประจำปี 2550**. สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว.

Thitiprasert, W., C. Ratanasatien, S. Chitrakon, W. Sommut, O. Wattanesk, S. Chotechuen, V. Sinsawat Forrer, S. Somsri, P. Samitaman and S. Changtragoon. 2007. **Country report on the state of plant genetic resources for food and agriculture in Thailand (1997-2004).** FAO/Government cooperative programme. AG:GCP/RAS/186/JPN Field Document No.2007/09.

แผนการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่คุกคามพืช สังคมพืช และแหล่งที่อยู่อาศัย/ระบบนิเวศ

ดร. สิริกุล บรรพพงศ์
ผู้อำนวยการสำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพถือกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2535 (ค.ศ. 1992) ด้วยความตระหนักของประชาคมโลกถึงความความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งอยู่ในภาวะสูญพันธุ์ไปด้วยอัตราเร่งอย่างไม่เคยมีมาก่อนในอดีต อนุสัญญาฉบับนี้เป็นที่ยอมรับในแวดวงของนักวิทยาศาสตร์ชีวภาพและนักกฎหมายระหว่างประเทศว่า เป็นความตกลงระหว่างประเทศฉบับแรกที่ครอบคลุมทุกแง่มุมของความหลากหลายทางชีวภาพ ครอบคลุมการอนุรักษ์ทั้งชนิดพันธุ์ พันธุกรรม และระบบนิเวศ

ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2547 นับเป็นภาคีอนุสัญญาฯ ลำดับที่ 188 จนถึงปัจจุบัน (เดือนมีนาคม พ.ศ. 2550) มีภาคีอนุสัญญาฯ 190 ประเทศ

อนุสัญญาฯ กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการ คือ

- อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ
- ใช้ประโยชน์องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
- แบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม

กลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช

กลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช (Global Strategy for Plant Conversation: GSPC) เป็นหนึ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหลายเรื่อง (cross-cutting issues) ของอนุสัญญาฯ ซึ่งได้วางกรอบการดำเนินงานและได้วางเป้าหมาย เพื่ออนุรักษ์และดำรงรักษาทรัพยากรพืชอันทรงคุณค่าไว้ให้คงอยู่ สมัชชาภาคีอนุสัญญาฯ ได้รับรองข้อมติว่าด้วยกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์ (GSPC) ในการประชุมสมัยที่ 6 ปี พ.ศ. 2545 (ค.ศ. 2002) ณ กรุงเฮก ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ ประเทศไทยเริ่มดำเนินการตามโปรแกรมงานนี้ในปี พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004)

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช

วัตถุประสงค์สูงสุดในระยะยาว คือ

การยับยั้งความสูญเสียความหลากหลายของพืชที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอย่างต่อเนื่องโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ให้บรรลุเป้าหมายปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010)

วัตถุประสงค์ย่อยของกลยุทธ์ มี 5 ข้อได้แก่

- เอ) ทำความเข้าใจและจัดทำเอกสารเกี่ยวกับความหลากหลายของพืช
- บี) อนุรักษ์ความหลากหลายของพืช
- ซี) ใช้ประโยชน์จากความหลากหลายของพืชอย่างยั่งยืน
- ดี) ส่งเสริมการให้การศึกษาและความตระหนักเกี่ยวกับความหลากหลายของพืช
- อี) เสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช

เป้าหมายของกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืชเพื่อให้บรรลุเป้าหมายปี ค.ศ. 2010 กลยุทธ์ได้กำหนดเป้าหมายไว้ 16 ประการ ภายใต้วัตถุประสงค์ย่อยทั้ง 5 ข้อ ดังนี้

วัตถุประสงค์ย่อย เอ ทำความเข้าใจและจัดทำเอกสารเกี่ยวกับความหลากหลายของพืช

เป้าหมาย 1 รายการชื่อชนิดพันธุ์พืชที่ได้รับการจำแนกแล้ว ซึ่งสามารถเข้าถึงได้อย่างกว้างขวางเพื่อเป็นขั้นแรกที่นำไปสู่การจัดทำพรรณพืชของโลกฉบับสมบูรณ์

เป้าหมาย 2 การวิเคราะห์ประเมินเบื้องต้นของสถานภาพการอนุรักษ์ของทุกชนิดพันธุ์พืชที่ได้จำแนกแล้วในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับระหว่างประเทศ

เป้าหมาย 3 การจัดทำรูปแบบที่มีระเบียบวิธีการ สำหรับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืชอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของงานวิจัย และประสบการณ์ในการปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ย่อย บี อนุรักษ์ความหลากหลายของพืช

เป้าหมาย 4 อย่างน้อยร้อยละ 10 ของแต่ละเขตนิเวศ ได้รับการอนุรักษ์อย่างมีประสิทธิผล

เป้าหมาย 5 การคุ้มครองร้อยละ 50 ของพื้นที่ซึ่งสำคัญที่สุดสำหรับความหลากหลายของพืชได้รับความเชื่อมั่น

เป้าหมาย 6 อย่างน้อยร้อยละ 30 ของพื้นที่การผลิต ได้รับการจัดการโดยสอดคล้องกับการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช

เป้าหมาย 7 ร้อยละ 60 ของชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคามทั่วโลก ได้รับการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (*in situ*)

เป้าหมาย 8 ร้อยละ 60 ของชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคาม ได้รับการเก็บรักษาไว้ในการรวบรวมสะสมนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (*ex situ*) ที่สามารถเข้าถึงได้ โดยอยู่ในประเทศที่เป็นต้นกำเนิด และร้อยละ 10 ของชนิดพันธุ์พืชดังกล่าวอยู่ในโปรแกรมการฟื้นฟูและฟื้นคืนสภาพ

เป้าหมาย 9 ร้อยละ 70 ของความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชปลูก และชนิดพันธุ์พืชหลักที่มีคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ ได้รับการอนุรักษ์และความรู้พื้นเมืองและท้องถิ่นที่เกี่ยวเนื่องได้รับการดำรงรักษา

เป้าหมาย 10 แผนการจัดการแล้วเสร็จพร้อมสำหรับอย่างน้อย 100 ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นหลักๆ ที่คุกคามพืช สังคมพืช แหล่งที่อยู่อาศัยและระบบนิเวศที่เกี่ยวเนื่อง

วัตถุประสงค์ย่อย ซี ใช้ประโยชน์จากความหลากหลายของพืชอย่างยั่งยืน

เป้าหมาย 11 ไม่มีชนิดพันธุ์ใดของพืชพรรณธรรมชาติกำลังจะสูญพันธุ์โดยการค้าระหว่างประเทศ

เป้าหมาย 12 ร้อยละ 30 ของผลิตภัณฑ์ที่ใช้พืชเป็นฐาน ซึ่งได้มาจากแหล่งที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน

เป้าหมาย 13 การลดลงของทรัพยากรพืชและความรู้ การประดิษฐ์คิดค้น และการถือปฏิบัติที่สืบทอดตามธรรมเนียมประเพณีพื้นเมืองและท้องถิ่นที่เกี่ยวเนื่อง ซึ่งเกื้อหนุนการดำรงชีวิต ความมั่นคงทางอาหารท้องถิ่น การดูแลสุขอนามัย อย่างยั่งยืนได้รับการยับยั้ง

วัตถุประสงค์ย่อย ดี ส่งเสริมการให้การศึกษาและความตระหนักเกี่ยวกับความหลากหลายของพืช

เป้าหมาย 14 ความสำคัญของความหลากหลายของพืช และความจำเป็นที่ต้องอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช ได้รับการสอดแทรกเข้าในโปรแกรมการสื่อสาร การให้การศึกษา และการเสริมสร้างความตระหนักแก่สาธารณชน

วัตถุประสงค์ย่อย อี เสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช

เป้าหมาย 15 จำนวนบุคลากรที่ทำงานโดยใช้อุปกรณ์เครื่องมือที่เหมาะสมในการอนุรักษ์พืช ได้รับการฝึกอบรมเพิ่มมากขึ้น ตามความต้องการของประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลยุทธ์นี้

เป้าหมาย 16 เครือข่ายสำหรับกิจกรรมของการอนุรักษ์พืช ได้รับการจัดตั้งหรือสร้างความแข็งแกร่งในระดับชาติ ภูมิภาคและระหว่างประเทศ

แผนการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่คุกคามพืช สังคมพืช และแหล่งที่อยู่อาศัย/ระบบนิเวศ

เป็นการดำเนินงานเพื่อดำเนินการตามพันธกรณีของอนุสัญญาฯ ตามมาตรา 8(h) ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืชวัตถุประสงค์ย่อย บี) เป้าหมาย 10 โดยสอดคล้องกับมาตรา 8 ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

"การอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ: แต่ละภาคีจักต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ ให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้และเท่าที่เหมาะสม

เอช) ป้องกันการนำเข้าชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ควบคุมหรือกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ซึ่งคุกคามระบบนิเวศและที่อยู่อาศัย"

การดำเนินงานระยะแรก

ประเทศไทยได้เริ่มดำเนินงานเรื่องชนิดพันธุ์ต่างถิ่นมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2539 โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ได้จัดการประชุมวิชาการครั้งแรกในเดือนตุลาคม เพื่อหาข้อมูลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กฎหมายที่บังคับใช้และข้อมูลชนิดพันธุ์และการแพร่ระบาด ซึ่งมีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนักวิชาการจำนวนมากเข้าร่วมประชุม หลังจากนั้นได้จัดตั้งคณะทำงานชนิดพันธุ์ต่างถิ่นขึ้นตามมติคณะอนุกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลชนิดพันธุ์ต่างถิ่นในประเทศไทย ทำการเผยแพร่ในเวบไซต์ และยกร่างนโยบาย มาตรการ และแผนงานที่เกี่ยวกับชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน ซึ่งสอดคล้องตามหลักการแนวทางที่อนุสัญญาวางไว้ จากนั้นได้จัดการประชุมเนื่องในวันสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2544 เรื่อง "ความหลากหลายทางชีวภาพและการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน" เพื่อเผยแพร่ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานระยะที่สอง

ปี พ.ศ. 2549 คณะอนุกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ได้จัดตั้งคณะทำงานชนิดพันธุ์ต่างถิ่นชุดใหม่มีหน้าที่พิจารณาช่องว่างทางกฎหมายเกี่ยวกับการนำเข้า การแพร่ระบาดของชนิดพันธุ์ต่างถิ่น จากการรวบรวมทะเบียนรายชื่อชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ซึ่งได้รับความร่วมมือจากนักวิชาการได้ประมาณ 3,000 ชนิด และได้มีการจัดทำร่างทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานขึ้นโดยมีการจัดการประชุมหารือสองครั้ง ครั้งแรกเป็นการประชุมโดยผู้เข้าร่วมประชุมเป็นผู้เชี่ยวชาญ ครั้งที่สองเป็นการประชุมโดยผู้เข้าร่วมประชุมเป็นผู้สนใจทั่วไป จากการประชุมทั้งสองครั้ง จึงได้มีการกำหนดนิยามและรวบรวมรายชื่อชนิดพันธุ์เป็นร่างทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานโดยมีจำแนกชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานออกเป็นสี่รายการ จากนั้นสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติจะนำเสนอต่อคณะอนุกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อเสนอเป็นมติคณะรัฐมนตรีต่อไป

นิยามและหลักเกณฑ์ในการพิจารณาทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ควรป้องกัน ควบคุม กำจัดของประเทศไทย

นิยามของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นและชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน

ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น หมายถึง ชนิดพันธุ์สิ่งมีชีวิตที่ไม่เคยปรากฏในถิ่นชีวภูมิศาสตร์หนึ่งมาก่อน แต่ได้ถูกนำเข้ามาหรือเข้ามาโดยวิธีใดๆ จากถิ่นอื่น ซึ่งอาจดำรงชีวิตอยู่และสามารถสืบพันธุ์ได้หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของปัจจัยแวดล้อมและการปรับตัวของชนิดพันธุ์นั้น

ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน หมายถึง ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่เข้ามาแล้วสามารถตั้งถิ่นฐานและมีการแพร่กระจายได้ในธรรมชาติ เป็นชนิดพันธุ์เด่นในสิ่งแวดล้อมใหม่ (dominant species) และเป็นชนิดพันธุ์ที่อาจทำให้ชนิดพันธุ์ท้องถิ่นหรือชนิดพันธุ์พื้นเมืองสูญพันธุ์ รวมไปถึงส่งผลคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพและก่อให้เกิดความสูญเสียทางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสุขอนามัย

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาจัดการรายการทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ควรป้องกัน ควบคุม กำจัดของประเทศไทย

รายการ 1 ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานแล้ว หมายถึง ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่เข้ามาในประเทศไทยแล้ว และสามารถตั้งถิ่นฐานและมีการแพร่กระจายได้ในธรรมชาติ เป็นชนิดพันธุ์เด่นในสิ่งแวดล้อมใหม่ (dominant species) และเป็นชนิดพันธุ์ที่อาจทำให้ชนิดพันธุ์ท้องถิ่นหรือชนิดพันธุ์พื้นเมืองสูญพันธุ์ รวมไปถึงส่งผลคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพและก่อให้เกิดความสูญเสียทางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสุขอนามัยของมนุษย์

รายการ 2 ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีแนวโน้มรุกราน หมายถึง

- ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีหลักฐานว่ามีการรุกรานในถิ่นอื่น ที่เข้ามาในประเทศไทยแล้วและสามารถตั้งถิ่นฐานและมีการแพร่กระจายได้ในธรรมชาติ จากการสำรวจและเฝ้าสังเกตพบว่าอาจแพร่ระบาดหากมีปัจจัยเกื้อหนุนหรือสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ
- ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่เคยรุกรานในอดีต ซึ่งสามารถควบคุมดูแลได้แล้ว

รายการ 3 ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีประวัติว่ารุกรานแล้วในประเทศอื่นแต่ยังไม่รุกรานในประเทศไทย หมายถึง ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่เข้ามาในประเทศไทยแล้วมีหลักฐานว่ามีการรุกรานในประเทศอื่น แต่ยังไม่ตั้งถิ่นฐานในธรรมชาติ

รายการ 4 ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่ยังไม่เข้ามาในประเทศไทย หมายถึง ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีข้อมูลหรือหลักฐานว่าเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในประเทศอื่น ได้แก่ ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นตามทะเบียน 100 ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานรุนแรงของโลก ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ห้ามนำเข้าตามกฎหมาย และชนิดพันธุ์ที่มีข้อมูลจากผลการศึกษาวิจัยว่าเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นรุกรานในพื้นที่อื่นๆ ฯลฯ

(ร่าง) ทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ควรป้องกัน ควบคุม และกำจัดของประเทศไทย

รายการ 1: ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานแล้ว

- *Ageratina adenophora* (Spreng.) R.M. King & H.Rob. สาบหมา
- *Bidens pilosa* L. ปืนนกไส้
- *Celosia argentea* L. หงอนไก่ฝรั่ง
- *Chromolaena odoratum* (L.) R.M.King & H.Rob. สาบเสือ
- *Crassocephalum crepidioides* (Benth.) S. Moore ผักเม็ดแม้ว

Ageratina adenophora

Galinsoga parviflora

Imperata cylindrica

Leucaena leucocephala

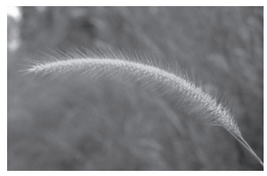
Pennisetum pedicellatum

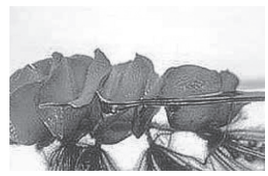
Salvinia molesta

- *Echhornia crassipes* (Mart.) Solms ผักตบชวา
- *Euphorbia heterophylla* L. หญ้ายาง
- *Galinsoga parviflora* Cav. ทหารกล้า
- *Hydrilla verticillata* (L.f.) Royle สาหร่ายหางกระรอก
- *Hydrocotyle umbellata* L. แว่นแก้ว
- *Hyptis suaveolens* (L.) Poit. แมงลักคา
- *Imperata cylindrica* (L.) P.Beauv. หญ้าคา
- *Lantana camara* L. ผกากรอง
- *Leucaena leucocephala* (Lam.) de Wit กระถินยักษ์
- *Mikania micrantha* (L.) Kunth ขี้ไก่ย่าน
- *Mimosa diplotricha* C. Wright ex Suavalle ไมยราบเลื้อย
- *Mimosa pigra* L. ไมยราบยักษ์
- *Pennisetum pedicellatum* Trin. หญ้าขจรจบดอกใหญ่
- *Pennisetum polystachion* (L.) Schult หญ้าขจรจบดอกเล็ก
- *Pennisetum setosum* (Sw.) L.C. Rich. หญ้าขจรจบดอกเหลือง
- *Pistia stratiotes* L. จอก
- *Rottboellia cochinchinensis* (Lour.) W.D. Clayton หญ้าโขย่ง
- *Salvinia molesta* D.S. Miteh. จอกหูหนู
- *Tithonia diversifolia* (Hemsl.) A.Gray บัวตอง

รายการ 2: ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีแนวโน้มรุกราน

- *Alternanthera bettzickiana* (Regel) G.Nicholson ผักเป็ดแดง
- *Alternanthera philoxeroides* (Mart.) Griseb. ผักเป็ดน้ำ
- *Amaranthus caudatus* L. ผักขมใบแดง
- *Amaranthus spinosus* L. ผักขมหนาม
- *Arachis pintoi* Krapov. & W.C.Greg. ถั่วพินตอย
- *Bidens alba* DC. var. radiata (Sch.Bip.) R.Ballard คาวกระจายได้หวัน
- *Cabomba caroliniana* Gray บัวสาหร่าย
- *Eryngium foetidum* L. ผักชีฝรั่ง
- *Gomphrena globosa* L. บานไม่รู้โรย

Amaranthus spinosus

Arachis pintoi

Oxalis latifolia

- *Gomphrena serrata* L. บานไม่รู้โรยป่า
- *Muntingia calabura* L. ตะขบฝรั่ง, ตะขบขี้นก
- *Myriophyllum aquaticum* (Vellozo) Verdc. สาหร่ายญี่ปุ่น
- *Oxalis latifolia* Kunth (ผักแว่น)
- *Panicum maximum* Jacq. หญ้ากินี
- *Pennisetum purpureum* Schumach. หญ้าเนเปียร์
- *Rivina humilis* L. พริกฝรั่ง
- *Sphagneticola trilobata* (L.C. Rich.) Pruski กระดุมทองเลื้อย
- *Verbena officinalis* L. นังคั้งล้าง, European verbena

รายการ 3: ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีประวัติว่ารุกรานแล้วในประเทศอื่นแต่ยังไม่รุกรานในประเทศไทย

- *Agave americana* L. ป่านมะนิลา

Agave americana

Echinodorus spp.

Macfadyena unguis-cati

Ulex europaeus

- *Agave sisalana* Perrine ex Engelm. ป่านศรนารายณ์
- *Anubias* spp. อะนูเบียส
- *Baldelia ranunculoides* Parl.
- *Citharexylum spinosum* L. บุหงาสาหรี่
- *Damasonium alisma* Mill. คามาโซเดียม
- *Echinodorus* spp. อเมซอน
- *Egeria densa* Planch. สาหร่ายเดนซ่า
- *Gymnocoronis spilanthoides* DC. Senegal tea plant
- *Grevillea robusta* A. Cunningham ex R. Br. สนอินเดีย, Silk oak
- *Hyparrhenia rufa* (Nees) Stapf หญ้าแสงคำ
- *Lythrum* salicaria L. ลิทรัม
- *Macfadyena unguis-cati* (L.) A.H.Gentry เล็บวิฬา
- *Melinis minutiflora* P.Beauv. หญ้ายาง
- *Myriophyllum spicatum* L.
- *Psidium guajava* L. ฝรั่ง
- *Pueraria montana* (Lour.) Merr. ถั่วคุดสุ
- *Schefflera actinophylla* (Endl.) H.A.T. Harms หนวดปลาหมึก
- *Spathodea campanulata* P.Beauv. แคแสด
- *Thalia geniculata* L. คล้าน้ำ
- *Ulex europaeus* L. ยูเลกซ์

รายการ 4: ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่ยังไม่เข้ามาในประเทศไทย

- *Acacia mearnsii* De Wild. กระถินคำ
- *Ageratina riparia* (Regel) R.M.King & H.Rob.
- *Argemone* ochroleuca Sweet
- *Arrhenatherum elatius* (L.) J.Presl & C.Presl

Acacia mearnsii

Cinchona pubescens

Cytisus scoparius

Morella faya

- *Asphodelus fistulosus* L.
- *Azolla filiculoides* Lam.
- *Briza maxima* L.
- *Carduus nutans* L.
- *Cecropia schreberiana* Miq. ซีโครเปีย
- *Cinchona pubescens* Vahl ควินิน
- *Cyperus eragrostis* Lam.
- *Cytisus scoparius* (L.) Link
- *Datura stramonium* L.
- *Echinochloa polystachya* (Kunth) A.S. Hitchc.
- *Eragrostis curvula* (Schrad.) Nees
- *Erodium cicutarium* (L.) L'Hér. ex Ait.
- *Euphorbia esula* L. น้ำนมราชสีห์
- *Holcus lanatus* L.
- *Marsilea macropoda* Engelm. ผักแว่นใบใหญ่
- *Marsilea quadrifolia* L. ผักแว่นขน
- *Miconia calvescens* DC.
- *Morella faya* (Ait.) Wilbur พุ่มไฟ
- *Oxalis pes-caprae* L.
- *Polygonum cuspidatum* Siebold & Zucc. ผักไผ่ญี่ปุ่น
- *Prosopis glandulosa* Torr. เมสคีท
- *Spartina anglica* C.E.Hubb. หญ้าเจ้าชู้ทะเล
- *Typha latifolia* L. ธูปฤาษี
- *Undaria pinnatifida* (Harvey) Suringar Asia Kelp

(ร่าง) มาตรการ ป้องกัน ควบคุม การแพร่ระบาด และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน

มาตรการ	แนวทางปฏิบัติ	หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ	หน่วยงานสนับสนุน
1. บริหารจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่น	1.1 กำหนดหน่วยประสานงานกลางด้านนโยบาย และการดำเนินงานป้องกัน ควบคุม กำจัด ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน รวมทั้งปรับปรุงทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ควรป้องกัน ควบคุม และกำจัดของประเทศไทย ให้ทันกับสถานการณ์อยู่เสมอ	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรมวิชาการเกษตร กรมป่าไม้ กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมชลประทาน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี มหาวิทยาลัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
	1.2 จัดทำแผนและดำเนินการควบคุมการแพร่ระบาดและ/หรือกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานแล้วในรายการ 1 ซึ่งจะต้องเป็นแผนจัดการเฉพาะชนิดพันธุ์ และต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน	กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมชลประทาน กรมการขนส่งน้ำและพาณิชยนาวี กรมทางหลวง จังหวัด และ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมวิชาการเกษตร
2. ป้องกัน เฝ้าระวัง และติดตามชนิดพันธุ์ต่างถิ่น	2.1 สำรวจ ตรวจสอบ และติดตามการแพร่กระจายของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีแนวโน้มรุกรานในรายการ 2 หากพบว่ามีการแพร่ระบาด ให้ดำเนินการควบคุม หรือกำจัดจากพื้นที่แพร่ระบาด และแจ้งหน่วยประสานงานกลาง	กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมชลประทาน และ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรการ	แนวทางปฏิบัติ	หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ	หน่วยงานสนับสนุน
	2.2 เฝ้าระวังและติดตามชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีประวัติว่ารุกรานแล้วแต่ยังไม่รุกรานในประเทศไทยในรายการ 3 หากพบว่ามีแนวโน้มที่จะเกิดการแพร่กระจายในธรรมชาติ ให้แจ้งหน่วยประสานงานกลางเพื่อหาแนวทางป้องกันร่วมกัน	กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ กรมชลประทาน องค์การสวนสัตว์ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ องค์การพิพิธภัณฑ์ วิทยาศาสตร์แห่งชาติ ศูนย์แรกรับ ฟื้นฟู และกักกันโรคสัตว์ป่าของกลาง คณะสัตวแพทย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จังหวัด และ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
	2.3 ไม่ส่งเสริมการแพร่กระจายของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นในรายการ 1, 2 และ 3 รวมทั้งการขยายพันธุ์ขยายถิ่นที่เพาะเลี้ยง/เพาะปลูก และแจกจ่ายพันธุ์ หากมีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมเศรษฐกิจให้ขออนุญาตต่อ กอช. พร้อมจัดทำแผนการเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดเสนอ	กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช องค์การสวนสัตว์ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กรมทางหลวง กรมศุลกากร และ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรการ	แนวทางปฏิบัติ	หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ	หน่วยงานสนับสนุน
	2.4 ไม่ให้นำเข้า มีไว้ในครอบครอง เพาะเลี้ยง/เพาะปลูก และขนส่งชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่ยังไม่เข้ามาในประเทศไทย แต่มีประวัติว่ารุกรานในรายการ 4 หากมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิจัย ให้ขออนุญาตต่อ กอช. พร้อมจัดทำแผนการเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดเสนอ หากชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่ยังไม่เข้ามาในประเทศไทยในรายการ 4 มีกฎหมายควบคุมเป็นการเฉพาะอยู่แล้วให้ดำเนินการขออนุญาตศึกษาตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และ ให้หน่วยงานรายงานต่อ กอช. เพื่อทราบ	กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช องค์การสวนสัตว์ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กรมทางหลวง กรมศุลกากร และ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
	2.5 ป้องกัน ควบคุมการแพร่ระบาด และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในเขตพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมาย	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ กรมประมง กรมชลประทาน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
	2.6 จัดทำแนวทางปฏิบัติและดำเนินการควบคุม ป้องกัน และติดตามตรวจสอบชนิดพันธุ์ต่างถิ่นจากการนำเข้าโดยไม่เจตนา โดยเฉพาะจากการขนส่งและคมนาคม	การท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย การท่าเรือแห่งประเทศไทย กรมวิชาการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี และ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	องค์การสวนสัตว์ องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรการ	แนวทางปฏิบัติ	หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ	หน่วยงานสนับสนุน
	2.7 จัดทำทะเบียนการครอบครองและ/หรือการนำเข้าชนิดพันธุ์ต่างถิ่นอื่นที่ไม่ได้อยู่ในรายการ 1-4 โดยมีข้อมูลประกอบด้วย ต้นกำเนิด ลักษณะของถิ่นที่อยู่อาศัย ความเสี่ยงที่จะแพร่ระบาด ตลอดจนสถานที่อยู่ในปัจจุบัน ชื่อผู้ซื้อ ผู้นำเข้า ผู้ครอบครองและผู้ขาย เพื่อความสะดวกในการติดตาม ตรวจสอบ	กรมประมง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมปศุสัตว์ กรมวิชาการเกษตร และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	องค์การสวนพฤกษศาสตร์ องค์การสวนสัตว์ องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. สนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชนิดพันธุ์ต่างถิ่น	3.1 สนับสนุนการศึกษาวิจัย ปัจจัยการแพร่ระบาด การนำไปใช้ประโยชน์ และผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับชนิดพันธุ์ต่างถิ่นในรายการ 1, 2 และ 3	มหาวิทยาลัย กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมปศุสัตว์ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมชลประทาน กรมการขนส่งน้ำและพาณิชยนาวี องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
	3.2 สนับสนุนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ซึ่งการศึกษาวิจัย และการดำเนินงานกำจัด ควบคุมชนิดพันธุ์ต่างถิ่นในรายการ 1, 2 และ 3 โดยชีววิธี	ศูนย์วิจัยและควบคุมศัตรูพืชโดยชีวินทรีย์แห่งชาติ กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ มหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

มาตรการ	แนวทางปฏิบัติ	หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ	หน่วยงานสนับสนุน
	3.3 สนับสนุนการศึกษาวิจัย ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มากับน้ำอับเฉาและชนิดพันธุ์เกาะติด (biofouling) รวมถึงปัจจัยในการแพร่ระบาดและผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ	กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ มหาวิทยาลัย และ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
	3.4 สนับสนุน การศึกษา กฎหมาย มาตรการ กลไก ที่เกี่ยวข้องกับชนิดพันธุ์ต่างถิ่นทางทะเล เพื่อวางมาตรการ กลไกภายในประเทศให้สามารถควบคุมและจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ติดมากับน้ำอับเฉาและชนิดพันธุ์เกาะติด (biofouling)	กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ และ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. เผยแพร่ สร้างความตระหนักและให้ความรู้ในเรื่องของชนิดพันธุ์ต่างถิ่น	4.1 สนับสนุนการจัดทำและเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับคู่มือทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ที่ควรป้องกัน ควบคุม และกำจัด ของประเทศไทย ซึ่งใช้สำหรับด่านตรวจพืชและด่านกักสัตว์ โดยมีเครื่องมือที่สามารถบ่งบอกลักษณะจำเพาะของชนิดพันธุ์นั้นๆ ได้	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรมวิชาการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมป่าไม้ กรมประมง กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมชลประทาน องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ
	4.2 เผยแพร่ความรู้และจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนเกี่ยวกับทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ควรป้องกัน ควบคุม และกำจัดของประเทศไทย และผลกระทบจากชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน	กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธ์พืช องค์การสวนพฤกษศาสตร์ องค์การสวนสัตว์ องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ กรมชลประทาน และ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ไม่มีชนิดพันธุ์ของพืชพรรณธรรมชาติกำลังจะสูญพันธุ์โดยการค้าระหว่างประเทศ

นายมานิตย์ ใจฉกรรจ์
กรมวิชาการเกษตร

อนุสัญญาไซเตส คืออะไร?

อนุสัญญาไซเตส (CITES: Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) คือ ความตกลงระหว่างประเทศแบบพหุภาคีที่กำกับดูแลในเรื่องการค้าชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์และกำลังถูกคุกคามโดยอาศัยระบบหนังสืออนุญาตเป็นเครื่องมือที่มีผลบังคับทางกฎหมาย เพื่อบรรลุเป้าหมายในการอนุรักษ์และการค้าที่ยั่งยืนหรือการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนนั่นเอง

หนังสือขออนุญาตนำเข้าพืช

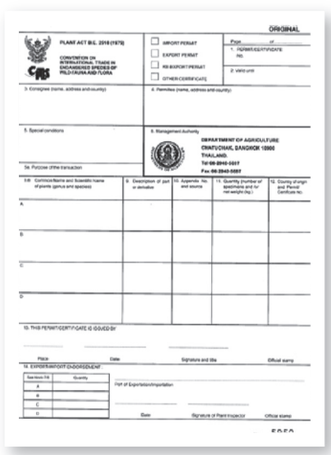

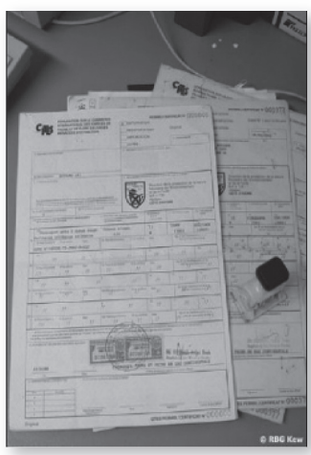

หนังสืออนุญาตของอนุสัญญาไซเตสคืออะไร?

หนังสืออนุญาตของอนุสัญญาไซเตส (CITES Permits) คือ การนำเข้า-ส่งออก-นำผ่านระหว่างรัฐ ชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส รวมถึงผลิตภัณฑ์หรือซากในระบบการค้าระหว่างประเทศ ถ้าไม่มีหนังสืออนุญาตอาจมีการปฏิเสธการนำเข้าของประเทศปลายทางในอนาคตจะมีการขอให้ยกเว้นการขออนุญาตในกรณีที่เป็นตัวอย่างแห้ง ปัจจุบันมีภาคีอนุสัญญาทั้งสิ้น 172 ประเทศ โดยเฉพาะประเทศอาเซียนเป็นภาคีแล้วทุกประเทศ

อนุสัญญาไซเตสทำงานอย่างไร?

อนุสัญญาไซเตสมีคณะกรรมการประจำทั้งสิ้น 3 คณะ ได้แก่ คณะกรรมการด้านสัตว์ คณะกรรมการด้านพืช และคณะกรรมการกำหนดชื่อวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะคณะกรรมการกำหนดชื่อวิทยาศาสตร์ จะพบปัญหาเกี่ยวกับการเรียกชื่อวิทยาศาสตร์ไม่เหมือนกัน จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการชุดนี้ขึ้นมา นอกจากนี้ อนุสัญญาไซเตสมีความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ มากมายเช่น World

Customs Organization, Interpol, UNEP – World Conservation Monitoring Centre, TRAFFIC Network IUCN และ CBD โดยเฉพาะกรมศุลกากรเนื่องจากเป็นหน่วยงานหลักที่จะทำการตรวจสอบทั้งชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ก่อนนำเข้าประเทศหรือส่งออกต่างประเทศ ปัจจุบัน สำนักอนุสัญญาไซเตส ตั้งอยู่ที่สมาพันธรัฐสวิส

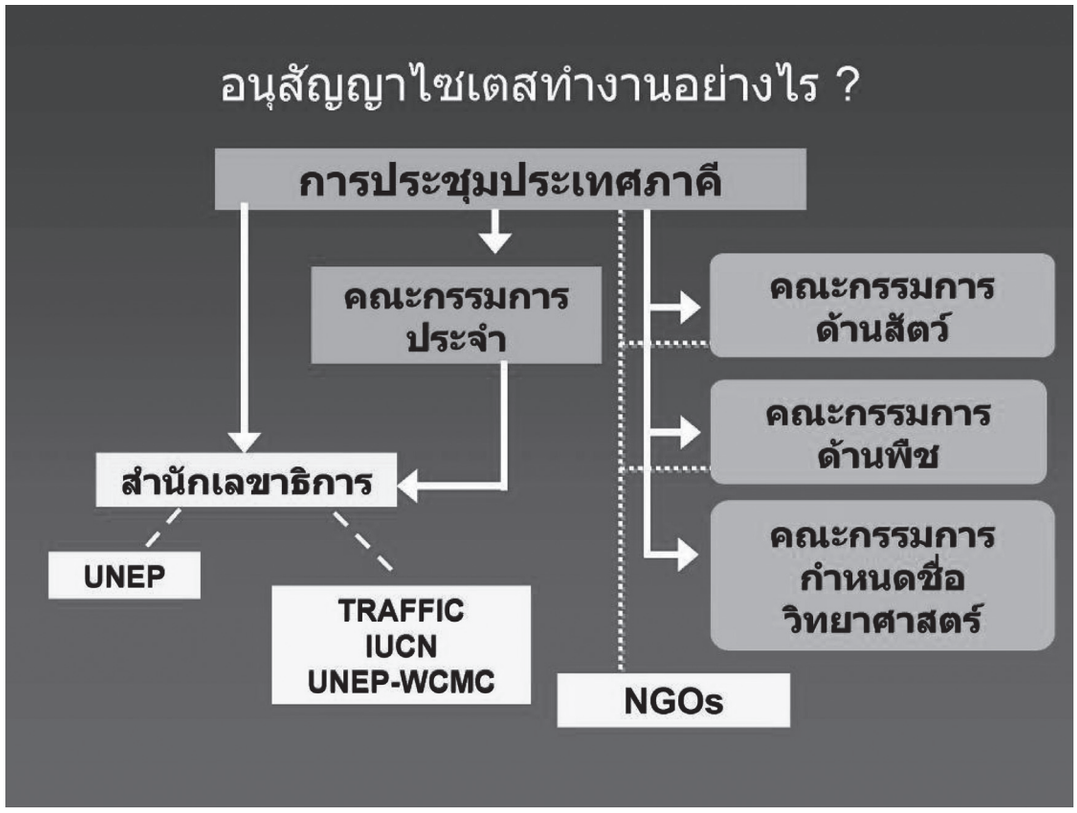

ชนิดพืชที่ได้รับการคุ้มครองโดยอนุสัญญาไซเตส

ชนิดพืชที่ได้รับการคุ้มครอง โดยอนุสัญญาไซเตส แบ่งออกเป็น 3 ทะเบียนแนบท้าย ได้แก่

- **ทะเบียนแนบท้ายที่ 1 ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและอยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์** พืชป่าห้ามค้าโดยเด็ดขาด เว้นเสียแต่**เพื่อการวิจัยและขยายพันธุ์เทียมหรือเพาะเลี้ยงเท่านั้น** นับว่าเป็นทะเบียนแนบท้ายที่มีความสำคัญที่สุด
- **ทะเบียนแนบท้ายที่ 2** ชนิดพันธุ์ที่ยังไม่อยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์แต่**กำลังถูกคุกคาม**อาจจะสูญพันธุ์ได้ ทำการค้าได้แต่ถูกควบคุมเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ชนิดพันธุ์ดังกล่าวตกอยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์
- **ทะเบียนแนบท้ายที่ 3** ชนิดพันธุ์ที่ประเทศภาคีอนุสัญญาฯ ร้องขอให้ภาคีอื่นๆ ช่วยป้องกันโดยการ**ควบคุมการค้า**

ปัจจุบันในทะเบียนแนบท้ายอนุสัญญาไซเตสมีรายการ

- ชนิดสัตว์ป่าจำนวน 5,000 ชนิด และพืชป่า 28,417 ชนิด ที่อยู่ในทะเบียนแนบท้ายโดยอยู่ในทะเบียนแนบท้ายที่ 1 จำนวน 298 ชนิด
- ทะเบียนแนบท้ายที่ 2 จำนวน 28,074 ชนิด
- ทะเบียนแนบท้ายที่ 3 จำนวน 45 ชนิด

ขณะนี้ ประเทศไทยโดยกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำลังเสนอไม้พยุงให้บรรจุไว้ใน

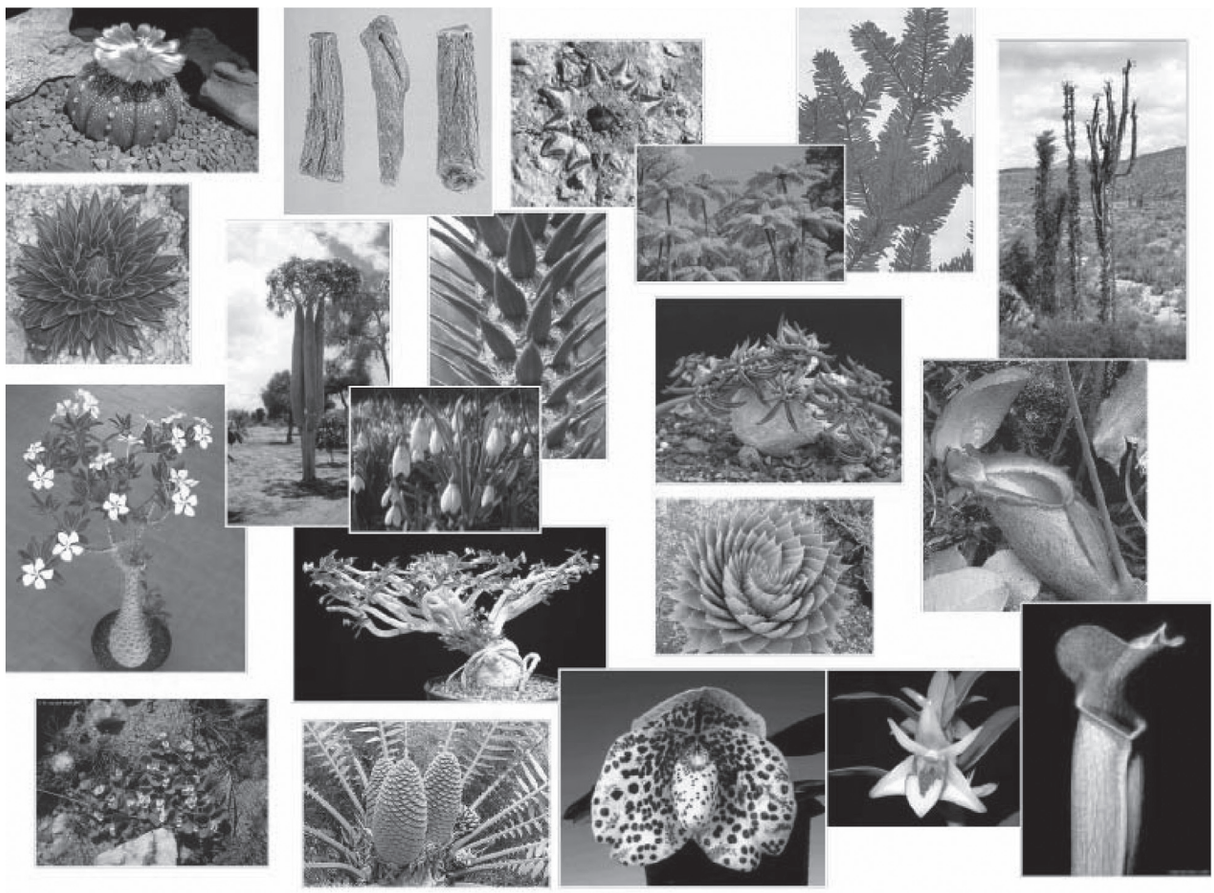

CITES & CBD

- **Global Strategy for Plant Conservation of the Convention on Biological Diversity**
- **Decision 14.15 The Plants Committee shall collaborate with the Global Strategy for Plant Conservation of the Convention on Biological Diversity (CBD), especially regarding target xi "No species of wild flora endangered by international trade" and other issues related to flora species included in the CITES Appendices, and the Secretariat shall communicate the results of its work in the context of its Memorandum of Understanding with the CBD Secretariat. (Directed to the Plants Committee and the Secretariat)**
- **CITES PC17th; April 2008**

ทะเบียนแนบท้ายที่ 3 เพื่อเป็นการสงวนพันธุ์ไม้พยุงเอาไว้ และจะเสนอต่อในการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาไซเตสสมัยต่อไป

อนุสัญญาไซเตสกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

อนุสัญญาไซเตสและอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพได้มีข้อตกลงในที่ประชุมคณะกรรมาธิการด้านพืชครั้งที่ 13 ณ ประเทศเนเธอร์แลนด์มีข้อมติ 14.15 (Decision 14.15) ที่จะให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันในการยุติการค้าพืชป่าระหว่างประเทศอย่างไรและมอบหมายหน้าที่นี้ให้ทางสำนักเลขาธิการอนุสัญญาไซเตสและคณะกรรมาธิการด้านพืชเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งนายวิชาธิคิประเสริฐ เป็นตัวแทนประเทศไทยได้เข้าร่วมในคณะกรรมาธิการชุดนี้ด้วย

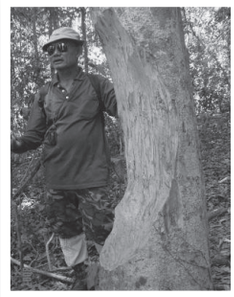

การควบคุมการค้าระหว่างประเทศ

อนุสัญญาไซเตสมีกิจกรรมที่ควบคุมการค้าระหว่างประเทศ เช่น ASEAN – WEN เป็นกิจกรรมที่สร้างเครือข่ายป้องกันการค้าระหว่างประเทศ ประเทศไทยอยู่ในระหว่างการเริ่มต้นโดยหน่วยงานที่เป็นผู้รับผิดชอบ คือ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

นอกจากนี้ อนุสัญญาไซเตสมีกิจกรรมควบคุมการค้าระหว่างประเทศ ถ้ามีข้อมูลว่ามีชนิดพันธุ์ใดที่คาดว่าจะสูญพันธุ์ สามารถส่งข้อมูลไปยังกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อดำเนินการต่อไปได้ นอกจากนี้ ยังได้มีการศึกษา non - detriment finding ว่าหลังจากที่ได้มีการขึ้นทะเบียนไปแล้ว มีผลกระทบทางด้านการค้าอย่างไร นอกจากนั้นมีการคัดเลือกชนิดพันธุ์ต่างๆ ที่อยู่ภายใต้อนุสัญญาและอยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์โดยเลือกอันดับแรกๆ ขึ้นมาเพื่อการศึกษาและรวบรวมให้นักวิทยาศาสตร์จากหลากหลายประเทศเข้ามาพิจารณาร่วมกันว่า ชนิดพันธุ์เหล่านั้นอยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์จริง หรือมีผลกระทบต่อประชากรที่อยู่ตามธรรมชาติหรือไม่ เช่น ในกรณีไม้กฤษณา มีการลักลอบนำไม้กฤษณาจากป่าออกมาเป็นจำนวนมากและส่งขายไปยังกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง ดังนั้นในการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาไซเตสโลกสมัยที่ 13 ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ ประเทศอินโดนีเซียได้เรียกร้องให้ไม้กฤษณาทุกชนิดให้อยู่ในทะเบียนไซเตส ปัจจุบัน การเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับไม้กฤษณาจะอยู่ถูกควบคุมโดยอนุสัญญาฉบับนี้

คุ้มครองพืชป่าใกล้สูญพันธุ์?

ในอดีต (ปี พ.ศ. 2535-2540) ประเทศไทยเคยส่งออกกล้วยไม้ป่าจำนวนถึง 2.49 ล้านต้น แต่นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา ได้มีคำสั่งห้ามส่งออกกล้วยไม้ป่าทุกชนิด ยกเว้นที่เกิดจากการขยายพันธุ์เทียมเท่านั้นที่จะอนุญาตให้ส่งออกได้

สาเหตุที่ทำให้พืชป่าอยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์ ได้แก่ การเกิดไฟป่า แต่สาเหตุหลักคือการลักลอบค้าพืชป่า ซึ่งการลักลอบค้าพืชป่าทำให้พืชป่าได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก เช่นในปี พ.ศ. 2549 ด่านศุลกากรอรัญประเทศและด่านตรวจพืช

อรัญประเทศได้ตรวจจับต้นปรงเขาตะวันออก (*Cycas clivicola* ssp. *Iutea*) จำนวน 322 ต้น โดยมีต้นทางมาจากประเทศกัมพูชา ปัจจุบันเก็บรักษาที่ศูนย์พืชไร่ จังหวัดปราจีนบุรี แต่ประสบปัญหาว่าต้นปรงได้รับความบอบช้ำจากการขนส่ง ถึงแม้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีการตรวจจับ การลักลอบค้าพืชป่า แต่บริเวณชายแดนและจุดผ่อนปรนกับประเทศเพื่อนบ้านก็ยังคงมีการซื้อขายพืชป่ากันอย่างเสรี

สู่เป้าหมายความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 2010

เป้าหมายความหลากหลายทางชีวภาพปี ค.ศ. 2010 ประการหนึ่ง คือ ทำอย่างไรจึงจะยุติการลักลอบทำการค้าพืชป่าระหว่างประเทศ "No species of wild flora endangered by international trade" ซึ่งต้องอาศัย

ความร่วมมือระหว่างประเทศภาคีอนุสัญญาไซเตส ได้แก่ การประชุมทวิภาคี (ASEAN-Wen Bilateral Meeting) และการประชุมกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง-เวียดนาม

สำหรับการประชุมทวิภาคี เป็นการประชุมสัมมนาอาชญากรรมด้านการค้าสัตว์ป่าและพันธุ์พืชหวงห้ามระหว่างสองประเทศ

- มาเลเซีย-ไทย จัดขึ้นในระหว่างวันที่ 16-18 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 ณ จังหวัดชลบุรี
- จีน-ไทย กำหนดจะจัดขึ้นในเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2550
- ลาว-ไทย กำหนดจะจัดขึ้นในเดือนมกราคมปี พ.ศ. 2551 โดยมีประเทศลาวเป็นเจ้าภาพ
- กัมพูชา-ไทย
- พม่า-ไทย
- ASEAN-WEN

ความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชน

การยุติการลักลอบทำการค้าพืชป่าจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ต้องได้รับความร่วมมือทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชน โดย

- พนักงานและเจ้าหน้าที่ต้องทำการควบคุม กำกับ ดูแลการนำเข้า-ส่งออก-นำผ่านพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ระหว่างประเทศ ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
- ต้องตัดวงจรการค้า-ขาย
- ส่งเสริมให้มีการขยายพันธุ์เทียมและการค้าที่ถูกต้อง โดยเฉพาะรองเท้านารี

ปัญหาการดำเนินงาน

ปัญหาหลักที่หน่วยงานต่างๆ พบคือ ทำอย่างไรให้ชาวบ้านให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง รวมถึงการให้โอกาสและทางเลือกในการปรับเปลี่ยนอาชีพหรือการให้ความรู้ในด้านการขยายพันธุ์เทียม นอกจากปัญหาด้านข้อมูลที่ถูกต้องแล้ว ปัญหาที่พบมีอีกหลายด้าน เช่น ด้านกฎหมาย ด้านคน ด้านเงิน และด้านการจัดการ ซึ่งพบปัญหาว่า ขาดการบริหารจัดการที่ดี ควรจะมีการจัดประชุมร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หาแนวทางในการดำเนินงานที่สอดคล้อง เพื่อให้การยุติการลักลอบค้าพืชป่าประสบผลสำเร็จ

30% ของผลิตภัณฑ์ที่ใช้พืชเป็นฐาน ได้มาจากแหล่งที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน: ผลิตภัณฑ์ไม้

ดร. นิคม แหลมสัก
ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขอขอบคุณสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ได้เชิญมาบรรยายในวันนี้ ซึ่งสาระของเรื่องอาจตอบคำถามไม่ได้หมดว่า 30% ของผลิตภัณฑ์ที่ใช้พืชเป็นฐานนั้นได้มาจากแหล่งที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ผลิตภัณฑ์จากไม้ยังคงเป็นที่ต้องการในหลายรูปแบบ และขณะนี้ประเทศไทยนำเข้าไม้มากกว่าส่งออก ส่วนของการจัดการอย่างยั่งยืนนั้นประเทศไทยดำเนินการตามมาตรฐานสากลอยู่แล้ว

การใช้ประโยชน์ไม้ คุณภาพไม้ และชนิดไม้

ไม้เป็นอีกผลิตภัณฑ์หนึ่งที่ประเทศไทยมีการนำเข้าค่อนข้างมาก โดยในปี พ.ศ. 2549 มีมูลค่าการนำเข้าเกือบ 2,400 ล้านบาท โดยมีการนำมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

ไม้เพื่อการก่อสร้าง/เสาเข็ม/นั่งร้าน (Construction)

- ไม้ซุง (log)
- ไม้แปรรูป (sawn lumber)
- ไม้อัด (plywood)
- ไม้ประกับ (glue laminated timber)
- ไม้ซีเมนต์ (cement-bonded products)
- OSB (oriented strand board)

ชนิดไม้ในกลุ่มไม้เพื่อการก่อสร้างเรียงลำดับความนิยมใช้ คือ ยางพารา, สัก, อะเคเซียหลายชนิด, ไผ่, สน (สนสองใบ สนสามใบ และสนที่มาจากต่างประเทศ)

ไม้เพื่อเฟอร์นิเจอร์/ชิ้นส่วน

- ไม้แปรรูป (sawn lumber)
- ไม้อัด /ไม้บาง
- แผ่นชิ้นไม้อัด
- แผ่นใยไม้อัด

ชนิดไม้ในกลุ่มไม้เพื่อเฟอร์นิเจอร์ ได้แก่ สัก ยางพารา ยูคาลิปตัส สน อะเคเซียหลายชนิด และไผ่ โดยไม้ยางพาราเป็นไม้ที่มีมูลค่าการส่งออกมากกว่า 70% ของไม้ทั้งหมด ส่วนไม้สักต้องนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน ร้อยละ 90-95 มีมูลค่าปีละ 3,000 ล้านบาท เพื่อผลิตเฟอร์นิเจอร์ส่งออก และใช้ภายในประเทศ ส่วนไม้ยูคาลิปตัสมีการส่งออกน้อยมากแต่ในอนาคตเป็นสิ่งท้าทายนักวิทยาศาสตร์และผู้ประกอบการไทยในการนำไม้ยูคาลิปตัสมา

ผลิตชิ้นส่วนเฟอร์นิเจอร์ อาจเป็นในรูปของไม้อัด ในปัจจุบันเริ่มนำไม้ยูคาลิปตัส มาผลิตไส้ไม้อัดซึ่งได้คุณภาพดีพอสมควร นอกจากนี้ยังมีการนำสน *Acacias* (กระถินณรงค์ และลูกผสมเทพณรงค์) และไผ่ มาผลิตเฟอร์นิเจอร์ด้วย

ส่วนคุณภาพไม้นั้น พิจารณาถึง low reaction wood, heartwood ratio, density : low/ medium, color, texture, grain

ไม้เพื่อเยื่อ (กระดาษ/เรยอน)

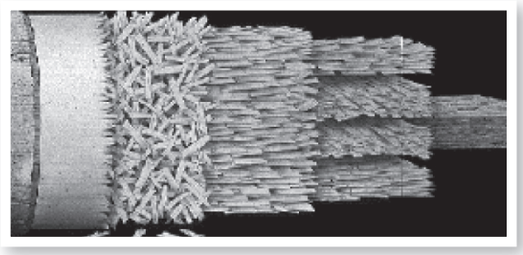

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีผู้ประกอบการที่ผลิตไม้เพื่อเรยอน แต่มีการนำเข้าเยื่อมาผลิตเรยอนโดยบริษัทไทยเรยอน จังหวัดอ่างทอง

ไม้เพื่อเยื่อในกลุ่มนี้ มีทั้งเยื่อใยสั้น เยื่อใยยาว และ dissolving pulp ได้แก่ ยูคาลิปตัส สน *Acacias* และไผ่ โดยไม้ยูคาลิปตัส เป็นไม้หลัก (กว่าร้อยละ 90) ประเทศไทยมีการใช้ไม้ยูคาลิปตัสปีละประมาณ 8 ล้านตัน ใช้เพื่อทำเยื่อกระดาษ 5 ล้านตัน ผลิตเยื่อกระดาษได้ 9 แสนกว่าตันต่อปี ซึ่งเพียงพอ ณ วันนี้ แต่อาจไม่พอสำหรับ 3 ปีข้างหน้า จึงเป็นสิ่งท้าทายนักวิทยาศาสตร์และผู้ประกอบการในการพัฒนาไม้ยูคาลิปตัสต่อไป ยูคาลิปตัสเป็นพืช world commodity ทั่วโลกมีการปลูกไม้ยูคาลิปตัสประมาณ 120 ล้านไร่ ประเทศไทยปลูกในพื้นที่การเกษตร จากการแปรภาพถ่ายทางอากาศ พบว่าพื้นที่ปลูกรวมประมาณ 5 ล้านไร่ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่สูงถึง 4.2 ล้านไร่ นอกจากนี้ยังมีการนำกากอ้อยมาผลิตเยื่อกระดาษแต่ยังไม่มากนัก เช่น โรงงานน้ำตาลจังหวัดนครสวรรค์

สำหรับคุณภาพไม้นั้น พิจารณาจาก fiber morphology, chemical composition, yield (wood & pulp), thin bark

ไม้เพื่อพลังงาน

ไม้ในกลุ่มนี้มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยนำมาใช้ประโยชน์ในรูปความร้อน ผลิตไฟฟ้า ฟืน ถ่าน เพื่อใช้ในระดับครัวเรือน ชุมชน และอุตสาหกรรม สำนักงานนโยบายและพลังงานแห่งชาติ สำรวจพบว่า มีการนำไม้มาใช้เพื่อเป็นพลังงานไม่ต่ำกว่า 20 ล้านตัน

ถ่านไม้ จำนวนของเตาเผาถ่านเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเตาเผาถ่านในระดับครัวเรือนและรัฐวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากการสร้างเตาเผาถ่าน

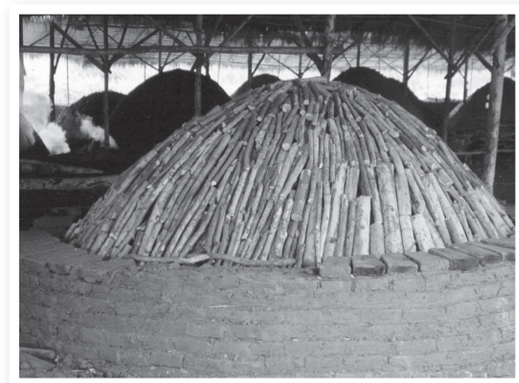

ในปัจจุบันไม่จำเป็นต้องขออนุญาตจากกรมป่าไม้ หากสร้างในที่เอกสารสิทธิ์ ประกอบกับกระทรวงพลังงานได้สนับสนุนพลังงานชุมชน และการพึ่งตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยการผลิตพลังงานจากฟืนและถ่าน ซึ่งยังมีผลพลอยได้เป็นน้ำส้มควันไม้ที่นำมาใช้ในเกษตรอินทรีย์ได้อีกด้วย

liquid oil (BTL) เป็นเทคโนโลยีการเปลี่ยนไม้ให้เป็นพลังงานความร้อนด้วยอุณหภูมิสูง ซึ่งเข้ามาสู่การค้าในช่วงหนึ่งปีที่ผ่านมา โดยการเปลี่ยนลิกโนเซลลูโลสจากไม้ที่อุณหภูมิ 1,000-1,100 องศาเซลเซียส ให้เป็นก๊าซหรือก๊าซสังเคราะห์ (synthetic gas) หลังจากนั้นเข้าสู่ขบวนการ catalytic converter ให้กลายเป็นน้ำมันดีเซลหรือดีเซลสังเคราะห์ (synthetic diesel) หรือ BTL (biomass to liquid) ที่ประเทศญี่ปุ่นได้เปิดตัวบริษัทอย่างเป็นทางการเมื่อเร็วๆ นี้ และมีแผนที่จะขยายการผลิตสู่ประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วย

bio-oil และ **bio-oil plus** เป็นเทคโนโลยีการผลิตไฟฟ้าจากขี้เลื่อย เศษไม้ ปลีกไม้ทั้งหลาย เพื่อใช้แทนน้ำมันเตา และใช้เดิมยานพาหนะ โดยผ่านการกลั่นเพื่อให้ได้เบนซิน ดีเซล หรือเมทานอลตามความต้องการ ซึ่งประเทศแคนาดามีการสร้างโรงงานผลิตจำนวน 2 แห่ง ประเทศอาเจนติน่าได้ซื้อ know how เพื่อสร้างโรงงานจำนวน 6 โรง ประเทศออสเตรเลียได้เซ็นสัญญากับแคนาดาเพื่อสร้างโรงงานเช่นกัน

oriented strand board (OSB)

ไม้เพื่อพลังงาน มักใช้เป็นเศษไม้ หรือไม้ที่มีรอบตัดฟันสั้น เช่น ยูคาลิปตัส นอกจากนี้ยังมี ยางพารา *Acacia* และในแหล่งที่มีการเลี้ยงสัตว์อาจนำใบไปใช้เป็นอาหารสัตว์ ส่วนเนื้อไม้นำมาใช้ในด้านพลังงาน นอกจากนี้ยังรวมถึงเศษเหลือชีวมวลปาล์มน้ำมัน (trunk & frond) ซึ่งปาล์มน้ำมันจะต้องตัดใบทุก 15-20 วัน พร้อมกับการตัดทะลายผลเข้าสู่โรงงาน ดังนั้นจึงมีลำต้น ใบ และทะลายเปล่าปีละไม่ต่ำกว่า 2-3 ล้านตัน และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามแผนการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อาจถึง 10 ล้านไร่ ในปัจจุบันมีพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน ประมาณ 2-3 ล้านไร่ โดยเขตที่ปลูกปาล์มน้ำมันพื้นที่ใหม่อยู่บริเวณรังสิต ปทุมธานี ซึ่งได้ผลค่อนข้างดี ปลูกประมาณ 26 เดือนก็สามารถให้ทะลายผล และมีแผนเพิ่มพื้นที่ปลูก 2-3 ล้านไร่ ในภาคกลางโดยเฉพาะพื้นที่ที่มีปัญหาดินเปรี้ยว

ไม้เพื่อผลิตภัณฑ์ชีวเคมี/สารหอมระเหย/ไม้หอม ชันสน/ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม (biorefinery)

ทิศทางของโลกในปัจจุบันได้มีการศึกษาวิจัยและพัฒนาสู่อุตสาหกรรมอย่างมาก โดยมีการนำมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เช่น

- วานิลลา
- กาว
- ปุ๋ยละลายช้า
- food additives
- สารให้ความหวาน
- bio ethanol
- bio methanol
- bio plastic

ชนิดไม้ในกลุ่มนี้ ได้แก่ ยูคาลิปตัส *Acacia* ยางพารา เศษเหลือชีวมวลปาล์ม สน กฤษณา จันทร์หอม และอื่นๆ ซึ่งพืชเหล่านี้สามารถนำมาปลูกในพื้นที่เกษตร โดยนำพันธุกรรมจากป่าหรือในพื้นที่อนุรักษ์มาพัฒนาต่อยอดได้ ซึ่งการใช้ประโยชน์ไม้ทั้งสี่ประการข้างต้น เป็นเนื้อไม้ (woody) แต่ในกลุ่มนี้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากไม้ เช่น ชัน ยาง สารหอมที่เกิดจากการกระตุ้น

ปริมาณ

ปริมาณการใช้ไม้ของโลกมีประมาณ 3,418 ล้านลูกบาศก์เมตร ปริมาณการใช้ไม้ของประเทศไทย ประมาณ 66 ล้านลูกบาศก์เมตร ส่วนการส่งออกได้มาจากการปลูกในพื้นที่เกษตรมากกว่านำออกจากป่าโดยตรง และความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศสูง

ด้วยกระแสเรื่องภาวะโลกร้อน และการหมดไปของน้ำมัน จึงเกิดการแข่งขันระหว่างการใช้ไม้เพื่อผลิตอาหาร และการทำเชื้อเพลิง (food & fuel) ทิศทางการใช้ไม้จึงมีความพยายามที่จะไม่นำพืชที่เป็นอาหารมาผลิตเชื้อเพลิง เช่น ไม่ผลิตเอธานอลจากข้าวโพด และความต้องการใช้ไม้ของทุกประเทศสูงขึ้นไม่เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น "demand driven" ประเทศไทยมีโอกาสในการพัฒนาและมีความสามารถในการแข่งขันสูง เนื่องจากประเทศไทยมีศักยภาพในการปลูกป่าไม้มาก แต่ปลูกในพื้นที่ใดนั้น นักวิชาการเกษตรหลายท่านคงได้วิจัยถึงโอกาสในการทำและพัฒนาในเรื่องนี้ต่อไป

ตาราง 1 เปรียบเทียบการนำเข้าและส่งออกอุตสาหกรรมที่ใช้ไม้เป็นวัตถุดิบ พ.ศ. 2539-2548

รายการ	ไม้ท่อน-ไม้แปรรูป (หน่วย: ล้านบาท)			ผลิตภัณฑ์ไม้-เฟอร์นิเจอร์ไม้ (หน่วย: ล้านบาท)			เยื่อกระดาษ (หน่วย: ล้านบาท)			ผลิตภัณฑ์กระดาษ (หน่วย: ล้านบาท)		
ปี พ.ศ.	นำเข้า	ส่งออก	ผลต่าง	นำเข้า	ส่งออก	ผลต่าง	นำเข้า	ส่งออก	ผลต่าง	นำเข้า	ส่งออก	ผลต่าง
2539	23,519	1,946	-21,573	2,242	15,176	12,934	6,836	1,332	-5,504	17,348	4,750	-12,598
2540	18,634	2,230	-16,404	2,091	18,511	16,420	6,595	1,375	-5,220	17,521	11,396	-6,125
2541	8,920	2,577	-6,343	1,404	25,540	24,136	7,031	3,060	-3,971	15,376	20,256	4,880
2542	11,283	4,108	-7,175	1,299	29,383	28,084	7,987	4,143	-3,844	16,327	21,016	4,689
2543	14,516	5,233	-9,283	1,938	34,938	33,000	10,912	6,843	-4,069	22,386	23,844	1,458
2544	15,267	5,517	-9,750	2,337	37,991	35,654	8,845	5,691	-3,154	23,950	26,799	2,849
2545	16,408	7,131	-9,277	2,700	41,197	38,497	9,220	3,106	-6,114	25,379	26,789	1,410
2546	17,693	9,191	-8,502	3,199	20,641	17,442	15,731	4,512	-11,219	26,845	29,563	2,718
2547	21,866	11,945	-9,921	5,150	46,779	41,629	9,856	2,973	-6,883	31,539	31,063	-476
2548	24,412	11,374	-13,038	5,526	46,718	41,192	15,167	3,672	-11,495	37,453	36,455	-998
รวม	172,518	61,252	-111,266	27,886	316,874	288,988	98,180	36,707	-61,473	234,124	231,931	-2,193
รวมเฉลี่ย	17,252	6,125	-11,127	2,789	31,687	28,899	9,818	3,671	-6,147	23,412	23,193	-219

ที่มา: สถิติการป่าไม้ 2548, ส่วนศูนย์ข้อมูลกลาง สำนักสารนิเทศ กรมป่าไม้

จากตารางพบว่า มูลค่าการนำเข้าและส่งออกไม้ท่อน-ไม้แปรรูป ในปี พ.ศ. 2548 กว่า 20,000 ล้านบาท คาดว่าในปี พ.ศ. 2549 น่าจะมีตัวเลขที่ใกล้เคียงกันโดยอาจสูงกว่าเล็กน้อย

เฟอร์นิเจอร์มีการส่งออกมากกว่าการนำเข้า

เยื่อกระดาษในปี พ.ศ. 2548 มีการนำเข้าประมาณ 15,000 ล้านบาท โดยนำเข้าเยื่อใยยาวส่วนใหญ่มาจากต้นสนประมาณ 10,000 ล้านบาท ส่วนอีก 5,000 ล้านบาท เป็นการนำเข้าเศษกระดาษใช้แล้วนำมาผสมเพื่อรีไซเคิล เช่น กระดาษแมกกาซีนจึงต้องนำเข้าแมกกาซีนมาจากสหรัฐอเมริกา ส่วนกระดาษถ่ายเอกสารที่เราใช้กันอยู่ส่วนใหญ่เป็นเยื่อใยสั้นที่มาจากยูคาลิปตัส อาจมีเส้นใยยาวอยู่บ้างแต่ไม่ถึงร้อยละ 10

ผลิตภัณฑ์กระดาษต้องนำเข้ามากพอสมควร ขณะเดียวกันก็มีการส่งออกด้วย จึงเห็นว่าตัวเลขค่อนข้างจะสมดุลกัน

ตาราง 2 ปริมาณไม้ที่ส่งออก พ.ศ. 2543-2547

ชนิดไม้	2543	2544	2545	2546
ไม้หวงห้าม				
กระบก	58	14	0	0
กระบาก	55	49	0	0
กว้าว	3	0	0	0
ขะเจ๊าะ	0	0	0	0
เขลง	0	0	0	0
แคทราย	0	0	0	0
แคฝอย	0	0	0	0
ชิงชัน	1	0	0	0
ชุมแพรก	21	4	0	0
ซ้อ	0	0	0	0
แดง	44	5	0	0
ตะคร้อ	0	0	0	0
ตะครำ	0	0	0	0
ตะเคียนทอง	10	0	3	0
ตะเคียนหนู	0	0	0	0
ตะเคียน	15	7	0	0
ตะแบกเลือด	0	0	0	0
ตะแบกใหญ่	20	2	0	0
ตีนนก	36	22	0	0
ตีนเป็ด	18	1	0	0
เต็ง รัง	0	0	0	0
ถ่อน	0	0	0	0
นนทรี ราง	156	472	0	0
ยางหียง	52	0	0	0
มะซาง	29	14	0	0
ส้าน	60	38	0	0
กระโดน	18	0	0	0
ทะลอก	27	13	0	0
เฉียงพร้านางแอ	12	20	0	0
สมพง	67	3	0	0
มะเลื่อม	10	0	0	0
มะพลับ	38	21	0	0
อินทนิล	23	1	0	0
กระท้อน	35	29	0	0

ชนิดไม้	2543	2544	2545	2546
ประดู่	14	1	0	0
ปู่เจ้า ขี้อาย	0	0	0	0
ยางพลวง	0	0	0	0
พะยอม	15	0	0	0
มะเกลือ	0	0	0	0
มะค่าแต้	0	0	0	0
มะค่าโมง	0	0	0	0
มะม่วงป่า	26	26	0	0
มะหาด	5	5	0	0
ยมหิน	0	0	0	0
ยาง	4,337	2,665	4,348	778
รกฟ้า	0	0	0	0
เลียงมัน	0	0	0	0
สมอพิเภก	0	0	0	0
สัก	12	19	880	110
หว้า	2	1	0	0
อื่นๆ	276	1,066	608	1,833
รวมไม้หวงห้าม	5,495	4,498	5,839	2,721
รวมไม้นอกหวงห้าม	20,648	17,079	10,180	10,677
ไม้ของกลาง				
สัก	10,168	7,957	7,761	1,554
กระยาเลย	10,068	11,798	9,855	5,232
รวมไม้ของกลาง	20,236	19,755	17,616	6,786
รวมทั้งสิ้น	46,379	41,332	33,634	20,184

ที่มา: สถิติการป่าไม้ของประเทศไทยปี 2547

ประเทศไทยมีการส่งออกชนิดพันธุ์ไม้จะพบว่ามีเพียงไม้ไม่กี่ชนิดที่มีการส่งออก และปริมาณการส่งออกน้อยมาก ในปี พ.ศ. 2547 ตัวเลขของการส่งออกเป็น 0 เนื่องจากมีพระราชกำหนดปิดป่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 ดังนั้นชนิดไม้ที่มีการส่งออกส่วนใหญ่จึงเป็นไม้โกงกาง แต่ยังคงมีข่าวการลักลอบส่งออกไม้พะยุงบ้าง

ตาราง 3 ไม้นำเข้าแยกรายชนิด ปี พ.ศ. 2543-2547

ชนิดไม้	2543		2544		2545		2546		2547	
	ลูกบาศก์เมตร	พันบาท	ลูกบาศก์เมตร	พันบาท	ลูกบาศก์เมตร	พันบาท	ลูกบาศก์เมตร	พันบาท	ลูกบาศก์เมตร	พันบาท
สัก	94,823	2,801,889	91,622	2,090,169	340,86	2,702,993	128,497	2,928,224	120,641	2,844,404
สน	133,679	885,554	135,259	936,747	150,474	1,034,426	191,057	1,236,952	147,792	1,024,937
ยาง	1741,144	1,710,532	247,388	1,493,525	152,534	1,140,959	141,824	1,045,190	109,683	793,243
กระบาก	59,507	327,163	67,658	407,214	106,408	768,039	100,181	682,923	78,713	529,977
ประดู่	13,831	149,649	14,762	160,806	25,722	280,856	29,842	341,611	10,073	135,295
มะค่า	10,352	152,138	19,619	306,058	21,113	321,593	21,276	327,698	34,163	483,677
สยา	6,305	60,032	5,923	47,279	3,071	22,442	1,344	11,113	3,916	31,806
ตะเคียน	44,496	318,627	35,092	312,385	23,550	276,426	35,458	419,761	26,779	296,402
ชิงชัน	1	60	323	4,835	49	2,426	929	9,571	917	15,358
เต็ง รัง	6,449	44,307	12,492	13,008	1,587	110,485	13,276	97,074	15,567	09,640
ยางพารา	236	5,456	67	1,499	65	302	2,050	19,655	3,120	23,052
โอ๊ค	26,501	557,119	19,440	424,915	16,603	381,966	18,778	399,346	19,992	10,694
บีช	4,856	98,981	4,020	90,325	3,393	70,771	5,110	96,615	2,435	31,637
Virola	774	12,223	967	14,455	1,160	16,968	2,352	33,276		0
Okoume	0	0	0	0	0	0	0	0	643	6,320.162
Dark red	20,923	166,788	18,391	162,05	10,618	107,806	9,103	58,316	7,677	70,239
Yellow meranti									18,147	0
Alan									2,923	401,889.687
ไม้หมอนรถไฟ	1,979	20,952	6,079	64,921	5,358	55,172	1,044	11,501	2,234	16,387
อื่นๆ	98,594	7,205,034	1,123,228	8,637,148	1,693,399	9,114,402	1,541,753	13,013,398	1,611,197	14,980,464
รวม	1,514,450	14,516,504	1,802,330	15,267,304	2,565,920	16,408,032	2,243,874	20,732,234	2,216,612	21,865,588

ชนิดไม้ที่มีปริมาณการนำเข้ามากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ไม้สัก สน ยาง โดยไม้สักมีการนำเข้าจากประเทศพม่า ปีละเกือบ 3,000 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2547 ประมาณกว่า 2,800 ล้านบาท หรือประมาณ กว่า 100,000 ลูกบาศก์เมตร เพื่อใช้ในภาคอุตสาหกรรม ส่วนไม้ยางนำเข้าเพื่อการก่อสร้าง

ไม้หมอนรถไฟ ส่วนใหญ่นำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เขมร ลาว

ไม้บางชนิดนำเข้าจากสหรัฐอเมริกา ซาบ้า ซาราวัค เช่น Yellow meranti

ตาราง 4 ไม้ท่อนและไม้แปรรูปส่งออกแยกรายชนิด ปี พ.ศ. 2547

ชนิดไม้	ไม้ท่อน		ไม้แปรรูป		รวม	
	ลูกบาศก์เมตร	บาท	ลูกบาศก์เมตร	บาท	ลูกบาศก์เมตร	บาท
สัก	988	8,024,022	6,690	667,575,049	7,678	675,599,071
สน	0	0	3,533	133,080,551	3,533	133,080,55
ประดู่		0	1,732	79,901,963	1,732	79,901,963
ยางพารา	445	4,010,295	1,742,763	9,272,375,284	1,743,208	9,276,385,8579
เต็ง รัง	0	0	2	23,896	2	23,896
ยูคาลิปตัส	25	54,787	0	0	25	54,787
ไม้หมอนรถไฟ	0	0	20	49,841	20	49,841
อื่นๆ	6	66,000	34,790	1,779,920,159	34,796	1,779,986,159
รวม	**1,464**	**12,55,104**	**1,789,530**	**11,932,926,743**	**1,790,994**	**11,945,081,847**

ประเทศไทยนำเข้าไม้สักทั้งไม้ท่อนเพื่อส่งออกในรูปของไม้แปรรูป

ไม้ยางพารามีการส่งออกค่อนข้างมาก จะเห็นได้จากตัวเลข ในปี พ.ศ. 2547 ประมาณเกือบหมื่นล้านบาท ในปี พ.ศ. 2548-2549 เพิ่มขึ้นมากกว่าหมื่นล้านบาท โดยนำเข้าในรูปไม้แปรรูปที่เลื่อยอัดน้ำยาง อบแห้ง แล้วส่งออกในรูปของ primary product

ตาราง 5 ไม้ท่อนและไม้แปรรูปส่งออกแยกรายชนิด ปี พ.ศ. 2546

ชนิดไม้	ไม้ท่อน		ไม้แปรรูป		รวม	
	ลูกบาศก์เมตร	บาท	ลูกบาศก์เมตร	บาท	ลูกบาศก์เมตร	บาท
สัก	0	0	5,445	577,634,669	5,445	577,634,669
สน	0	0	1,724	72,061,276	1,724	72,061,276
ยาง	0	0	0	0	0	0
ประดู่	0	0	2,853	100,571,676	2,853	100,571,676
เต็ง รัง	0	0	58	839,586	58	838,586
ยางพารา	9	3,858	1,064,806	6,901,469,254	1,064,815	6,901,473,112
ยูคาลิปตัส	0	0	0	0	0	0
โอ๊ค	0	0	1	53,800	1	53,800
บีช	0	0	0	0	0	0

ไม้ท่อนและไม้แปรรูปส่งออกมีปริมาณน้อย ส่วนใหญ่เป็นไม้สักและไม้ยางพารา

ตาราง 6 การคาดการณ์ความต้องการไม้ท่อนเพื่อเป็นวัตถุดิบ

ความต้องการ	2535	2540	2545	2550	2560
ผลิตภัณฑ์ไม้					
- ไม้แปรรูปเนื้อแข็ง	9.52	11.64	13.97	18.37	20.63
- ไม้ยางพาราแปรรูป	2.01	2.24	2.49	3.09	3.42
- ไม้อัดบาง	1.10	1.44	1.82	2.56	3.04
- แผ่นใยไม้อัด	0.16	0.29	0.43	0.72	0.88
- แผ่นชิ้นไม้อัด	0.35	0.56	0.83	1.49	1.93
- ไม้เสาเข็ม	1.90	1.90	1.90	1.90	1.90
- กระดาษแข็ง	7.21	11.42	16.86	29.63	37.93
รวม	**22.25**	**29.49**	**38.30**	**57.78**	**69.73**
การบริโภคพลังงานจากไม้					
- ถ่านสำหรับครัวเรือน	23.28	21.65	20.00	16.72	15.08
- ไม้ฟืนสำหรับอุตสาหกรรม	10.80	10.26	9.374	8.71	8.19
- ไม้ฟืนสำหรับครัวเรือน	9.57	9.09	8.63	7.72	7.26
รวม	**43.75**	**41.00**	**38.37**	**33.15**	**30.53**
รวมทั้งหมด					**100.26**

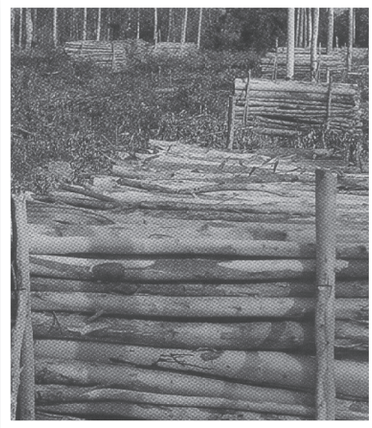

เป็นข้อมูลจากการศึกษาการทำแผนแม่บทการป่าไม้ เป็นการคาดการณ์แนวโน้มความต้องการไม้ท่อนเพื่อเป็นวัตถุดิบ ซึ่งเป็น model ที่ใช้ข้อมูลที่หลากหลายในการประมาณความต้องการ ตัวเลขที่ได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง โดยเริ่มจากปี พ.ศ. 2535 และคาดการณ์ไปจนถึง ปี พ.ศ. 2560 หรืออีก 10 ปีข้างหน้า

โดยคาดว่า ความต้องการไม้ท่อนเพื่อเป็นวัตถุดิบ มีมูลค่ารวมประมาณ 100 ล้านบาทหรือสูงกว่า โดยเฉพาะไม้เพื่อพลังงานอาจมีตัวเลขที่เพิ่มขึ้น

รูปแบบการขับเคลื่อน

- วนวัฒน และผลิตภัณฑ์ และชุมชน (farm forestry)
  - ทำความเข้าใจระดับผู้นำชุมชน
  - ทำความเข้าใจกับส่วนราชการในท้องถิ่น
  - แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกร
  - ประชุมทำความเข้าใจรวม
  - ศึกษาดูงานนอกสถานที่ (success model)
  - ดำเนินการ
  - เยี่ยมเกษตรกร และพูดคุย และติดตามผล
- วิสาหกิจชุมชน ไม้เศรษฐกิจ
- เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ไม้เศรษฐกิจ

รัฐต้องกระตุ้นเศรษฐกิจ ส่วนหนึ่งต้องเน้นที่ฐานชุมชน ซึ่งก็คงไม่พ้นวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย ในปัจจุบันเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ไม้เศรษฐกิจ มีประมาณ 300 วิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่อยู่ที่ภาคอีสาน และภาคตะวันตก โดยเชื่อว่าเครือข่ายจะเป็นตัวขับเคลื่อนให้ตอบสนองความต้องการไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ และการใช้ประโยชน์ไม้ในประเทศไทยและเวทีโลกด้วย

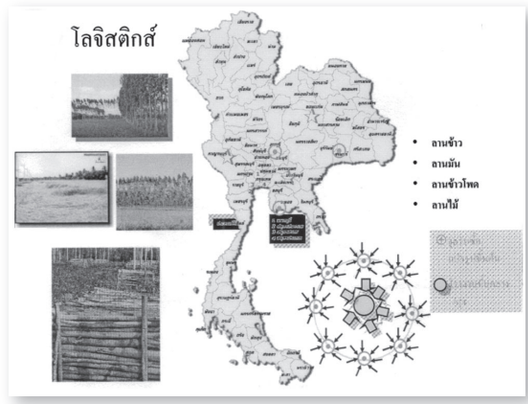

โลจิสติกส์หรือระบบการขนส่ง

ระบบการขนส่งของประเทศไทยมีจุดอ่อนเนื่องจากต้องขนส่งโดยรถยนต์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งในบางประเทศใช้ระบบการขนส่งทางท่อ ราง น้ำ แต่ประเทศไทยยังขนส่งบนถนนจึงมีค่าใช้จ่ายสูง การขนส่งไม้ในภาคอีสานและอีกหลายจังหวัด ในระยะทางใกล้ๆ เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงใช้รถอีแต๋นขนไม้ไปยังจุดรับซื้อที่อยู่กระจายตามที่ต่างๆ และจะมีรถพ่วงขนาดใหญ่มารับไม้อีกทอดหนึ่ง และในอนาคตที่นอกจากลานตากมัน ข้าว ข้าวโพด ก็อาจต้องมีลานไม้ร่วมด้วย

ระบบการจัดการอย่างยั่งยืน (sustainable plantation management)

ความยั่งยืนมองได้ 3 ด้าน คือ

- เศรษฐกิจ (production sustainabiliy)
- สังคม (social sustainabiliy)
- สิ่งแวดล้อม (ecological sustainabiliy)

ในเวทีโลกกระแสความต้องการไม้มีสูงมาก ซึ่งเส้นกราฟของความต้องการ (demand) มีความชันมาก แต่ไม้ที่ได้ต้องมาจากแหล่งที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน ทั้ง 3 ส่วน จึงสามารถรับรอง (certified) ผลิตภัณฑ์ที่ได้ว่า ได้มาจากแหล่งที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน โดยการติดฉลากบนผลิตภัณฑ์ ซึ่งในปัจจุบัน

หากพูดถึงระบบการจัดการอย่างยั่งยืนที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก และได้รับการยอมรับมากที่สุด คือ FSC certified

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไม้ ได้แก่

- FIO โครงการอุตสาหกรรมป่าไม้มาตรฐานขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้
- TISI สมอ. หรือ ISO 14061 ซึ่งอยู่ในชุด (series) อนุกรม 14000 ของการจัดการสิ่งแวดล้อม โดย ISO 14061 หัวใจอยู่ที่การยอมรับในเวทีโลก สมอ.ได้จัดทำตัวข้อกำหนด criteria ต่างๆ รวมถึงข้อกำหนดการตีความต่างๆ และคุณสมบัติของผู้ประเมินแล้ว
- FSC เป็นองค์กรระหว่างประเทศที่จัดตั้งโดยหลายกลุ่ม รวมทั้ง NGOs นักวิชาการ นักวิจัยต่างๆ และผู้ประกอบการ ในประเทศไทยความเคลื่อนไหวในเรื่องพื้นที่ที่ได้รับรองโดย FSC ยังมีค่อนข้างน้อย ไม่ถึง 5 ราย บางรายยังอยู่ในกระบวนการรวมทั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่เคยได้รับการรับรอง แต่ต้องละทิ้งไปในที่สุด เนื่องจากมีปัญหาเรื่องแรงงานที่ไม่สามารถจ้างแรงงานเกษตรกรตามค่าแรงขั้นต่ำตามประกาศของกระทรวงแรงงานได้ จึงได้เริ่มเข้าสู่กระบวนการของการขอ FSC certified ใหม่ คาดว่าต้นปีหน้าจะทราบว่าผ่านหรือไม่ ซึ่ง FSC เป็นระบบการจัดการอย่างยั่งยืนที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด
- ITTO องค์กรไม้เขตร้อนระหว่างประเทศที่พัฒนาขึ้นตามมาตรฐานการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน

การขอรับเอกสารรับรอง (certified) ว่า ไม้ที่ได้มาจากการจัดการป่าไม้ สวนป่าอย่างยั่งยืน ต้องมีค่าใช้จ่ายที่สูงพอสมควร แต่เอกสารรับรองจะเพิ่มโอกาสส่งออกในระดับโลก เช่น ยุโรป อเมริกา และญี่ปุ่น ซึ่งมีความต้องการไม้ค่อนข้างสูงและให้ความสำคัญกับระบบการจัดการอย่างยั่งยืนมากขึ้น

นโยบายและการผลักดันของภาครัฐ &เอกชน

- องค์กรที่มีอยู่แล้ว ปัจจุบันภาครัฐและการเมือง ได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับการปลูกป่าเนื่องมาจากภาวะโลกร้อน และการส่งเสริมให้ใช้ไม้แทนวัสดุอื่น เพราะเป็นการอนุรักษ์ที่ถูกต้อง องค์กรในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการปลูกป่า เช่น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สถาบันการศึกษาต่างๆ หากมีการประสานและเชื่อมโยงองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกองทุนเงินสนับสนุนจากต่างประเทศ น่าจะทำให้การขับเคลื่อนในเชิงนโยบายของทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเกิดขึ้นได้เร็วขึ้น
- ภาษี นอกจากนี้ยังมีนโยบายด้านอื่นๆ ได้แก่ การออกเป็นพันธบัตรป่าไม้ที่หลายประเทศได้ทำแล้ว แต่ถือเป็นเรื่องใหม่ของประเทศไทย การส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่เอกชน ซึ่งคาดว่าจะได้รับผลตอบแทนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10 แต่หากนำเงินไปฝากธนาคารจะได้รับดอกเบี้ยต่ำกว่ามาก การนำกลไกในเรื่องภาษี ไม่ว่าจะเป็นภาษีมรดก ที่ดิน มาเป็นเงื่อนไข รวมทั้งการนำความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจ (Corporate Social Responsibility: CSR) มาเป็นสิ่งที่เรียกร้องให้ภาคเอกชนต้องแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม

เนื่องจากเกษตรกรของประเทศไทยส่วนใหญ่ถือครองพื้นที่รายย่อย ดังนั้นพื้นที่ปลูกป่าหลักล้านไร่เช่นเดียวกับที่อเมริกาใต้ โอกาสที่จะเกิดในประเทศไทยคงยาก ดังนั้นการปลูกไม้ในพื้นที่เกษตร (tree in farm) และระบบวนเกษตร (agroforestry) น่าจะเป็นคำตอบที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

กระทรวงพลังงาน มีเป้าหมายที่จะสร้างโรงไฟฟ้าพลังไม้ ระดับชุมชน 5 โรงขนาด 100-400 กิโลวัตต์ เพื่อถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และใช้เป็นต้นแบบสำหรับอีก 95 โรง ที่จะสร้างในปี พ.ศ. 2552-2554 โดยเป็นโรงไฟฟ้าในระดับชุมชน ขนาด 100 กิโลวัตต์ เพื่อใช้กับ 100-400

ครัวเรือน ขนาด 200 กิโลวัตต์ใช้ในชุมชน 400-800 ครัวเรือน หรือประมาณ 2-3 หมู่บ้าน หรือไม่เกิน 1 ตำบล หากเป็นระดับอำเภอ จะเป็นโรงไฟฟ้าขนาด 10 เมกกะวัตต์ แต่เนื่องจากโรงไฟฟ้าขนาด 10 เมกกะวัตต์จะต้องทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่จึงสร้างที่ 9.9 เมกกะวัตต์

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

รศ. วิจิตร วังใน การใช้ประโยชน์ไม้เพื่อพลังงานโดยการเปลี่ยนจากไม้เป็น Bio oil ที่มีการทดลองและการพัฒนาไม่ทราบว่ามีการใช้งานจริงหรือยัง?

ดร. นิคม แหลมศักดิ์ การเปลี่ยนไม้เป็น bio oil และเปลี่ยนจาก bio oil เป็นไฟฟ้านั้น ได้มีการทำในรูปการค้า โดยที่แคนาดามีโรงไฟฟ้า 2 โรง ออสเตรเลีย 1 โรง อาร์เจนตินา 6 โรง และจีนกำลังมีโครงการในการก่อสร้างซึ่งอยู่ในช่วงเจรจาต่อรอง แต่ในส่วนการเปลี่ยน bio oil มาสู่ trans-fuel ประสบผลสำเร็จในระดับห้องปฏิบัติการ และ pilot scale ยังไม่มีการผลิตเป็นการค้า คาดว่าภายใน 1-2 ปีนี้ แต่ถ้าต้องการเปลี่ยนไม้เป็นไฟฟ้าแล้วได้พลังงาน จะได้พลังงานไฟฟ้าเกือบ 2 เท่า ของเทคโนโลยีที่ประเทศไทยทำอยู่ทุกวันนี้ โดยใช้ไม้ปริมาณเท่ากัน

รศ. วิจิตร วังใน พื้นที่ว่างเปล่าหรือป่าเสื่อมโทรม มีโอกาสนำมาใช้ประโยชน์โดยการปลูกป่าได้หรือไม่?

ดร. นิคม แหลมศักดิ์ ป่าเสื่อมโทรมถ้าเป็นพื้นที่ของรัฐและยังไม่ได้มาซึ่งเอกสารสิทธิ์ไม่สามารถนำมาใช้ปลูกป่าได้ แต่หากมีมติคณะรัฐมนตรีหรือกฎหมายรองรับว่า รัฐได้ยกพื้นที่ดังกล่าวให้ประชาชนหรือภาคเอกชนปลูกไม้เศรษฐกิจก็อาจจะดำเนินการได้

ดร. อุษา กลิ่มหอม โรงไฟฟ้านำร่อง 5 โรง ในการนำไม้มาผลิตไฟฟ้านั้นตั้งอยู่ในประเทศไทยหรือไม่

ดร. นิคม แหลมศักดิ์ เป็นโรงไฟฟ้าอยู่ในประเทศไทย ตามเป้าหมายของกระทรวงพลังงานที่จะก่อสร้างโรงไฟฟ้าระดับชุมชนขนาด 100-400 กิโลวัตต์ ในปี พ.ศ. 2551

ดร. อุษา กลิ่นหอม สำหรับการที่ดินของภาครัฐ เนื่องจากวัฒนธรรมของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะหากินอยู่กับป่า ชาวบ้านจะทราบกันว่าที่ดินนี้เป็นของใคร ต่อมากรมป่าไม้หรือภาครัฐได้ประกาศเป็นป่าสงวนซึ่งทับที่ทำกินของชาวบ้าน และมีข้อกำหนดว่าถ้าที่ดินบริเวณใดมีสภาพที่เป็นป่าร้อยเปอร์เซ็นต์จะไม่มีสิทธิ์ออกเอกสารสิทธิ์ ทำให้ชาวบ้านได้ตัดต้นไม้เพื่อให้ได้สิทธิ์ในการครอบครองที่ดินนั้น หรือทำให้เป็นป่าเสื่อมโทรม

สำหรับโครงการสร้างโรงไฟฟ้าชุมชนนั้น จะมีโครงการสร้างโรงไฟฟ้าที่มีการผลิตไฟฟ้าด้วยป่าไม้และต้นไม้ในจังหวัดสกลนคร ซึ่งคาดว่าจะทำให้ป่าไม้หมดไป และจะทราบได้อย่างไรว่าไม้ที่นำมาป้อนโรงงานเป็นไม้ปลูกหรือไม้ธรรมชาติ ดังนั้น ก่อนมีโครงการควรต้องทำความเข้าใจกับชาวบ้านก่อน เพราะผู้ที่ลงไปสัมผัสกับชาวบ้านไม่ใช่นักวิชาการและไม่ใช่ผู้บริหาร จึงต้องมีความละเอียดอ่อนของการทำงานซึ่งเป็นเรื่องที่ยากพอสมควร จึงขอฝากผู้ที่เกี่ยวข้องไว้ด้วย

ดร. นิคม แหลมศักดิ์ เห็นด้วยกับ ดร. อุษา กลิ่นหอม หัวใจของโรงไฟฟ้าชุมชน คือ ทำอย่างไรให้ไม้ที่นำมาป้อนโรงไฟฟ้าชุมชน ได้มาจากที่ดินของเกษตรกรไม่ใช่มาจากป่า

นายมานิตย์ ใจฉกรรจ์ มีคำถามอยู่ 3 ข้อ ดังนี้

- ความก้าวหน้าของการซื้อขายปริมาณก๊าซเรือนกระจก และหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว
- ไม้กฤษณาที่ชาวบ้านปลูกกันมาก มีโอกาสนำไปทำเยื่อกระดาษหรือไม่ เนื่องจากทราบว่าจีนไต้หวันกำลังทำการวิจัยผลิตเยื่อกระดาษชั้นดีจากไม้กฤษณา
- หน่วยงานใดที่ทำการวิจัยคลื่นพลังในเนื้อไม้ หรือไม้มงคล

ดร. นิคม แหลมศักดิ์ การซื้อขายปริมาณก๊าซเรือนกระจก หน่วยงานดูแลรับผิดชอบเดิม คือ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริษัทที่สนใจสามารถยื่นขอรับการรับรองเพื่อให้ได้เครดิตตาม CDM หรือกลไกการพัฒนาที่สะอาดได้ ซึ่งกระบวนการยื่นขอใบรับรองจะใช้เวลานานมาก ประมาณ 2-3 ปี โดยกลุ่มแรกที่ได้รับใบรับรองแล้วมีประมาณ 15-20 บริษัท/องค์กร ปริมาณการซื้อขายปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ขายได้มีมูลค่าปีละประมาณ 243 ล้านบาท ในปัจจุบันคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบให้มีการจัดตั้งองค์การบริหารจัดการภาวะเรือนกระจก ซึ่งเป็นองค์กรมหาชน ทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานงานกลาง ซึ่งสามารถขอข้อมูลและรายละเอียดได้ที่หน่วยงานดังกล่าว

ส่วนไม้กฤษณา เป็นไม้เนื้อแข็ง (hard wood) เส้นใยสั้น ความถ่วงจำเพาะต่ำ มูลค่าของไม้กฤษณา คือ สารกฤษณาที่เกิดจากการกระตุ้นให้เกิดบาดแผลตัวเนื้อไม้เองมีมูลค่าค่อนข้างต่ำ ถ้าจะนำมาพัฒนาทำเป็นกระดาษเยื่อเส้นใยสั้นจึงเป็นเรื่องไกลมาก แต่ถ้าพิจารณาว่าไม้ในส่วนที่ไม่เกิดสารกฤษณา ซึ่งมีเนื้อขาวและเป็นไม้เบา อาจสามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นมากกว่าทำเยื่อกระดาษ แต่เนื่องจากไม้กฤษณาเป็นไม้เนื้อเบา รถบรรทุก 1 คัน บรรทุกได้ไม่กี่ตัน ฉะนั้นค่าใช้จ่ายในการขนส่งจะสูง ถ้าราคาขายเนื้อไม้ต่อราคากิโลกรัมมากกว่า 1 บาท จะไม่สามารถแข่งขันกับไม้ชนิดอื่นได้ เช่น ไม้ยูคา-ลิปตัส เป็นต้น

สำหรับหน่วยงานที่ทำการวิจัยคลื่นพลังในเนื้อไม้ หรือไม้มงคล ในขณะนี้ยังไม่มี

นางสาวเบ็ญจวรรณ คฤหพัฒนา กรณีของคลื่นไม้มงคล ถือว่าเป็นไม้ชนิดหนึ่งในเก้าชนิดของไม้มงคลซึ่งขณะนี้มีความต้องการสูงเนื่องจากมีการผลิตไม้มงคลมาก

สำหรับการนำไม้กฤษณามาผลิตเยื่อกระดาษนั้น กรมป่าไม้ได้มีการทดสอบแล้ว พบว่าผลผลิตที่ได้ค่อนข้างต่ำหากพิจารณาผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน ซึ่งไม่ควรส่งเสริม และขณะนี้มีกระแสว่าไม้เนื้อขาวของไม้กฤษณา มีสารที่เป็น wax ชนิดหนึ่งซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางเวชสำอางค์ได้ จึงทำให้มีความต้องการไม้ที่ไม่ได้เกิดสารกฤษณา หรือไม้เนื้อขาว โดยน่าจะเป็นทางออกที่ดีกว่าการทำเยื่อกระดาษ

ในกรณีปัญหาการจัดการที่ดิน ในเรื่องการออกเอกสารสิทธิ์ทับที่ทำกินของชาวบ้าน คงต้องมีการพิสูจน์สิทธิ์ในที่ดิน โดยพิสูจน์ว่าผู้ที่ครอบครองที่ดินนั้นได้อาศัยอยู่นานเท่าใด และมีหลักฐาน เช่น พยานบุคคล หรือสืบถึงไม้ที่ปลูก หรืออื่นๆ เป็นต้น การเข้าไปยึดครองก็คงเป็นหน้าที่ที่ภาครัฐต้องดำเนินงาน แต่ขณะเดียวกันถ้าพิจารณาถึงชาวบ้านที่เป็นผู้ถือครองที่ดินที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐ แม้ว่ารัฐจะจัดสรรให้เท่าไรก็ไม่เพียงพอ หรือบางรายได้รับสิทธิ์ตรงนั้นก็ไม่เคยครอบครองแต่ยึดถือสิทธิ์นั้น และแอบขายสิทธิ์ให้ผู้อื่น แล้วก็ไปทำงานให้นายทุน

ดร. นิคม แหลมศักดิ์ ไม้ที่ต้องการนำมาใช้ในอุตสาหกรรมโดยเฉพาะยางพารา หลายท่านคงทราบดีว่า ส่วนใหญ่ได้มาจากพื้นที่ที่มีสิทธิ์ครอบครอง 13-14 ล้านไร่ ซึ่งต้องโค่นไม้ยางพาราทุกปี ปีละ 2-3 แสนไร่ บางปีที่ราคายางสูง (เกือบ 100 บาท) ก็มีการโค่นต้นยางพาราเพียงแสนกว่าไร่เท่านั้น การพัฒนาต้นยางพาราให้มีลำต้นใหญ่ และมีคุณภาพน้ำยางดี น่าจะเป็นทางออกที่ดี ซึ่งราคาของต้นยางจะไม่ค่อยผันแปรหรือผันแปรไปในทางบวก (ราคาสูงขึ้น) แต่ราคาของน้ำยางพารานั้นจะไม่คงที่ขึ้นๆ ลงๆ

จึงเป็นเรื่องที่ท้าทายนักวิชาการที่จะพัฒนาสายพันธุ์ยางพาราเพื่อให้พื้นที่ปลูกที่เท่ากัน ซึ่งจะต้องตัดไม้ยางพาราออกในปีที่ 25-30 เมื่อตัดแล้วได้ยางพาราที่มีเนื้อไม้ในเชิงปริมาณและคุณภาพมากกว่าเดิม โดยพื้นที่ 1 ไร่ ปลูกยางพาราได้ 76 ต้น เวลาโค่นจริงจะเหลือรอดประมาณ 70 ต้น ซึ่งหากเจ้าของสวนยางพาราดูแลอย่างดี ไม้มีคุณภาพดี ผู้ประกอบการอาจซื้อในราคาสูงถึงต้นละ 2,000 บาท ในพื้นที่ 1 ไร่ อาจขายไม้ได้มากกว่าหนึ่งแสนบาท

รศ. วิจิตร วังใน มีโอกาสที่ประเทศไทยจะมีโรงงานไฟฟ้าแบบเดียวกับแคนาดาหรือไม่?

ดร. นิคม แหลมศักดิ์ ขณะนี้มีผู้ประกอบการอยู่สองราย ที่จังหวัดชัยภูมิและร้อยเอ็ด แต่ก็อยากให้ผู้ประกอบการรายย่อยหรือรัฐวิสาหกิจชุมชนได้เข้ามาถือหุ้นด้วย เนื่องจากเป็นโครงการที่จะต้องใช้เงินลงทุนประมาณ 500-600 ล้านบาท จึงต้องทำการศึกษาความเหมาะสมของการลงทุนที่ค่อนข้างละเอียด และต้องใช้ระยะเวลา คาดว่าประมาณกลางปีหน้าคงมีความชัดเจนยิ่งขึ้น สำหรับโรงงานไฟฟ้าที่ใช้เทคโนโลยี fast pyrolysis ได้ผลผลิตเป็นน้ำมันดีเซลก็สามารถรวมเข้าไปได้ ถ้าเทคโนโลยีเหล่านั้นมีการพัฒนาแล้วเสร็จ แต่สำหรับโรงงานขนาดเล็กน่าจะเปลี่ยนเป็นน้ำมันดีเซลได้เลย ซึ่งต้องใช้เงินลงทุนประมาณ 100-200 ล้านบาท และใช้ได้ที่ฟาร์มของเกษตรกร

รศ. วิจิตร วังใน โรงงานเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่?

ดร. นิคม แหลมศักดิ์ หากพิจารณาในด้านการตั้งโรงงาน แหล่งวัตถุดิบที่ใช้ คือ ไม้ หรือลิกโนเซลลูโลส ที่มาจากคาร์บอนไดออกไซด์กับน้ำ ดังนั้น การปลดปล่อย (emission) สารออกมาถือว่าเป็นกลาง และเป็นการใช้วัสดุบนดินไม่ได้ขุดขึ้นมาจากใต้ดินแล้วก่อปัญหาข้างบน ตัวของไม้เองถือว่าไม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม หากมองในด้านกระบวนการผลิต เทคโนโลยีนี้ถือว่าการปลดปล่อยเป็นศูนย์ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ก๊าซที่ออกมาจะเปลี่ยนกลับเป็นของเหลว ส่วนที่เป็นของแข็งคือ activated carbon ในส่วนที่เป็นความร้อนที่ได้จะได้จากไฟฟ้า เพราะฉะนั้น ถ้านำไม้มาใช้ชั่วโมงละ 1 ตัน ในหนึ่งวันจะใช้ไม้ 24 ตัน จะได้น้ำมันดีเซลหมุนเวียนประมาณ 5,000 ลิตร ได้ activated carbon ประมาณ 480 กิโลกรัม ได้ไฟฟ้า 240 กิโลวัตต์ ได้ขี้เถ้าเพื่อใช้ neutralized ดินอีกเล็กน้อย

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร
กรุงเทพฯ 10900

ดร.สุจิตรา จางตระกูล
หัวหน้ากลุ่มงานพันธุกรรมไม้ป่าและเทคโนโลยีชีวภาพ
โทรศัพท์ 0-2561-4292 ต่อ 440
E-mail suchitra@mozart.inct.co.th

นายธวัช ติงหงะ
นักวิชาการป่าไม้ 7ว
หัวหน้าสวนพฤกษศาสตร์ เขาช่อง จังหวัดตรัง
โทรศัพท์ 081-978-1951, 089-587-7178
โทรสาร 0-7535-6719

นายวรดลค์ แจ่มจำรูญ
นักวิชาการป่าไม้ 7ว
สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครศรีธรรมราช)
โทรศัพท์ 0-7528-0166
โทรสาร 0-7528-0166
E-mail: voradol@yahoo.com

นางสาวนันท์นภัส ภัทรหิรัญไตรสิน
นักวิชาการป่าไม้ 6ว
สำนักงานหอพรรณไม้
สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช

นายเบ็งจะ ตรีสาร
หัวหน้าสวนรุกขเวศคูเมือง
สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1 สาขาสระบุรี
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
โทรศัพท์ 08-1851-1949
E-mail: makum_donkhu@hotmail.com

นางสาวโสมนัสสา แสงฤทธิ์
นักวิชาการป่าไม้ 3
สำนักงานหอพรรณไม้
สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช
โทรศัพท์ 0-2561-0777 ต่อ 814
โทรสาร 0-2561-0777 ต่อ 814
E-mail: fitmy_ident@hotmail.com

นางสาวกนกอร บุญพา
ผู้ช่วยนักวิจัย
สำนักงานหอพรรณไม้
สวนพฤกษศาสตร์ภาคตะวันออก (เขาหินซ้อน)
โทรศัพท์/โทรสาร 0-3859-9113
E-mail: kbunpha@yahoo.com

องค์การสวนพฤกษศาสตร์
เลขที่ 100 หมู่ 9 ถนนแม่ริม-สะเมิง ตำบลแม่ริม
อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ 50180

ดร.สุญาณี เวสสบุตร
หัวหน้าสำนักวิชาการ-วิจัย
โทรศัพท์ 0-5384-1201
โทรสาร 0-5384-1242
E-mail: vessabutr@yahoo.com

ดร.ประมุข เพ็ญสุต
หัวหน้าสำนักพัฒนาและปลูกบำรุง
(องค์การสวนพฤกษศาสตร์)

กรมป่าไม้

61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร
กรุงเทพฯ 10900

ดร.สุรางค์ เธียรหิรัญ
นักวิทยาสาสตร์ 8ว
กลุ่มงานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้
(สำนักวิจัยฯ)
โทรศัพท์ 0-2561-4292 ต่อ 487
โทรสาร 0-2579-5412

นางสาวลออรัตน์ ปานมา
ผู้ช่วยนักวิจัย
กลุ่มงานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ

นางสาวสุทธิลักษณ์ โรจนานุกูล
ผู้ช่วยนักวิจัย
กลุ่มงานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ

นางสาวจารินี บำรุงถิ่น
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
กลุ่มงานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ

นางสาวสมหมาย แป้นนางรอง
นักวิทยาศาสตร์
กลุ่มงานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ

นางสาววีรณา สมพีร์วงศ์
นักวิทยาศาสตร์
กลุ่มงานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ

นายอานุภาพ โตสุวรรณ
นักวิทยาศาสตร์
กลุ่มงานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ

นายสนั่น หมัดสั๊ะ
เจ้าพนักงานการเกษตร
กลุ่มงานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เลขที่ 3 ถนนราชดำเนินนอก แขวงบ้านพานถม
เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

นางสาวรุ่งรัชนี อภิศักดิ์มนตรี
โทรศัพท์ 0-2282-4264
โทรสาร 0-2281-0686

กรมวิชาการเกษตร

50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร
กรุงเทพฯ 10900

นายสุรไกร สังฆสุบรรณ์
ผู้อำนวยการกองคุ้มครองพันธุ์พืช
โทรศัพท์ 0-2579-4127
โทรสาร 0-2579-0548
E-mail: sorakrai@doa.go.th

นางสาวณัฐหทัย เอพาณิช
นักวิชาการเกษตร 8ว
สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ
โทรศัพท์ 0-2904-6885-95 ต่อ 123
โทรสาร 0-2904-6885-95 ต่อ 555
E-mail: hatai_ap@yahoo.com

นางกัลยาณี พรหมสุภา
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 8ว
สำนักพัฒนาเกษตรกร

นางมัลลิกา แสงเพชร
นักวิชาการเกษตร 8
สถาบันวิจัยพืชสวน
โทรศัพท์ 0-2940-5324
โทรสาร 0-2561-4667

นางชุติมา รัตนเสถียร
นักวิชาการเกษตร 8ว
กองคุ้มครองพันธุ์พืช
โทรศัพท์ 0-2940-7421
โทรสาร 0-2561-4665

นางสาวธิดากุญ แสนอุคม
นักวิชาการเกษตร 7ว
กองคุ้มครองพันธุ์พืช
โทรศัพท์ 0-2940-7421
โทรสาร 0-2561-4605

ดร. วีรณา สินสวัสดิ์ ฟอเรอร์
นักวิชาการเกษตร 7ว
สถาบันวิจัยพืชไร่
โทรศัพท์ 0-2579-3930
โทรสาร 0-2561-3486
E-mail: VEERANALEIN@yahoo.com

นายอุดมวิทย์ ไวทยการ
นักวิชาการเกษตร 6ว
สถาบันวิจัยพืชไร่
โทรศัพท์ 0-2579-3930 ต่อ 211

นายมานิตย์ ใจฉกรรจ์
หัวหน้าฝ่ายการค้าพืชตามอนุสัญญา
กองคุ้มครองพันธุ์พืช
โทรศัพท์ 0-2940-5687
โทรสาร 0-2940-5687
E- mail manit@doa.go.th

นายพงษ์ศักดิ์ พลศรี
นักวิชาการเกษตร 6
กองคุ้มครองพันธุ์พืช
โทรศัพท์ 0-2940-5628 ต่อ 107
โทรสาร 0-2940-5628
E-mail: phoffaao@doa.go.th

นางสาวอัสนี ส่งเสริม
นักวิชาการเกษตร 4
สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ
โทรศัพท์ 0-2904-6885-95 ต่อ 129
โทรสาร 0-2904-6885-95 ต่อ 555
E-mail: kapoon2@hotmail.com

นายพรเทพ ท้วมสมบุญ
นักวิชาการเกษตร 4
กองคุ้มครองพันธุ์พืช
โทรศัพท์ 0-2940-7421 โทรสาร 0-2561-4665
E-mail: pornthep2518@yahoo.com

นายณัฐวุฒิ กฤษสมัคร
นักวิชาการเกษตร 4
กองคุ้มครองพันธุ์พืช
โทรศัพท์ 0-2940-7421 โทรสาร 0-2561-4665
E-mail: nuttawut_pvp@yahoo.co.th

นางสาวจารุณี เจิดจรัญ
นักวิทยาศาสตร์ 4
กรมวิชาการเกษตร
นายเกรียงไกร อร่ามรัตน์
กรมวิชาการเกษตร

กรมการข้าว
ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร
กรุงเทพฯ 10900

ดร. สมทรง โชติชื่น
นักวิชาการเกษตร 7ว
ศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี
สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว
โทรศัพท์ 0-2577-1688
โทรสาร 0-5277-1300
E-mail: somsongoh@hotmail.com

กรมส่งเสริมการเกษตร
ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร
กรุงเทพฯ 10900

นางอรวรรณ วิชัยลักษณ์
ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการผลิตไม้ยืนต้น
สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร
กรมส่งเสริมการเกษตร

นางกัลยาณี พรหมสุภา
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 8
สำนักพัฒนาเกษตร
กรมส่งเสริมการเกษตร

กระทรวงสาธารณสุข

กรมวิทยาศาสตร์ การแพทย์
88/7 ถนนติวานนท์ ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี 11000

นางจารีย์ บันสิทธิ์
นักวิทยาศาสตร์การแพทย์ 8ว
สถาบันวิจัยสมุนไพร
โทรศัพท์ 0-2951-0000 ต่อ 99371
โทรสาร 0-2589-9866
E-mail: jaree@dmse.mcph.go.th

สำนักพระราชวัง
สวนจิตรลดา ถนนราชวิถี เขตดุสิต กรุงเทพฯ
10303

ดร. ปิยรัษฎ์ เจริญทรัพย์
รองหัวหน้าสำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช
อันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ฝ่ายวิชาการ
โทรศัพท์ 08-1841-5434
โทรสาร 0-2282-1850
E-mail: piyarat@sspg.org

กระทรวงศึกษาธิการ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เลขที่ 50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร
กรุงเทพฯ 10900

ดร. นิคม แหลมสัก
รองคณบดีฝ่ายวิจัย
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์
โทรศัพท์ 0-2561-4761
โทรสาร 0-2579-1977
E-mail: fforni@ku.ac.th

ผศ. สรัญญา วัชโรทัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์
คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-2562-5555
โทรสาร 0-2940-5727
E-mail: fscisyv@ku.ac.th

ผศ.ดร. ปราโมทย์ สฤษดิ์นิรันดร์
ภาควิชาพืชสวน
คณะเกษตร วิทยาเขตกำแพงแสน
โทรศัพท์ 0-3428-1084-5 ต่อ 109
โทรสาร 0-3428-1086
E-mail: agrprsa@ku.ac.th

นายกฤษฎา จาตุรัส
ผู้ช่วยนักวิจัยปริญญาเอก
ภาควิชาพืชสวน คณะเกษตร วิทยาเขตกำแพงแสน
E-mail: kridsad_note@yahoo.com

นายประทีป มีวัฒนา
อาจารย์
โทรศัพท์ 0-2243-2246 ต่อ 151
โทรสาร 0-2243-6865

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท เขตปทุมวัน
กรุงเทพฯ 10330

ผศ. เตือนใจ โก้สกุล
ภาควิชาพฤกษศาสตร์
คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-2218-5485-6
โทรสาร 0-2252-8979
E-mail: tuencha@gmail.com

ดร. แสงจันทร์ ลิ้มจิรกาล
นักวิจัย (ชำนาญการ 8)
สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม
โทรศัพท์ 0-2218-8216
โทรสาร 0-2218-8210
E-mail: lsangcha@chula.ac.th

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม 44150

นางอุษา กลิ่นหอม
อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-4375-4322
โทรสาร 0-4375-4247
E-mail: Usa.k@msu.ac.th

มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ
กรุงเทพฯ 10240

ผศ.สมนึก บุญเกิด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระดับ 8
สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร
คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-2310-8328
โทรสาร 0-2310-8382
E-mail: somnuk_b@yahoo.com

ผศ. รัจนา ชินพิทักษ์
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม
คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 08-1617-0880
โทรสาร 0-2319-1380
E-mail: Chinpitak@gmail.com

นางทัศนีย์ ดิฐกมล
อาจารย์สอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม
คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-2310-8413
โทรสาร 0-2310-8413
E-mail: thitakamol@hotmail.com

นางธนารีย์ เพ็ชรรัตน์
อาจารย์สอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม
คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-2310-8413
โทรสาร 0-2310-8413

มหาวิทยาลัยบูรพา
169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข
อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20131

นางสาวนุชจรินทร์ แกล้วกล้า
อาจารย์
คณะวิทยาศาสตร์ ภาควิชาชีววิทยา
โทรศัพท์ 08-1778-3728
E-mail: wetland_k@hotmail.com

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
15 ถนนกาญจนวณิชย์ อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา 90110

รศ. จิตผกา ธนปัญญารัชวงศ์
รองศาสตราจารย์ ภาควิชาพัฒนาการเกษตร
คณะทรัพยากรธรรมชาติ
โทรศัพท์ 0-7428-6122
โทรสาร 0-7421-2848
E-mail: Jitpaka.t@psu.ac.th

มหาวิทยาลัยมหิดล

272 ถนนพระราม 6 แขวงพญาไท เขตราชเทวี
กรุงเทพฯ 10400

ดร. ทยา เจนจิตติกุล
ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-2201-5232
โทรสาร 0-2354-7172
E-mail: gctjj@mahidol.ac.th

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

85 ถนนมาลัยแมน อำเภอเมือง
จังหวัดนครปฐม 73000

นางสาวเยาวลักษณ์ ทองสิมา
อาจารย์ (พนักงานราชการ)
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
โทรศัพท์ 0-3426-1050, 0-3426-1065,
08-7159-7498
โทรสาร 0-3426-1050, 0-3426-1065
E-mail: tyaowaluck@hotmail.com

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

295 ถนนราชสีมา เขตดุสิต
กรุงเทพฯ 10300

นางสาวหฤทัย เหมะธุลิน
เจ้าหน้าที่ศูนย์เครื่องมือปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-2244-5457
โทรสาร 0-2244-5455
E-mail: meanhh@hotmail.com,
hhgrass@gmail.com

ดร. ยุธยา อยู่เย็น
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ผู้ทรงคุณวุฒิ

นางสาวเบ็ญจวรรณ คฤหพัฒนา
ที่ปรึกษาด้านการวิจัยและต่างประเทศ
โทรศัพท์ 0-2561-4292-3 ต่อ 480
โทรสาร 0-2579-9019
E-mail: benjavonrfd@hotmail.com

นายพิภพ จันทนวรางกูร
โทรศัพท์ 0-2552-6478

องค์กรเอกชน

รศ. วิจิตร วังใน
สมาคมพืชสวนแห่งประเทศไทย
โทรศัพท์ 08-9817-3694
โทรสาร 0-2579-4033

นางสาวยิ่งลักษณ์ ไกรฤกษ์
S&J International Bangkok Office

นางสาว พรพิมล ศิริอภัยพันธ์
S&J International Bangkok Office

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

60/1 ซอยพิบูลวัฒนา 7 ถนนพระรามที่ 6
พญาไท กรุงเทพฯ 10400

ดร. สิริกุล บรรพพงศ์
ผู้อำนวยการสำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
โทรศัพท์ 0-2265-6637
โทรสาร 0-2265-6638

นางสาวสิตา ผลโภค
นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 7ว
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
โทรศัพท์ 0-2265-6639
โทรสาร 0-2265-6638

นางปัทมา คำรงผล
นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 7ว
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
โทรศัพท์/โทรสาร 0-2265-6640

นางสาวกฤษณา สุขนิวัฒน์ชัย
นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 6ว
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
โทรศัพท์/โทรสาร 0-2265-6640

นางสาวสิริวรรณ สงวนทรัพย์
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
โทรศัพท์/โทรสาร 0-2265-6640

นางสาวไพราณี สุขสุเมฆ
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
โทรศัพท์/โทรสาร 0-2265-6640

นางสาววรนาถ ตั้งธัชทอง
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
โทรศัพท์/โทรสาร 0-2265-6640

นางสาววิยะคา โตอดิเทพย์
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
โทรศัพท์/โทรสาร 0-2265-6640

นางสาวศศิธร ศิริเสรี
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
โทรศัพท์ 0-2265-6639
โทรสาร 0-2265-6638

นางสาวพรรณี พานทอง
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
โทรศัพท์ 0-2265-6639
โทรสาร 0-2265-6638

นางสุภชา มงคลรัตน์
เจ้าหน้าที่ธุรการ
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
โทรศัพท์/โทรสาร 0-2265-6638

นางสาวตรีนุช รู้สมัย
เจ้าหน้าที่ธุรการ
โทรศัพท์/โทรสาร 0-2265-6640

นางสาวอรุณวรรณ นุชพ่วง
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์โครงการ
โทรศัพท์ 0-2265-6636
โทรสาร 0-2265-6638

นางสาวสุมนา โพธิ์คำ
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
โทรศัพท์/โทรสาร 0-2265-6638

นางสาวศิริรัตน์ วรงคชาติ
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์โครงการ
โทรศัพท์ 0-2265-6639
โทรสาร 0-2265-6638

รายงานการประชุม
กลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช:
การติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืชอย่างยั่งยืน

จัดพิมพ์เผยแพร่โดย สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
60/1 ซอยพิบูลวัฒนา 7 ถนนพระราม 6 เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์/โทรสาร 0 2265 6638, 0 2265 6640
http://chm-thai.onep.go.th

สงวนลิขสิทธิ์ 2551 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม,
สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

การอ้างอิง สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2551.
รายงานการประชุม กลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช: เพื่อติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืชอย่างยั่งยืน. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ. 67 หน้า

ISBN 978-974-286-432-3

พิมพ์ครั้งแรก พฤษภาคม 2551

บรรณาธิการ สิริกุล บรรพพงศ์ ปัทมา คำรงผล

จัดทำเอกสาร กฤษณา สุขนิวัฒน์ชัย สิริวรรณ สงวนทรัพย์
วิยะคา โตอดิเทพย์ วรนาถ ตั้งธัชทอง
พรรณี พานทอง อรุณวรรณ นุชพ่วง
ศศิธร ศิริเสรี ศิริรัตน์ วรงคชาติ

ภาพปก ศศิธร ศิริเสรี

ประสานงาน สิริวรรณ สงวนทรัพย์ ศรีนุช รู้สมัย

ออกแบบและจัดพิมพ์ บริษัท อินทิเกรเต็ด โปรโมชัน เทคโนโลยี จำกัด
โทรศัพท์ 0 2158 1312-6 โทรสาร 0 2158 1319

GSPC_01Gray.indd 67 5/17/08 4:45:29 AM